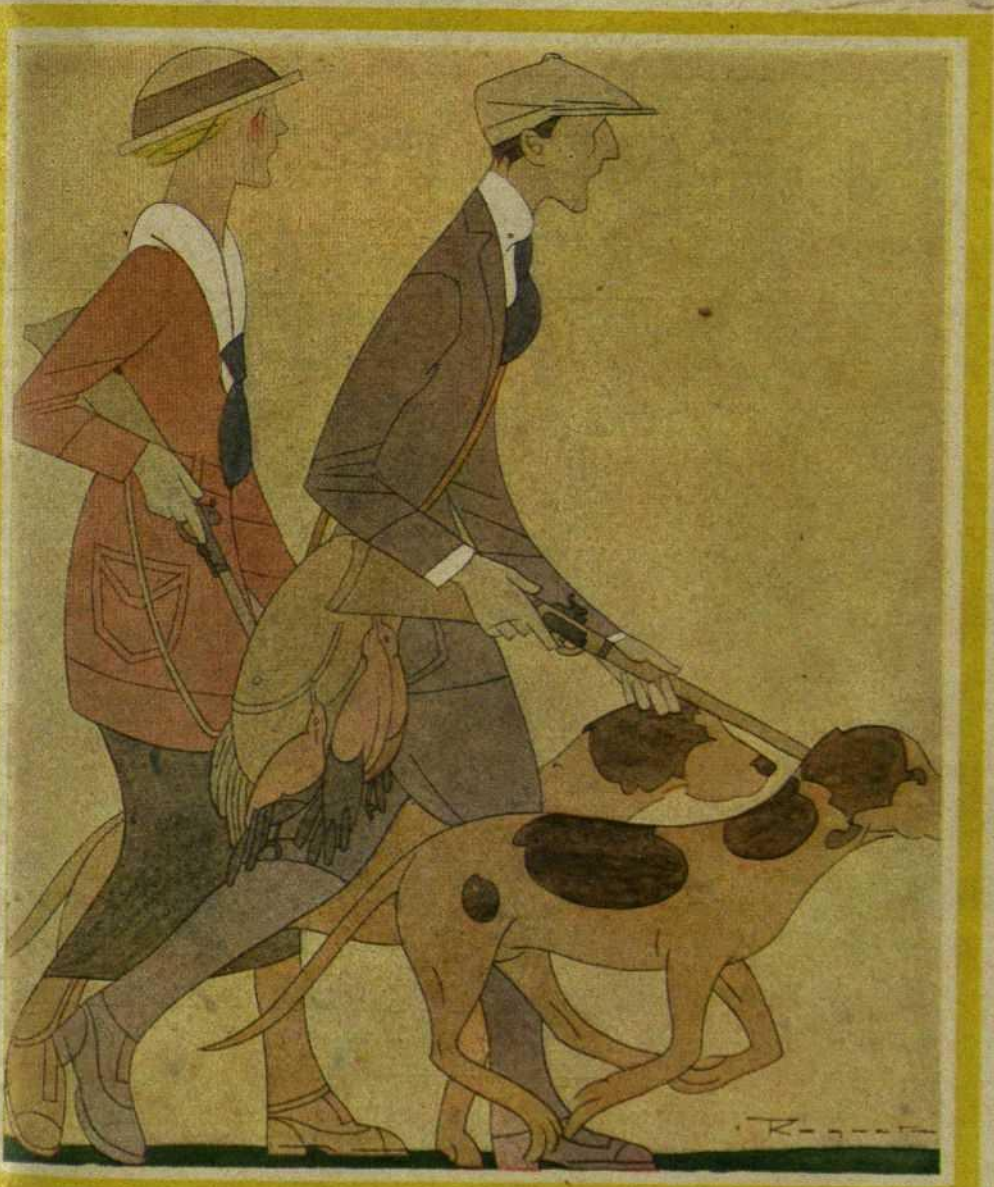

D'ACÍ D'ALLÁ

OCTUBRE 1922

Nº 10

PERE REIG

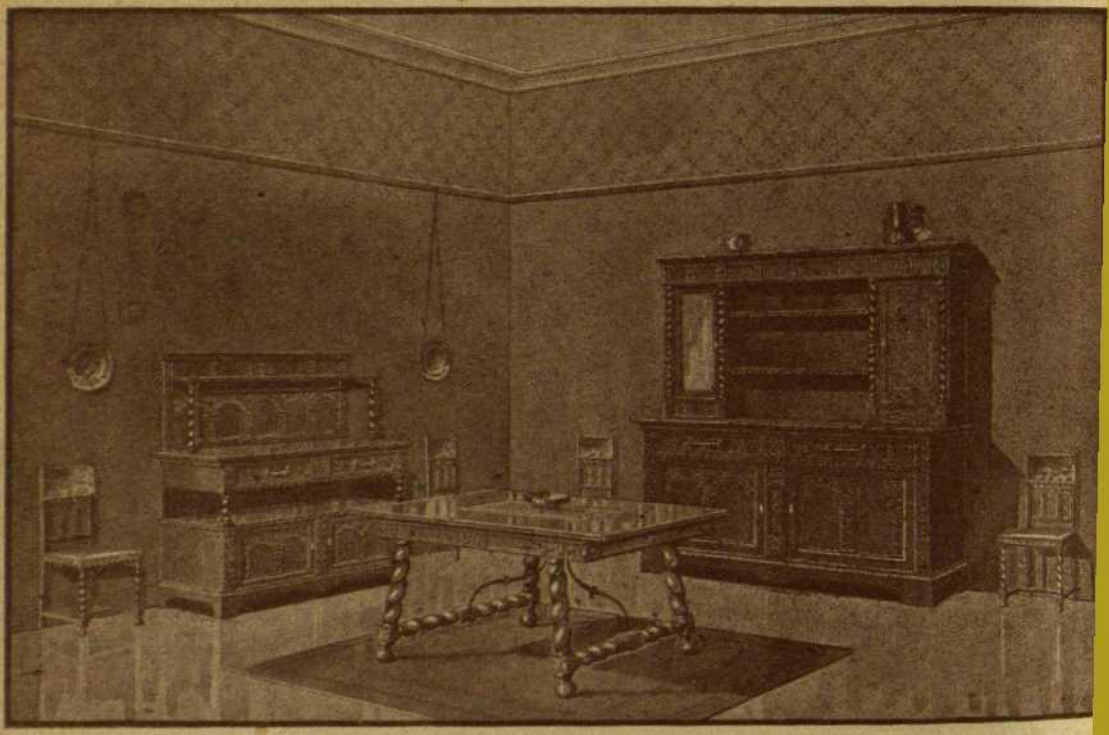

CASA FUNDADA EN 1852

CONSTRUCTOR DE MOBLES

DECORADOR

COMPRA I VENDA DE QUADRES ANTICS

TALLERS I DESPATX:

CARRER UNIVERSITAT, 21 (CANTONADA CONSELL DE CENT)

TELEFON 2085 A.

La Colònia estiuejant d'enguany, al Reial Santuari de Nostra Dona de Queralt (Berga)

Aquest Santuari es troba al cim de la serra de Queralt, a 1,170 metres sobre el nivell del Mediterrani, on es gaudeix d'una temperatura magnífica i vista esplendorosa. — (*Fot. M.*)

HIGIENE EN LES PORTES
PLAQUES
CRISTALL
CAMALÓ
EXPOSICIÓ I VENDA : LLÚRIA, 9

COMAS I Cia
Passeig de Gràcia, 2 : Rda. St. Pere, 1
Telèfon 4592
EXPOSICIÓ DE
ABRICS : GABARDINES
IMPERMEABLES : ROBE
DE CHAMBRE, ETC., ETC.

SABÓ "LA OCA"
Fabricant: J. ALERM - Mataró
QUALITAT SUPERIOR

BANC DE CATALUNYA
BARCELONA
Central: Rambla d'Estudis, 4
Telèfons: A. 2248 — A. 5455 — Apartat 568
Direcció telegràfica: «Cataloniabank»
AGÈNCIES
Número 1: Creu Coberta, 8
Número 2: Sant Andreu, 146
Número 3: Salmeron, n.° 111
VALORS : CUPONS : GIRS : CANVI : BANCA
Admetem, SENSE REBRE CAP COMISSIÓ, subscripcions per a la nova emissió de
OBLIGACIONS DEL TRESOR
5 per cent lliure d'impostos

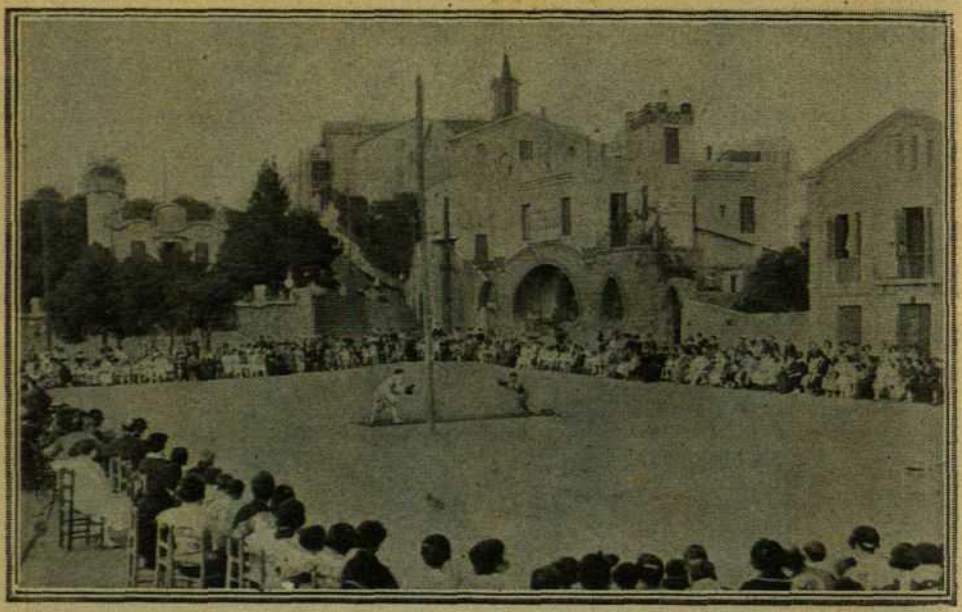

A VALLVIDRERA

Festa dedicada als infants, amb la qual la colònia d'estiuejants de Vallvidrera es despedí darrerament de les vacances d'estiu. — (*Fot. Sagarra*)

IL·LUMINACIÓ INTERIOR I ARMADURES

esmaltades per a làmpares de mig watt llautó pur per a l'exportació i per al país, en fabriquen com especialitat:

H. MAAS & C.° : Berlin S. 14

Stallschreiberstr. 8 A.
Tel. Amt. Mrpl. 2571

SOLER I TORRA GERMANS

BANQUERS

Rambla d'Estudis, 13, i Bonsuccés, 1

VALORS : CUPONS : GIRS : CANVIS

Negociem el cupó del DEUTE AMORTITZABLE CINC PER CENT, venciment 15 de novembre pròxim.

EN CAP TALLER MODERN

pot mancar un control exacte del temps de treball. Aquest és exercit automàticament per l'immillorable

APARELL "CHRONOS" DE CONTROL PER TARGES

US ESTALVIARÀ TEMPS I DISGUSTOS

Demaneu, en interès vostre, ofertes a

MÜLLER-SCHLENKER, UHRENFABRIK SCHWENNINGEN a. N. (SCHWARZWALD)

CAMISERIA SANS

BOQUERIA, 32

GRAN ASSORTIT EN CORBATES

Vanos Cardús

PORTAFERRISSA, 10

FÁBRICA DE FLORS, CORONES I PLANTES

TOT EL QUE ES NECESSITA PER A FER-LES

Antiga casa T. COSTAS, Palla, 13 i 15, pl.

VOLUM VIII BARCELONA, OCTUBRE 1921 NÚM. 10

D'ACÍ D'ALLÀ

MAGAZINE MENSUAL

: DIRECTOR :

IGNASI FOLCH I TORRES

EDITORIAL CATALANA

ESCUDELLERS, 10 BIS

: BARCELONA :

SUMARI

D'ACÍ D'ALLÁ a Dant Alighieri (dedicatòria).—Dant Alighieri, *A.*—Beatriu, *Manuel de Montoliu.*—Cançó: Morte viliana, di pietà nemica (Dant-«Vita nuova»), *Juli Vila Ortiz*, trad.—Topografia i distribució de les ànimes en l'altre món, segons la Divina Comèdia, *R. d'Alós.*—De les festes de la Mercè.—La segona Assemblea plenària de la Lliga de les Nacions.—Aquella llum, *J. Martí i Marull.*—La destrucció del «R. 38».—El popular «Charlot» a Europa.—Els Esports, *Correculta.*—Un avió aterrissa quasi al cim del Mont-Blanc.—L'anyal Homenatge de Catalunya a En Rafel de Casanova.—Dos petits patriotes.—Records d'istiu (fotografia).—Les nostres damisel·les.—Vora el foguer (fotografia).—Montserrat (fotografia).—Quatre gentils nedadores.—Les guanyadores.—Una expedició a la muntanya més alta del món.—Un «match» sensacional, suspès per un atac de tos.—Figures d'actualitat.—La festa dedicada a les Colònies Escolars.—Bautchè el Silenciós, *I. L. Peretz*, trad. de *M. P. Sandiumenge.*—El cavall àrab, *Somni.*—El camí errat, novel·la de *Josep Lleonart* (continuació).—Epigrames (poesies), *Ricard Permanyer.*—Graziel·la (epíleg). La primera pena.—El ministre de Marina a Barcelona.—Els llibres.—Crònica catalana, *X.*—Crònica Gràfica estrangera.—Suplement artístic: Dante Alighieri, escultura de Jeroni Guiroi.—Coberta, de *R. Roqueta.*

REDACCIÓ: MALLORCA, entre 257 i 259.

Preu: 1'25

RETRAT DEL DANT, per GIOTTO

(D'UN CALC FET ABANS DE LA SEVA RESTAURACIÓ)

MCCCXXI - MCMXXI

EN AQUEST ANY JUBILAR

SISÈ CENTENARI DE LA MORT

DEL MÉS GRAN

DELS POETES CRISTIANS

DANT ALIGHIERI

AL GUIADOR, SENYOR I MESTRE

DE LES GENERACIONS MODERNES

D'ACÍ D'ALLÀ

ASSOCIAT A TOTA LA CATALUNYA

RENAIXENT

AQUEST HOMENATGE DE RECORDANÇA

DEDICA

FLORÈNCIA: Baptisteri, on el Dant fou batejat.

DANT ALIGHIERI

La família del Dant, pertanyia al partit Güelf (partidari de la sobirania papal, en contraposició al partit gibelli, que ho era de l'Emperador). Una de les seves figures de més relleu fou Cacciaguida cavaller de les creudades, casat amb una Aldighiera d'on el cognom o motiu, Alighieri. El nét de Cacciaguida, Alighiero II, i la seva primera muller madona Bella foren els pares del Dant. Nasqué el poeta en maig de 1265 a Florència. Apart de que fou batejat en el famós Baptisteri «il mio bel San Giovanni», com diu ell mateix, imposant-se-li el nom de Durante—i d'aquí l'abreviació Dant—poques coses segures sabem dels seus primers anys, com de tot ço que es refereix a la seva vida familiar i àdhuc dels seus estudis. Brunet Llatí, si no fou propiament un dels seus mestres al menys contribuí força a la seva formació. Potser va anar a l'estudi de Bolonya. Tothom ha sentit parlar de la seva amor ideal per Beatriu, filla de Folco Portinari, començada en tendre edat dels dos i que sempre més havia de durar en l'ànim del poeta, influint d'una manera decisiva en la seva obra; sols momentàniament es pot dir, va interrompre's aquesta amor a ran de la mort, a 24, anys de Beatriu, joveneta ja mari-

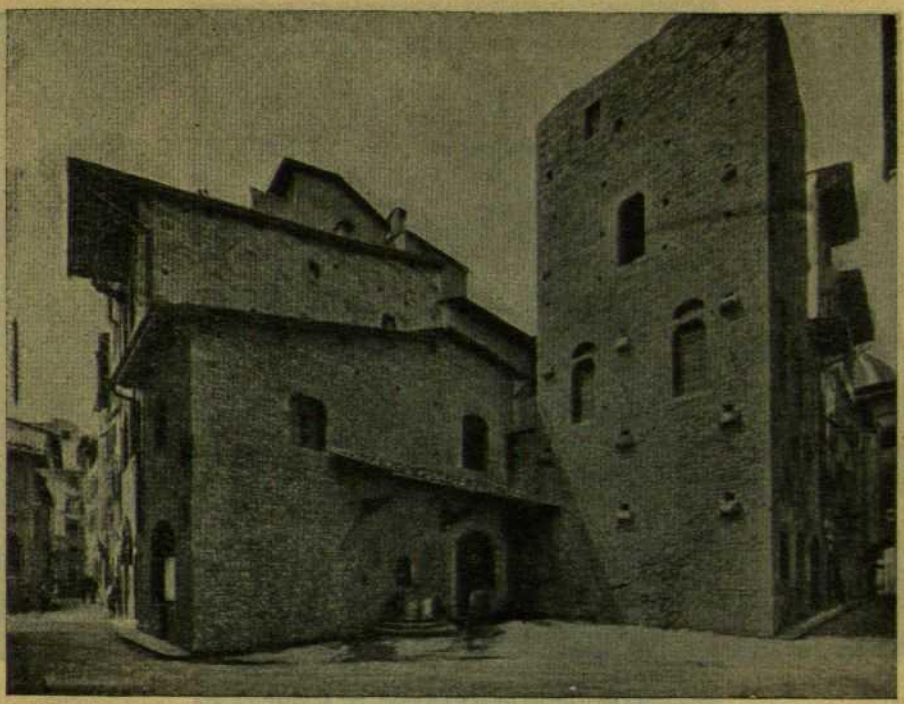

FLORÈNCIA: Casa que segons tradició habitaven els Alighieri

dada. Any 1290. Poc temps després prengué per muller Gemma, filla de Manetto Donati, que el féu pare, al menys, de dos fills i una filla, Pere i Jaume, comentadors ambdós de l'obra del pare, i Beatriu, religiosa.

El Dant prengué part activa en la vida pública de la seva pàtria, víctima per aquells dies de lluites fratricides, sagnants. Ja l'any 1289 se'l troba entre els combatents en la batalla de Campaldino, on el seu partit güelf aleshores dominant a Florència reportà un triomf sobre els gibel·lins d'Arezzo. Més tard ocupà diferents càrrecs públics, àdhuc fou elegit en 1300 un dels Priors de la República, per al bienni de 15 juny-15 agost. Abans, però, li havia calgut matricular-se en l'*Art* o gremi dels metges i especiers, subjectant-se a una ordinació que prohibia la participació en el govern a tot aquell que no figurés en una de les arts, la qual cosa no era més que una mida en favor del poble i contra els magnats i nobles.

El priorat del Dant coincidí amb moments dificilíssims per a la República, per enemistat entre les dues banderies dels Cerchi o *Blancs* i els Donati o *Negres* tots ells güelfs. La dominació dels primers que eren els moderats i entre els quals figurava el Dant, finí amb l'entrada a Florència de Carles de Valois, any 1301. Els *Negres,* amos de la ciutat exilaren els seus contraris, i confiscaren llurs cases i béns. Aquesta fou la sort que patí el Poeta, aleshores absent de la pàtria com ambaixador través a Roma pel Comú de Florència. Sobre ell caigueren diferents condemnes, fou titllat de rebel i contumaç, amenaçat d'ésser cremat de viu en viu si mai queia en poder del Comú. És aleshores que comencen les seves peregrinacions per tota l'Itàlia i potser més enllà. Prengué part en les primeres temptatives que foren els *Blancs* bandejats, units amb els gibel·lins per tornar a Florència. Ell mateix esdevingué gibel·lí. Prompte, però es separà, enutjat, dels seus

El Dant llegint les seves poesies, per A. Ciseri.

companys d'infortuni. És impossible fixar el seu itinerari d'una manera precisa. Moltes ciutats i pobles italians pretenen haver-lo tingut per hoste. Segur és que estigué a Verona, a la cort dels Scaligeri vers el 1303 ó 1304, i en la Lunigiana al servei dels Malaspina (1306). Un suposat seu viatge a París és molt problemàtic.

Per un moment cregué tornar a la pàtria quan Enric VII de Luxembourg entrava a Itàlia i semblava que anés a possessionar-se de Florència. L'Emperador germànic no arribà a fer-se'n amo i moria en 1313. Perduda tota esperança no restava al Poeta altre remei que anar peregrinant, rebutjat encara per sa pàtria ingrata. D'aquests darrers anys sabem que fou a Lucca (1315), i sobre tot a Verona i a Ravenna, l'últim refugi, hoste de Guido Novello da Polenta, parent de Francesca de Rimini. Tornant d'una ambaixada a Venècia que li encomanà el polentí, moria a Ravenna el 14 de setembre de 1321. Ha estat inútil que en mantes ocasions Firenze, penedida, hagi demanat a la germana Ravenna el preuat tresor de ses despulles. Potser ho hauria aconseguit si el bon zel d'uns framenors no les hagués amagades. Així fou com s'arribà a perdre'n el rastre fins que foren retrobades l'any 1865.

Les seves obres son: «La Vita Nuova», on reconta la història del seu amor per Beatriu, recollint i comentant tots els rims que havia compost a honor seva. Els tractats doctrinals: «De vulgari eloquentia», en llatí, veritable preceptiva literària i el «Convivio» en vulgar, comentari a algunes de les seves poesies, una i altra obra incompletes. El llibre «De monarquia», on propugna per una monarquia universal, l'Imperi, que fa dependre immediatament de Déu. Les «Epístoles» (no tantes en nombre com s'ha volgut suposar) també de caràcter polític, en llatí. En llatí així mateix composà dues «Églogues», de caràcter bucòlic. Altra obra en llengua llatina, d'atribució un xic dubtosa és la «Quaestio de aqua et terra», tractat científic. Altres diver-

RAVENNA: Sepulcre del Dant.

ses rimes escriguè a part de les contingudes en la «Vita Nuova». Totes elles formen el seu «Canzoniere» on s'afina lo *stil nuovo* de la lírica italiana amb la consagració del *dolce stil nuovo*.

Però la obra principal és com sap tothom la «Commedia», que la posteritat ha batejat amb el nom de «Divina». D'ella se'n dóna un esquema arquitectònic en aquest mateix número.

La «Vita Nuova», la tenim en català, vertida bellament per En Manuel de Montoliu. De la «Divina Comèdia», Catalunya pot vantar-se de poder presentar al món la més vella traducció rimada en llengua vulgar, que és la que terminà en 1429 N'Andreu Febrer i la qual fou publicada per En Caietà Vidal i Valenciano l'any 1888. Després n'han fet altres traduccions en vers, En Verdaguer i Callis, N'Antoni d'Espona i En Llorenç de Balanzó. La del primer incompleta per la mort del traductor, sols comprensiva de l'Infern i el Purgatori, s'està imprimint aquests dies; les altres veuran la llum també pròximament. No esmentem altres diverses traduccions parcials tant de la «Divina Comèdia» com de sonets i altres poesies, publicades o inèdites encara. Tenim entès, finalment, que no trigarem gaire temps a tenir vertida a la nostra llengua la producció total del Poeta florentí.

A.

BEATRIU

Som el 1283. Pels carrers de la ciutat de Florència, durant les curtes treves de repòs que les sagnants lluites dels partits i faccions deixaven als ciutadans, es veia passar, confosa entre la multitud i acompanyada de dues servidores, una donzella vestida de blanc, de beutat virginal i d'aristocràtic aspecte. Ningú, a ben segur, s'adonava del seu pas pels carrers de la ciutat, fora d'un jovencell d'uns divuits anys, de faç massa severa per a la seva joventut, d'aspecte gentil i d'expressió ingenuament pensativa, que aturat a la cantonada d'un carrer, i mig abscondit entre els grups de transeunts, espiava amb mirada inquieta el pas de l'escotorida donzella. En adonar-se aquesta de l'esguard insistent dels ulls del jove, aixecà els seus de terra i donant una ràpida mirada al gentil donzell li féu una cortesia junt amb un somriure de fina benvolença, saludant-lo «tan virtuosament que li semblà veure tots els termes de la beatitud». (Vida nova, III).

Beatriu i Dant (Botticelli)

Aquest gest vulgar, insignificant, confós en el traût de la ciutat, aquella lleugera salutació senyala, no obstant, un moment solemnial per a l'humanitat. Fou la secreta iniciació d'un gran destí, la clau màgica d'un nou món que, tret a la llum per la poixança creadora d'un poeta, tenia aviat d'estendre ses meravelles sobrehumanes per damunt del nostre món visible; el gèrmen d'una eflorescència espiritual que cobrirà a l'Europa durant alguns segles. Aquella simple manifestació d'un amor d'infants, que en qualsevol altre home no hauria deixat altre rastre que un record de dolça llunyania gairebé ofegat per l'allau dels successos quotidians, fou per a aquella ànima la visió reveladora d'una vocació excepcional. Aquell jove cavaller era Dante Allighieri; la damisel·la Beatriu Portinari.

El Dant mateix ens ha contat amb immortals paraules, l'origen, l'evolució i la transcendència singular d'aquest amor sens passió. Beatriu, des del dia de la seva primera aparició, es presenta a Dant com son mateix destí. La «Divina Comèdia» és no-res menys que la lògica continuació de la «Vida nova»; llibre en el qual el Dant fa relació de son primer amor. D'aquesta primera obra diu Villemain que en ella es pot reconèixer i preveure l'home que més tard farà el Paradís, el Purgatori i l'Infern.

Tota la vida i tota l'obra del Dant és el

Dant y Beatriu, per Ary Scheffer

camí espiritual que'l porta a Beatriu, realitat i símbol a un temps; camí començat a la terra des de la primera salutació de Beatriu que revela a el Dant el nus misteriós teixit entre ambdós per el destí, continuat travers l'Infern i el Purgatori i clos en el nou encontre de Beatriu al Paradis, davant de la qual el Dant sent reviure son amor d'infant amb una força tan potent, que quan arriba a la presència de l'amada oblida l'altura immensa a la qual ha arribat en la seva creació, recordant únicament son primer amor i parlant d'ell amb l'accent candorós d'un nen.

E lo spirito mio, che già cotanto
Tempo era stato ch'alla sua presenza
Non era di stupor, tremando, affranto,
Sanza degli occhi aver più conoscenza
Per occulta virtù, che da lei mosse,
D'antico amor sentì la gran potenza *(Purgatorio-C. XXX)*

Així es desenrotlla i enllassa pels dos extrems aquesta immensa cadena, aquesta immensa òrbita recorreguda per l'explorador de l'Altre Món.

Aquesta identificació de la idealitat amb la realitat, qualitat essencial de tot geni, es compleix absolutament en l'obra dantesca. Un amor d'infants li serveix de base per a la seva gegantina creació. És el tema sagrat, son veritable *leit motiv* que es proposà la missió d'ampliar i sublimar amb tota la seva puixança; és el vagarós preludi d'una harmonia sublim; però no precisament fou preludi aquest episodi íntim, en aparència insignificant; és, millor dit, l'esperit recòndit que anima tot el cos de l'obra dantesca; és la força inicial d'un vol que persisteix durant tot el curs d'una sublim ascensió. Aquest amor sin-

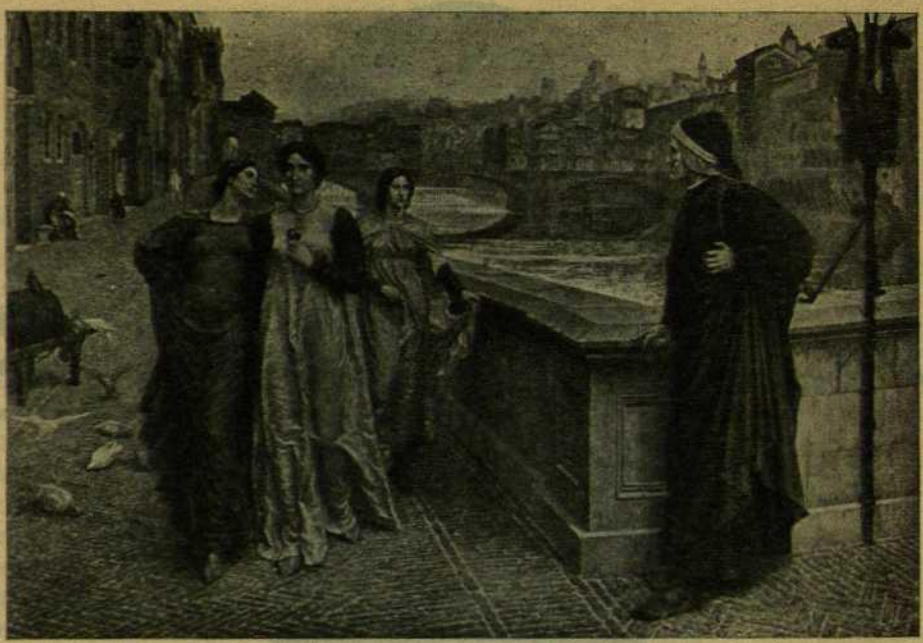

Encontre de Beatriu i el Dant, reproducció del cèlebre quadro d'Henry Holliday

gular és la música òrfica que sona secreta durant tota sa vida, als màgics acords de la qual s'han enllassat rítmicament fins a reposar en una harmonia suprema, totes les pedres d'aquesta grandiosa Catedral de tres naus que anomenem «Divina Comèdia». I així com l'amor de Beatriu és el punt de partida de tota la creació del poeta, també n'és son terme. I aquella tendre donzella de laVida Nova, de cos lleu i delicat que sucumbeix en sos primers passos per aquest món, el Dant ens la fa aparèixer en el dintell del Paradís grandiosa com un arcàngel apocalíptic, guiant-lo amb sa pròpia mà a travers de totes les meravelles i obrint-li les portes de tots els arcans celestials. L'esperit de Beatriu és la finestra oberta a les sublims resplendors de la Summa Sabiduria.

Beatrice tutta nell'eterne ruote
Fina con gli occhi stava, ed i o in lei
Le luci fissi, di lassu remote *(Paraiso - C. I.)*

La pura inspiració del poeta flueix com d'una límpida font de l'esperit de Beatriu, que si s'ausenta de la terra es solament per a constituir-se guardià de son amat, al qual donarà fortalesa en mig les amargors de sa vida i pel qual serà més tard la sublim mitjansera que obtindrà de Déu per a son protegit, l'inaudit privilegi de donar-li accés al món ultraterrenal, fins acollir-lo en l'esfera gloriosa on ella l'espera per a deixar-li contemplar per un moment la visió enlluernadora dels Misteris Divins.

Beatriu és, sens dubte, la més sublim creació de l'«Etern Femení» que palpita al fons de la Humanitat.

MANUEL DE MONTOLIU

CANÇÓ:

Morte villana, di pietà nemica

(Dant — «Vita nuova»)

Mort despietada, de turment amiga,
de dolor mare antiga,
judici incontrastable, fort cruel,
puix que el meu cor has curullat de fel
i obscur fas mon anhel,
de blasmar-te la llengua s'afadiga.
Si de tot bé mostrar-te nua em triga,
prou convindrà que diga
el teu pecat, on tot mal troba arrel;
no que tothom no et sàpiga sens vel,
mes perquè aquell que mel
gusta d'Amor, et faci sa enemiga.
D'aquest món has llevat la cortesia,
i, ço que en dóna és de preuar, virtut:
En gaia joventut
has occit amorosa galania.
No vull aquesta dona dir qui sia,
que per ses propietats és prou sabut:
Qui no mereix Salut,
no esperi mai la seva companyia.

Juli VILA ORTIZ, Trad.

NOTA.—La poesia *Mar enllà* que publicàvem en el número de setembre i que per descuit va aparèixer sense firma, és deguda, igualment que la present traducció del Dant, a nostre distingit col·laborador En Juli Vila Ortiz; qual cosa fem constar, a fi d'esmenar tal sensible oblid.

N. de la R.

PURGATORI (segons Porena)

INFERN (segons Grandgent)

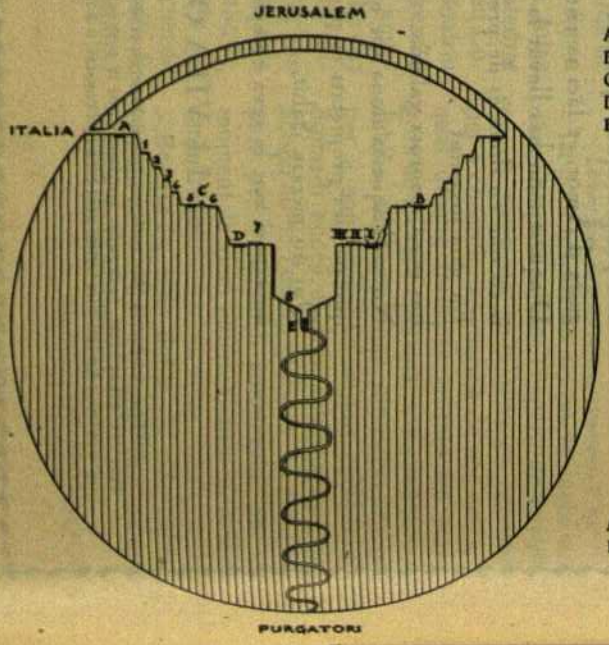

A. Aqueront
B. Stix
C. Murs de Dite
D. Flegetont
E. Cocit

1 Els llims
2 Luxuriosos
3 Goluts
4 Avars i pròdigs
5 Irosos
6 Heretjes
7 Violents
8 Fraudolents
9 Traïdors

A. Hemisferi d'aigua
B. Hemisferi de terra

PARADIS

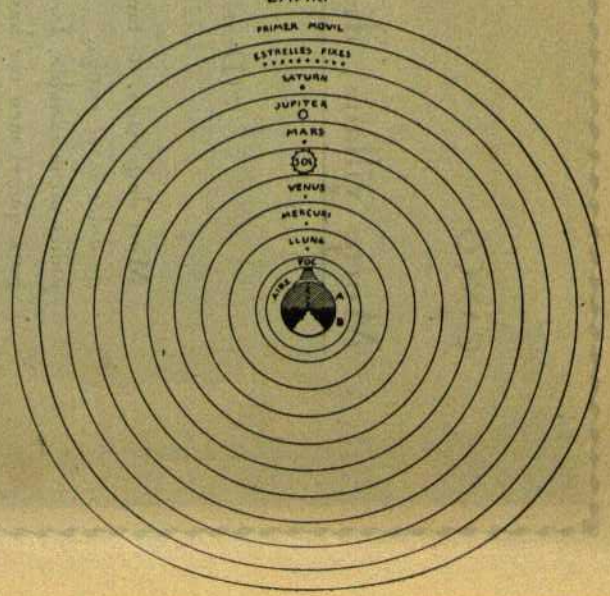

Topografia i distribució de les ànimes en l'altre món segons la Divina Comèdia

L'Infern dantesc és una immensa clotada en forma d'embut, és a dir d'un con que te el vèrtix en el centre de la terra, o per millor compendre, presenta la forma d'un anfiteatre amb graderies de diversa amplada, però sempre disminuint de diàmetre a mida que es va baixant. Aquest infern la porta del qual s'obra sota la superficie terrestre està en l'interior de la terra, però sols en l'hemisferi boreal. Cal tenir en compte que segons Dant sols és habitat aquest hemisferi que te Jerusalem en el centre. En canvi l'hemisferi austral està deshabitat d'ençà que hi caigué Llucifer foragitat del cel. La terra que hi havia,

«per por d'aquell se feu de la mar vel» (1)

(és a dir quedà sota les aigües) i

«venc a l'emisperi nostre...»

Pau i Francesca, per A. Feuerbach (Infern V)

(1) Els versos citats son de l'antiga traducció catalana de l'Andreu Fabrer.

i per fugir el contacte de Llucifer la part de terra, sots nosaltres, que omplia el lloc, ara buit, de l'Infern, formà la muntanya del Purgatori col·locada en una illa antípoda de Jerusalem.

El Purgatori ve a tenir la forma de l'infern, però a l'inversa. Muntanya en forma de con, truncat però, que s'alça amb diversos replants o cornises, cada vegada estreyent-se fins al seu cim, pla ocupat pel Paradís terrenal.

La configuració del Paradís es compren recordant el sistema astronòmic de Tolomeu: la terra central voltada de diverses esferes totes les quals tenen per centre el d'aquella. El tot es contingut per l'Empiri infinit on hi ha la Rosa dels Benaventurats, en forma, si es vol, també d'anfiteatre.

Una recta imaginaria passant pel Centre de la Terra uneix Jerusalem, el Centre del Paradís Terrenal i el de la Rosa celestial. La

Un barater aturmentat dels diables
(*Infern*, XXII) (O. Greiner)

simetria que apareix en mants aspectes i detalls de la Divina Comèdia, la veurem ara fent la descripció de cada un dels tres regnes.

INFERN

Consta, ultra un Vestíbol, de nou cercles, dels quals el 7è es subdivideix en tres cercles, el 8è en nou «bolgie» (bosses) o fosses, i el 9è en quatre zones concèntriques.

Passada la porta que du la inscripció paurosa i terrible:

«Per mi va hom a la ciutat dolent
Per mi va hom a l'eternal dolor
Per mi va hom vers la perduda gent
Justícia mou lo meu alt factor
Feu a mi la divinal Potestats
L'alta Sapiència i'l primê Amor
Abans de mi no fou altre criats
Sino eternals, e io eternal dur
Leixats tota esperança vos que entrats»,

s'entra en el VESTÍVOL on barrejats amb els àngels que no foren fidels ni rebels a Déu, veuen Virgili i el Dant, els indiferents al bé i al mal; nus, atormentats de tàbecs i vespes són obligats a corre sempre darrera un estandart. El riu Aqueront, pel qual Caront transporta amb la seva barca les ànimes a l'alta riba, separa aquest Vestíbol del

Ier cercle. Constituït pels llims. S'hi troben els nens ignocents i els justos morts sense rebre baptisme, entre ells poetes, herois i altres personatges antics en un «noble castell». Llurs patiments son produïts per dol sense martiri, ço és pena negativa com és la privació de la beatitud.

IIon cercle. Aquí comença propiament l'Infern. Es governat per Minos i l'omplen els luxuriosos que són enduts pel torb que

«de ça, de lla, de sus e jus els mena»

en un ambient de fosca completa. Pau i Francesca són els més coneguts.

IIIer cercle, dels goluts. Cerber fera crudel de tres testes presideix, lladrant i esgarrapant els condemnats qui jeuen en fanc pestifer sota una pluja incessant d'aigua, calamarça i neu.

IVt cercle. Plutó n'es el governador. Els avars i els pròdigs caminen dividits en dues colles, cada una per una meitat del cercle, portant amb el pit pesos enormes i ultratjant-se quan se topen els uns amb els altres.

Vè cercle. El irosos submergits en el fanc d'un pantà que és lo Stix. Flegias n'es el notxer.

Lo Stix volta la Ciutat de Dite o de Lucifer, que és la part inferior de l'Infern i que comença amb el VIè cercle. La ciutat, roenta

DANTE ALIGHIERI

Suplement artístic al
n.º 9 de D'ací d'allá

Notable escultura d'en Jeroni Suñol, feta a Roma l'any 1864

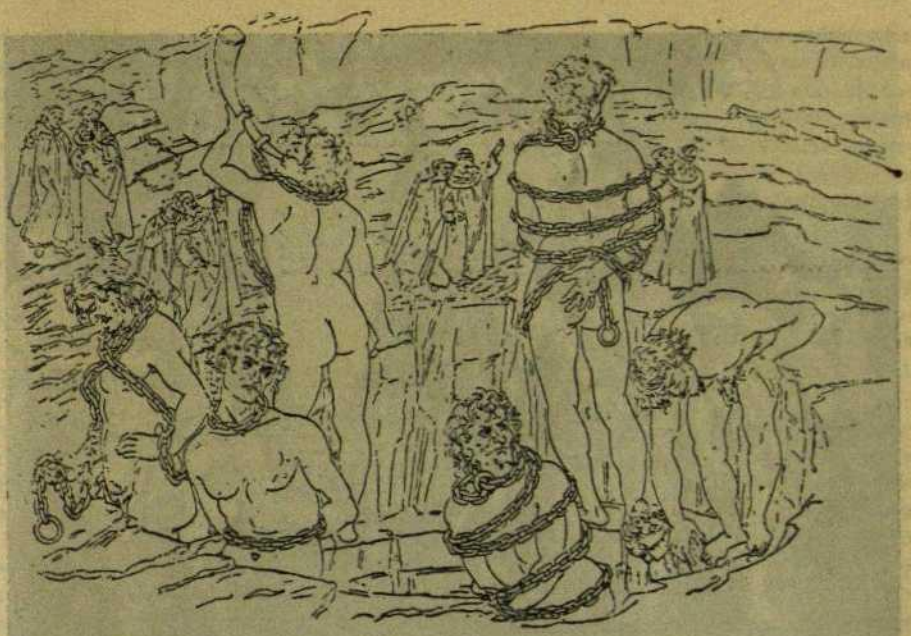

Gegants encadenats a l'entorn del pou central de l'infern
(*Infern*, XXXI) (S. Botticelli)

del foc, és a manera de fortalesa amb una porta que flanquejen els Poetes, mercès a un enviat del Cel que els deslliura dels diables i de les Erines o Fúries.

VIè cercle, tocant a la part interna de les muralles de Dite. És com un gran cementiri amb tot de sepulcres en mig de flames, on jauen els heretges (Farinata, Cavalcante Cavalcanti, etc.)

Cal ara baixar per un lloc encinglerat i profon per atenyer el

VIIè cercle. És dels violents i es subdivideix—dèiem —en tres cerclets: 1. Violents contra el proïsme, submergits més o menys, segons la gravetat de llurs culpes en el Flegetont, riu de sang bullent. N'és custodi el Minotaur i entorn del Flegetont corren els Centaurs armats de segetes les quals disparen contra tot aquell que, en cerca de refrigeri, treu el cos fora del líquid infernal, més del convenient. Guiats per un d'ells i a la seva gropa, els dos Poetes veuen una sèrie de tirans i homicides.—2. Forest no pessada pel cap corriol. La seva extranya vegetació de color fosca, la constitueixen les ànimes dels suïcides, convertits en arbres

El comte Ugolí veu morir de fam els fills i néts
(*Infern*, XXXIII) (Carpeaux)

Cantó increpa les ànimes arribades de poc a la illa del Purgatori i que s'eren embadalides amb el cant del músic Casella, estimulant-les a seguir el camí de la purificació. Elles fugen ràpidament
(Purgatori, II) (Scaramuzza)

gements i sagnants. És famós Pere de les Vinyes. Sobre aquests arbres corsecats fan llur niu les Arpies. Hi ha també els dissipadors dels propis béns, que corren empaitats per gosses famolenques que s'hi abraonen.—3. En un pla de sorra cremant, flagellats per una pluja de foc, sofreixen els violents contra Déu, menyspreuadors de la Divinitat i blasfems, en posició supina, immòbils (Capaneo) i els violents contra la natura o sodomites que corren continuament (un d'ells Brunetto Latini); els violents contra l'art o usurers, asseguts, una bossa al coll, agitant les mans per trobar un refrigeri a la cremor.

VIII^{è} cercle. Per baixar-hi els poetes vianants es valen del monstre Gerió, figura de la Frau. Es dit «Malebolge»

«de pedra tot i de color ferrenya».

Consta de 10 bosses o fosses concèntriques sobre cada una de les quals hi ha ponts rocosos i es el lloc destinat als fraudolents: 1.ª Seductors de dones, en dues colles, flagellats per dimonis.—2.ª Aduladors, ficats dintre sutzeries com «de privades d'homens».—3.ª Simoníacs, cap per vall, dintre pous estrets, treient-ne fora les cames i les plantes dels peus, enceses de flames.—4.ª Els endovins, plorant caminen de recules, el cap girat a l'esquena.—5.ª Els baraters submergits en pega espessa bullent, atormentats pels dimonis amb arpions en voler surtir a la superfície. Els Poetes fugen dels diables aprofitant una baralla còmica entre ells: Virgili portant el Dant abraçat sobre el seu pit es deixa anar en posició supina fins el fons (aquí els ponts superiors estan enderrocats) de la 6.ª. En aquesta fossa caminen lentament, lentament, els hipòcrites, el cap cot, vestits de pesants capes de plom daurades en l'exterior. Passen tots ells, per demunt de Caifàs i altres jueus crucificats a terra. Virgili i el Dant, pel rocam o ruïnes d'un dels ponts caiguts s'enfilen

de pedra en pedra, penosament, al marge de la «bolgia» següent.—7.ª Lladres mossegats de serpents terribles, sofreixen amb elles transformacions esgarrifoses i meravelloses. — 8.ª fossa. És tota plena i resplandent de flames, les quals contenen els consellers de frau. Famós és el passatge d'Ulisses i Diomedes (personatges de la guerra de Troia) en una flama de dues puntes, i fra Guiu de Montefeltro. — 9.ª Sembradors de discòrdies religioses i civils, amb els membres mutilats, ferits per l'espasa d'un diable, com Mahomed. Bertran de Born, trobador, té el cap separat del tronc i el condueix amb la mà agafant-lo pels cabells.—10ª Falsificadors de diverses menes: de metalls, o alquimistes, coberts de llebrosia; de persones, els quals corren desesperats i furiosos; de moneda, malalts d'hidropesia; de la paraula, castigats amb febre violent.

Les ànimes dels goluts es purifiquen en la contemplació d'un arbre, els fruits del qual no poden abastar (*Purgatori*, XXIV) (G. Doré)

IXè cercle. El darrer cercle de l'Infern és al fons d'un gran pou. Un dels diversos gegants que hi ha encadenats entorn de les parets en l'interior del pou, sobre el qual en surt la meitat superior del cos, es a dir, Anteu, pren els dos poetes i els deposa al dit fons que es l'estatge dels traïdors. Tots ells estan submergits més o menys dins del Cocit, llac que forma la mateixa aigua de l'Aqueront, Stix i Flegetont, sols que aquí és glaçada pel vent que fan les ales de Llucifer. Les seves zones concèntriques són les següents: 1.ª Caïna, lloc on hi ha els traïdors de llurs parents, ficats en el glaç fins a la part superior del cap, amb la cara cap avall.—2.ª Antenora, traïdors a la pàtria, amb part de la testa fora del glaç, la faç enlaire. És aquí on el comte Ugoli, que està rosegant eternament la testa de l'arquebisbe Ruggieri, fa la relació punyent de la seva presó i mort. — 3.ª Tolomea, traïdors als comensals, en posició supina la cara per amunt. *Prerrogativa* estranya de la Tolomea és d'acollir ànimes ja abans de la separació dels llurs cossos, els quals mentre segueixen vius sobre la terra són posseïts per dimonis. — 4.ª Judeca, traïdors als benefactors, enterament posats sota el glaç.

Al fons de tot està confinat Llucifer, figura monstruosa i gegantesca de tres cares i sis ales com de ratapinyada. Per les tres boques mastega Judes, Brutus i Cassius traïdors a les magestats divina i humana. El Dant s'agafa al coll de Virgili, el qual, arrepant-se al cos de Llucifer, hi baixa pèl per pèl fins arribar a la meitat del seu cos, en el centre de la terra; comença aleshores a pujar (per tal com es troba en l'altre hemisferi). Segueixen els dos Poetes al llarg d'un rierol (que no és més que el riu Leteu del Purgatori) fins a tant que atenyen a la superfície, ja en l'illa del Purgatori, per un foradet rodó, pel qual ixen a «[re]veure les estrelles».

PURGATORI

Consta d'Avant-purgatori, Purgatori (amb 7 cornises) i Paradís terrenal.

AVANT-PURGATORI. Arribats Virgili i el Dant a l'illa deserta de la qual es custodi Cató, veuen atènyer la platja, conduïdes per una nau, notxer un àngel, les ànimes penitents. Una d'elles es la del músic Casella. L'Avant-

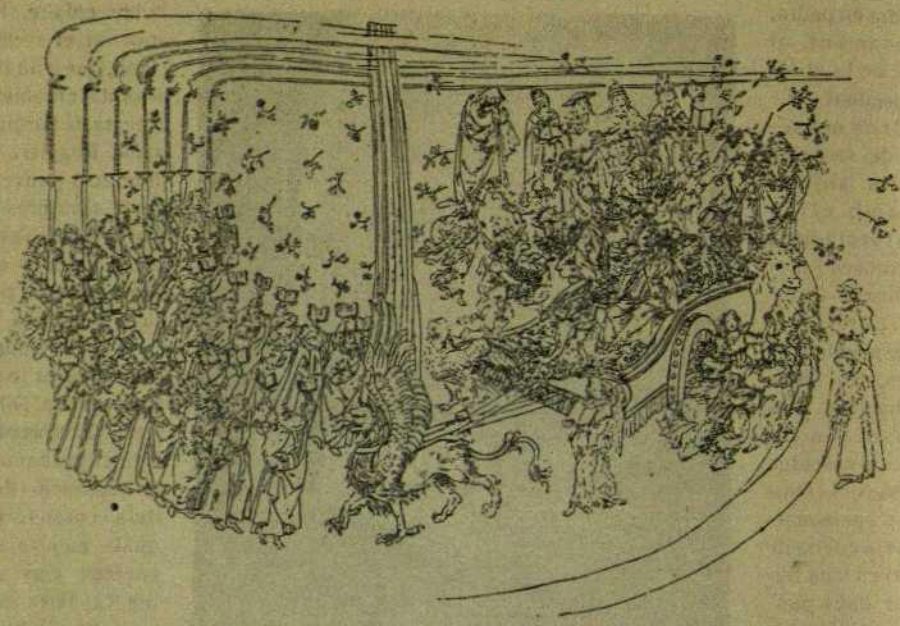

Cavalcada simbòlica, en el Paradís Terrenal. (*Purgatori*, XXX). (S. Botticelli)

purgatori de topografia més difícil d'establer que la de l'Infern, es pot subdividir en quatre comparticions o, si es vol, grups d'ànimes de negligents. La 1.ª, abans de començar la muntanya, és el lloc on els que moriren excomunicats, però penedits, hi sojornen trenta vegades el temps de l'excomunió. (Rei Manfret, sogre de Pere II el Gran).—Les altres tres se troben pujant: 2.ª (1.er balç) a la qual s'hi puja per un estret camí escavat en la muntanya. S'hi troben els negligents que esperaren les darreries de la vida per convertir-se. Hi són tants anys com els de llur vida. 3.ª (2on balç). Animes dels que moriren de mort violent i pecadors fins l'hora de la mort. La presència del trobador Sordello, de posat desdenyós

«... sol esguardant
a manera de lleó com se posa»

dóna lloc a un estupend apòstrofe del Dant contra Itàlia.—4.ª Petita vall florida ocupada per diversos prínceps que foren negligents en la pràctica de llurs alts deures. Entre altres hi ha el rei Pere el Gran, de figura cavalleresca.

PURGATORI estricte. El Dant prés mentre dormia per Llúcia i seguit de Virgili es enlairat fins a la vora de la Porta del Purgatori que custodia un àngel. Veus aquí les seves set cornises, o replans, on es purguen els set pecats capitals, exercitant-se les ànimes en la pràctica de les virtuts contraposades. Per això en cada una de les cornises — a les quals és precís anar pujant per escales practicades en la roca—es veuen esculpits, en forma de baix relleu al marge, o a terra, o bé se senten per l'oïda o en contemplació, exemples de càstigs del pecat i exemples de virtut.

I. Els superbs caminen ajupits, sota greus pesos.

II. Els envejosos apoiats per l'esquena l'un amb l'altre, vestits de cilici, les parpelles tancades i cusides amb filferro.

III. Els irosos, en mig de fum tan espès
«que l'ull ubert estant no'l sofferi»

IV. Els accidiosos (peresosos), corren freturosament.

V. Avars i pròdigs. Estan boca-terrossa, lligats de peus i mans.

Tot pujant a la cornisa següent un terratrèmol fa estremir la muntanya a l'hora que se sent cantar arreu el «Gloria in excelsis Deo», senyal que, purificada de les seves culpes, una

ànima se'n puja al cel. És Estaci, el qual acompanyarà des d'ara fins al Paradís Terrenal, els dos Poetes viatgers. És un passatge de gran bellesa el de l'encontre del cantor de la Tebaida, amb ells.

VI. Els goluts, demacrats pel turment de la fam i de la set, tenint a la vista arbres, un d'ells carregat de fruits apetitosos i amb aigua puríssima espargida pel fullam, que no poden abastar.

Corones de benaventurats en el cel quart, o del sol (*Paradís*, XII) (G. Doré)

VII. Luxuriosos, dividits en dues colles que porten direccions contràries, en mig de flames.

Atravessen els tres poetes el foc i pugen la darrera escala fins atènyer el

PARADÍS TERRENAL. Boscatge encantador, lloc delitós com un bell paisatge lul·lià. S'hi escola el riu Leteu (i més enllà l'Eunoè), a l'altra riba del qual Dant albira Matelda, la gentil dona.

«. . . . . qui es movia
Cantant i escullint la flor de flor»

No ens podem detenir aquí a descriure una aparatosa processó o cavalcada simbòlica amb els seus canalobres i estandarts, els 24 vells, el carro místic dut pel Grifu diví, els personatges de reraguarda, etc. Passada la processó, damunt del carro i

«dessobra un vel blanc, cinta d'oliva»

apareix sobtadament Beatriu

«. . . . . sots manto verd
vestida de color de flama viva»

ensems que el Dant pert el seu guia amorós. Després, reprès i avergonyit per Beatriu, és purificat en l'aigua del Leteu que esborra tot record de culpes passades.

Acaba el Purgatori amb singulars al·legories, en què apareix l'arbre de la ciència del bé i del mal, la transformació monstruosa del carro i altres. Havent el Dant begut de l'Eunoè que «sa virtut transmortida reviva» retorna

«. . . . . d'aquella santa onda
Així refet com son plantes novelles
Renovellades de novella fronda
Pur i dispost [per] muntà a les estrelles»

PARADIS

Seguint la simetria amb les altres dues càntiques, es divideix en nou cels o esferes diàfanes, mòbils, i l'Empiri que és immòbil. L'estatge propi dels benaventurats és l'Empiri, però se'n apareixen al Dant en les diverses esferes per a indicar llur grau menor o major de beatitud.

Ier cel o de la Lluna. De retorn el Dant de l'Eunoè a l'indret on es trobava Beatriu, ascendeix amb ella i amb gran velocitat (passant per l'esfera del foc) a la Lluna, en la qual s'introdueixen sense que sa matèria en resti desunida o fraccionada. Se'ls hi apareixen, a manera d'imatges vistes a través de vidres transparents o d'aigua clara, les ànimes d'aquells que, cedint a violència, mancaren a llurs vots religiosos.

IIon cel o de Mercuri. Hi ha els esperits dels que obraren bé, guiats d'un sentiment

Els benaventurats, en el Cel de Júpiter, s'ofereixen als ulls del Dant, prenent forma d'una àguila immensa (*Paradís*, XVIII) (F. Scaramuzza)

d'honor i fama, la qual cosa disminueix el mèrit. Són com esplandors flamejants que dansen i canten. Justinià, un d'ells, canta la glòria i els destins de l'Imperi Romà.

III^er^ cel o de Venus. Els lluminars que hi veu el Poeta són les ànimes d'aquells que en la terra foren sotmesos a l'amor sensual, però se'n penediren. És aquí (cant VIII) on es posa en boca de Carles Matell la frase «l'avara pobretat de Catalunya», al·lusió, com algú ha fet observar, més que res al caràcter mercantilista dels catalans en competència amb les terres italianes.

IV^t^ cel o del Sol. Clares resplandors amb moviments de dansa, formant corones, i cantúries senyalen la presència de doctors en filosofia i teologia i altres savis (S. Tomàs, S. Bonaventura, Salomó, etc.).

V^è^ cel o de Mars, on el Dant veu lluminars posats en forma de dos raigs en creu, al centre de la qual Crist resplandeix com un llampec. Són les ànimes dels capdills que lluitaren per la fe. Cacciaguida avantpassat del Poeta li parla de llur família, descriu la vida de l'antiga Florència i prediu de més els infortunis del seu il·lustre descendent.

VI^è^ cel o de Júpiter. Prínceps que han administrat amb justícia. Sota l'aspecte de llums es mouen i es disposen de manera a formar la sentència *Diligite justitiam qui judicatis terram;* i després d'altres transformacions formen com una gran àguila, símbol de la justícia de l'Imperi.

VII^è^ cel o de Saturn. Ànimes dels sants ermitans i dels que menaren vida contemplativa. Pujen i baixen per una escala altíssima. Un d'ells és S. Benet.

VIII^è^ cel o de les estrelles fixes. El Dant contempla el triomf de Crist, com un sol entre milenars de llànties i la coronació de la Verge. Se li aparèixen també tres apòstols i Adam.

IX^è^ cel, cel cristallí o primer mòbil. Gerarquies angèliques, en figura de nou cercles de foc, concèntrics, voltant tan més lleugers i

La Rosa dels benaventurats en l'Empiri
(*Paradis*, XXXI) (G. Doré)

lluminosos com més acostats són al centre, punt lluminosíssim i petitíssim—punt matemàtic—que representa l'Essència Divina.

EMPIRI sense moviment ni temps, tot amor i tot claror. El Poeta veu la llum divina

«.....en forma de rivera
De resplendent fulgor, entre dos rives
pintades de mirable primavera.
De tal flum eixien guspires vives [*els àngels*]
A totes parts metent-se sur les flors»
[*els sants*]

Aquest riu es converteix després en una «càndida rosa» on el Poeta veu una i altra milícia celestial, els sants sots forma corpòria i col·locats en sitials, els àngels voleiant com abelles. A part d'altres benaventurats de l'Antic i del Nou Testament, el Dant fixa sos ulls principalment en la Verge Maria, a qui Sant Bernat endreça aquella sublim oració que comença «Oh Verge Maria, filla del teu Fill». Finalment el Poeta alçant els ulls enlaire obtè la gràcia suprema: la visió de l'Essència Divina en la seva unitat, el misteri de la SS. Trinitat, i el de l'Encarnació. I quan maldava per compendre la unió de les dues naturaleses en Jesucrist, li es revelada per mitjà

«d'una fulgor on son voler vengué»

La visió és desapareguda. Talment com una roda, rebut l'impuls inicial segueix harmònicament sa rotació, els seus desig i voluntat ja complerts, estaven en harmonia amb Déu que es

«L'Amor que mou el cel i les estrelles».

R. D'ALÓS

De les festes de la Mercè

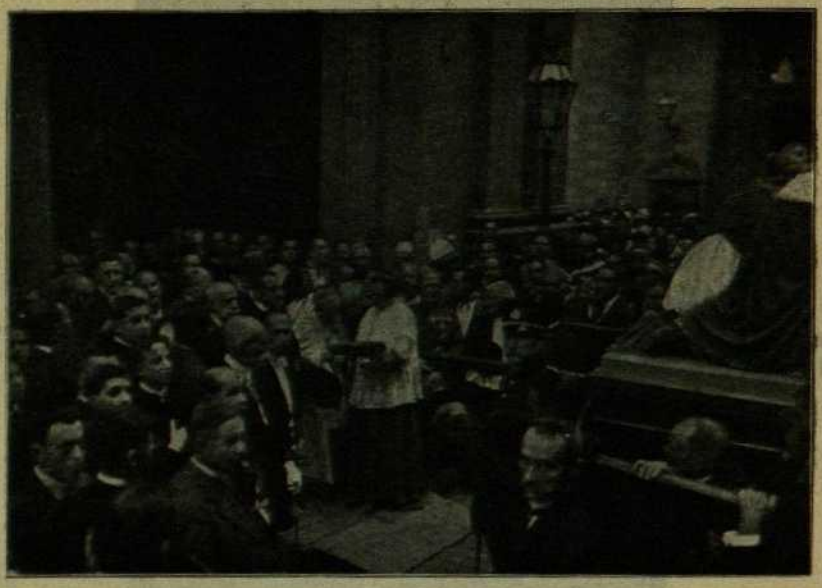

L'IL·LM. SR. BISBE PRESIDINT, AMB LES DEMÉS AUTORITATS LOCALS, EN LA SOLEMNE PROCESSÓ DE LA MERCÉ

EL DESCENS DE LA MARE DE DÉU DE LA MERCÉ

Un dels magnífics misteris del «Rosari de la Mercè», que concorregueren a la processó

(Fots. Sagarra)

La segona Assemblea plenària de la Lliga de les Nacions

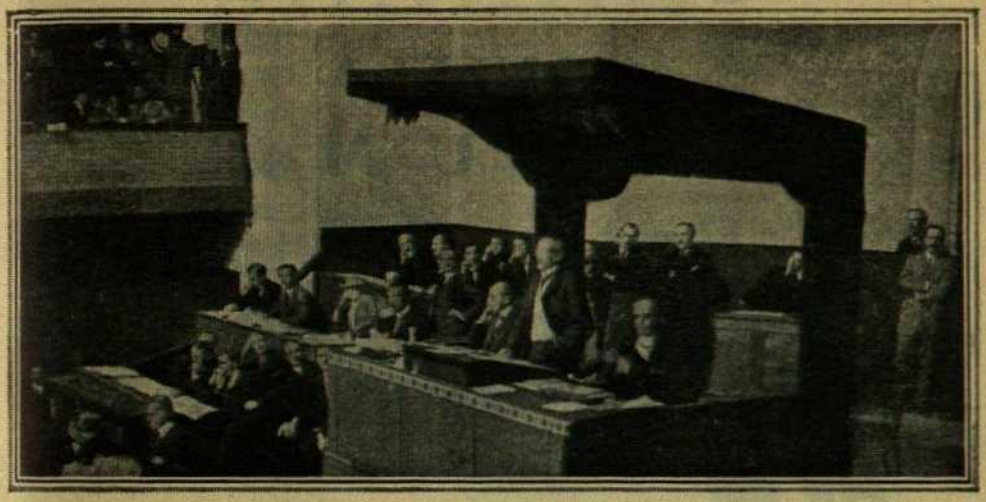

La presidència durant la sessió inaugural de la segona Assemblea plenària de la Lliga de les Nacions, a Ginebra

En l'ambient un xic massa auster, com fa notar una important revista, de la Sala de la Reforma, s'ha reunit a Ginebra, per segona vegada, l'Assemblea plenària de la Lliga de les Nacions.

La sessió d'obertura tingué lloc el dia 5 de setembre, i fou aleshores que la bella ciutat s'exornà tota ella per a rebre dignament als representants de quasi tot el món.

Quaranta vuit nacions i estats tenien de concórre-hi, però per causes especials deixaren d'enviar-hi delegació l'Argentina i alguna altra nació de l'Amèrica central.

L'aspecte dels carrers de la ciutat, hom conta que presentaven aquest dia i els successius un pintoresc aspecte, confonent-se tota mena de tipus de races ben diverses en una bella fraternitat.

A la sala on tingué lloc l'Assemblea — que normalment serveix per a sala de concerts i de reunions confessionals, — es muntà a l'hemicicle una mena de presidència — per cert no massa elegant ni confortable — i el rest s'ocupà amb unes taules amb pupitres per als assembleistes.

Cada nació tenia tres delegats amb els corresponents suplents, els quals foren classificats segons l'ordre alfabètic de la nació que representaven.

El president interí de la sessió, que fou M. Wellington Koo, un xinès d'una trentena d'anys, obrí l'Assemblea en anglès, procedint-se immediatament a l'elecció del president definitiu, que fou el Dr. H. Van Karnebeck, delegat d'Holanda. Presa possessió del càrrec el nou president, en francès donà gràcies de la seva elecció, passant-se seguidament a la constitució de les sis grans comissions i al nombrament dels seus vice-presidents.

Com és sabut, les reunions han durat fins el present mes d'octubre, essent ben profitoses per a l'avenir del món les tasques d'aquesta segona magna reunió universal.

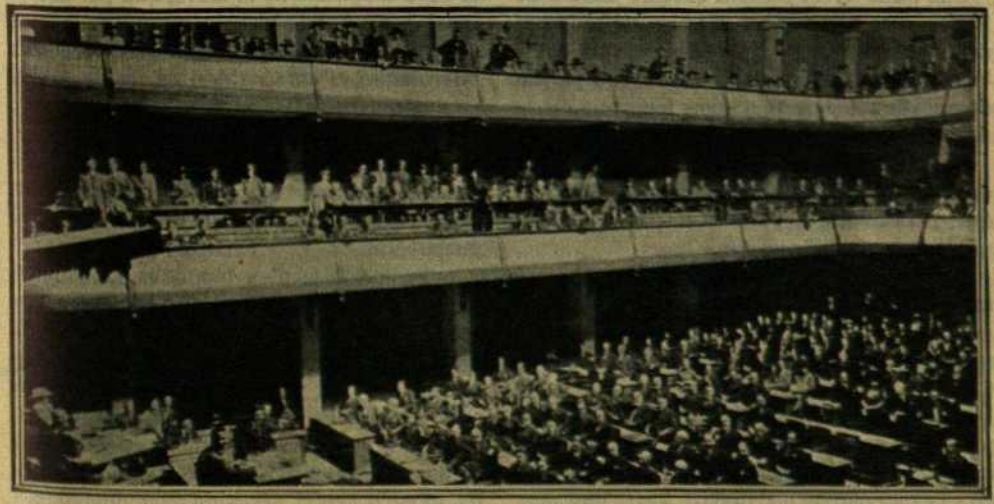

Aspecte de la Sala de la Reforma durant la sessió inaugural de l'Assemblea, el 5 de setembre

AQUELLA LLUM

PER
J. MARTÍ
I
MARULL

A tots els qui coneixem el pintor Reinald, no deixava d'extranyar-nos un bon xic el què sens un motiu justificat deixés inacabada una de ses millors teles. I ens intrigava més encara perquè vèiem en les respostes que ens donaba quan l'interrogavem, una vaguetat que denotaba clarament que ens amagava la veritable causa que feia restar sens fi la seva obra.

Una tarda erem prenent el te al Casino de Belles Arts bon nombre d'amics dels que hi soliem freqüentar-hi. En Reinald entre ells, logrà tot seguit que ens interessessim per un desacostumat aspecte d'home feliç, que oferia al primer cop d'ull de qui l'esguardava.

Ens féu saber que just en aquella hora cumplia cinquanta anys i que n'era tan satisfet que, per celebrar-ho, estaba disposat a obsequiar-nos com volguessim.

Foren tres o quatre a l'hora els que li feren idèntica proposició. Que ens regalés el seu «Verger argelí» (que era la tela que ens preocupava), per a servar-la, en record seu, a Casino.

En oir nostres paraules, com un llampec solcà per son rostre, trasmudant sobtadamen la joiosa actitud que l'animaba, en la més intensa expressió de melangia. Restà uns moments concirós i pensívol, i després ens digué amb l'accent del que acaba de pendre una ferma i decidida resolució.

— Siga, ja que així ho voleu. Però penseu que sols per un semblant motiu consento despendre-m'en, ja que per a mi és preferit el què podria haver-hi al que hi ha; car a ella va unit l'íntim record dels temps en que vaig viure la més gran ventura ensems que vaig sofrir el més terrible desengany. I ja que tan m'ho heu sol·licitat just és que amb mon treball hi vagin també uns mots d'història. De la seva història o de la meva, que pel cas és igual: perquè així com vaig interrompre el curs natural de la realització d'aqueixa tela, ella va interrompre el curs natural de la meva vida en dolorós trasbalsament.

Tots ens aproparem més per a no perdre ni un mot d'aquelles revelacions que ens interessava conèixer, i ell prosseguí pausadament amb l'esguard il·luminat per una interna claror guspirejant.

— Vos parlo ja d'un temps bastant llunyà. Jo tenia vint-i-tres anys. El meu pare, que era comerciant i veia amb molt bons ulls la meva vocació per la pintura, feia tot quan era el seu abast per a encaminar-me. I com que allavors la meva dèria eren els temes africans, aprofitant les bones relacions que ell tenia amb comerciants del Marroc, Tripoli, i Argèlia, jo me'n servia per a aplanar dificultats i trobar tota mena de facilitats en mes empreses.

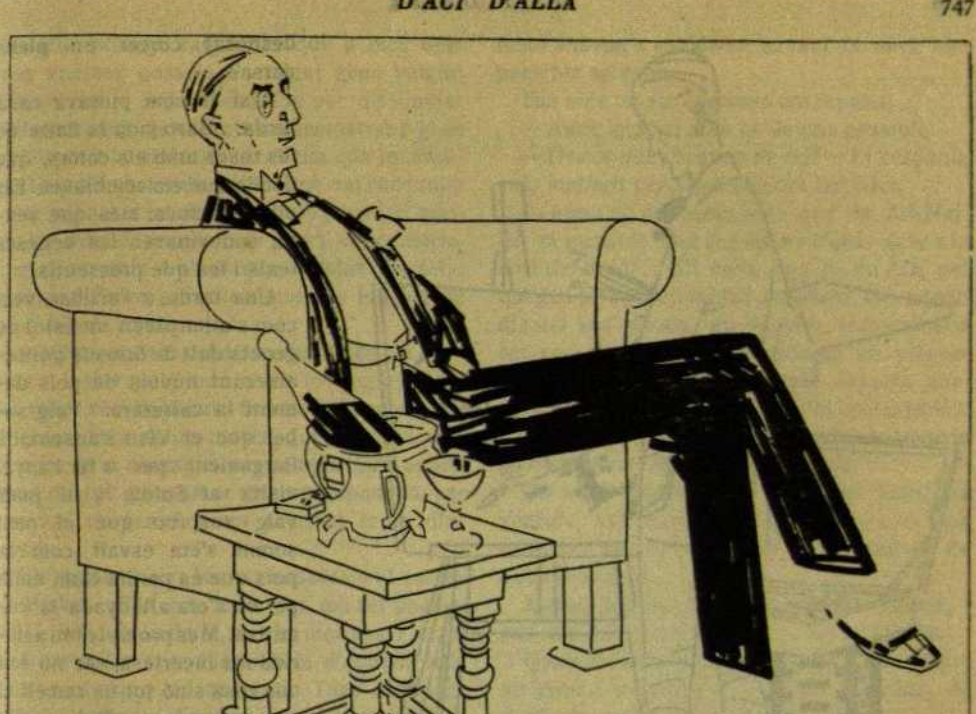

Restà uns moments concirós i pensivol...

En mos llargs sojorns per aquelles terres aprengui l'hebreu i l'alarb, que m'ajudaren en gran part a estudiar els usatges i costums d'aquell país indòmit.

Un dia un comerciant de Gabes, amb qui havia lograt forta amistat i simpatia, em digué més o menys amb aquests termes:

— Jo sé un verger, com mai cap altre semblant en pogueu haver trobat, per a reproduir en vostres obres. És l'Alcàsser del Visir de Biskra, amb qui m'uneixen sòlids lligams de deferència, cara és per a mi tota la producció de tapissos d'una de les manufactures que ell posseeix. I encar que sé que'n és molt curós i engelosit, m'apar que amb una lletra meva podríeu freqüentar-lo.

Al cap de vuit dies era a Biskra, i el Visir, Mair Ben Elhadad, home cultíssim i amable al qui satisfé en gran manera la meva pretensió, m'havia concedit el permís per a franquejar tan com volgués l'Alcàsser i pintar en son verger.

Haig de confessar que el meu amic de Gabes no exagerà gens ni mica, al ponderar-me'l, car no és possible donar idea de paraula d'aquell petit paradís d'hurís en flor, damunt la terra.

Amb quin delit vaig empendre la meva obra! La llum de tarda em va semblar la que millor esqueia a aquell ambient. I així, quan el sol comensava a devallar, jo febrosament n'aprofitaba les daurades guspires, que igual que si em penetressin pels ulls, m'omplenaven d'un foc abrusador que em feia treballar amb un extrany deliri.

Mes el quart dia, un petit incident semblà desconcertar-me. Tot just m'havia preparat, quan una rosa llençada d'un tros lluny caigué damunt de ma paleta. Prou vaig cercar amb l'esguard, la procedència; mes fou debades;

Mes prompte fou aclarida ma incertesa, car no fou una rosa sinó tot un ramell el que em va ésser ofert aquella tarda...

car no obirí en mon entorn una ànima vivent. Posí la flor damunt la tela i vaig rependre el meu treball. Mes, l'endemà, també una rosa caigué a mos peus: i jo, deixant que es desboqués ma fantasia, hi vaig endevinar marcats uns llavis: i no sabent com ni a qui agrair tal gentilesa, hi vaig ajuntar els meus, fins esfullar-la. Ni un sol dia ja més va mancar-me la rosa misteriosa.

¿Qui no hauria als meus anys sentit la flama del goig inconegut que m'arborava? Dintre el recinte perfumat d'aromes, on semblava que tot hi reposaba en un somni plaent, ¿qui no hauria vist obrir-se-li el cel de sa ventura, icegament no s'hi hauria llençat dintre, com desbocat corcer en plena cursa?

Així és com pintava cada tarda. Barrejada la flaire de les roses amb els colors, que dòcils que em semblaven. Els ulls mig clucs, més que veure, endevinaven les belleses reals i les que pressentia.

Una tarda, a l'arribar, vegi com s'allunyaven un estol de genets dalt de briosos poltres aixecant núvols de pols damunt la carretera. Vaig saber que el Visir s'ausentaba llargament per a fer l'anyal visita al Soldà; i al punt vaig sospitar que el meu somni s'era esvaït com la pols que es perdia camí enllà per on s'era allunyada la comitiva. Mes prompte fou aclarida ma incertesa, car no fou una rosa sinó tot un ramell el que em va ésser ofert aquella tarda, i amb ell una encomanda de la filla del Visir, de que volgués acceptar sa companyia en tant que jo pintaba.

A mi no'm capigué cap dubte ja, de ço que pressentia, i em vaig fer càrrec tot seguit del què anaba a passar. La filla del Visir aprofitant l'absència del seu pare, procurava atraure m'atenció, car demostrava que devia interessar-li; i amb aquest pensament, deixí lliscar la nau de ma existència que un vent tan favorable l'empenyia vers les més ignorades aventures.

Així amb Aïma, vàrem fer la coneixença. Si bella me l'havia forjada en ma imaginació, en la realitat encara es superava. Sos ulls, més que tot, eren d'aquells ulls de dona que un cop un ha rebut el seu esguard ja no els oblida més, durant la vida.

I des d'aquella tarda, no em va mancar ni el present de sa bella companyia, ni el perfum de ses roses odorantes. Jo li portava en canvi llepolies de les que n'era gran consumidora. I parlàvem tranquila i llargament; jo pintant i ella atenta mirant el què jo feia.

Ja d'un principi vaig notar que a més dels seus encisos posseia un talent gens vulgar. Talent per a tota cosa, fins per dissimular l'interès que jo li despertava, demostrant gran afició per a la pintura. Això féu que jo amagant aquell esclat de passió que em consumia i que m'hauria fet postrar a sos peus per adorar-la, també temperés la meva vehemència, fingint, no sens treball una amistat discreta; esperant l'hora oportuna que em trigava de faisó insoportable.

A voltes dubtes crudels m'omplien de tortura. I si aquell meu amor fos impossible? Sa vida; ses costums; fins ses creences tan diferents eren de les meves, que tal volta això fóra un ferm obstacle, per cumplir mon anhel. Mes de tot mon amor sempre triomfava, car per tot, un remei o un sacrifici tenia disposat.

Oh! dolces hores les que passàrem al verger de Biskra. Tot era amor per mi: tot poesia: en la llum, en la flaire, en els matisos i en el bell treballar sots l'influència d'aquells ulls tan atents que em seduïen. Tant debó que jamai d'aquell ensomni no m'hagués despertat.

Mes vingué el dia, que no'm fou ja possible més espera, ni més fingir, ni ja més temperància. Ma confessió brollà inevitable i amb paraules vehements: amb crits de l'ànima: amb barreja d'angoixa i de deliri, que en confusió anaven a esvaïr-se davant la seva impassible serenor.

Tan sols un xic sorpresa em repetia:

— Amic meu, si això no és pus possible.

— Doncs què cerqueu de mi? — Li responia com malferit per aquells mots terribles.

— Aïma no pot ésser més que de Ali-Nur. Ell va guanyar mon cor abans d'anar-se'n a la cort del Soldà. Ell creu, com jo, en Alà, pel qui ens juràvem fidelitat constant fins aquell dia del seu retorn. Jo de vos, sols cercaba ser-vos plaent perquè accedissiu en volguer copiar-me en eixa tela; i que després mon pare vos pagaria tot quant n'hi demanessiu. Ali-Nur fóra el més feliç dels homes si pogués posseir-la en tan dura sa absència.

No vaig insistir més. Tota ma vida, ma ventura, mos somnis i esperances, com una torre que de cop s'esfondra, van esvaïr-se en dolorós suplici.

Al jorn següent me'n vaig anar de Biskra, i mai més he tornat a petjar terres d'Argèlia.

Quan Reinald va callar, regnà un silenci que no gosà a interrompre cap dels nostres. Al fi, per dir quelcom, vàrem preguntar-li:

— I per què no heu volgut acabar l'obra?

— Tants cops com ho he intentat ha estat debades. Al costat del que hi ha, tot resta pàl·lid: els nous colors, són morts: els manca vida; els manca llum. La llum de sa mirada.

J. MARTÍ MARULL

Il·lustracions de Roqueta.

LA DESTRUCCIÓ DEL «R. 38»

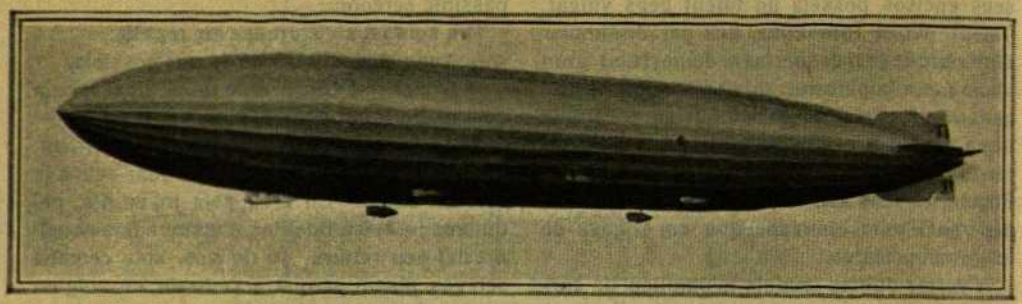

El «R. 38» (210 metres de llargada). Davant, la cabina on estava el comandant de l'aeronau, Wann.

El dirigible «R. 38», la més gran aeronau del món, segons hom diu, abans d'ésser oficialment inaugurada, ha sigut totalment destruïda segons sembla per un defecte de construcció.

Fou el matí del dia 23 d'agost, que magestuosament i en presència d'una gran gentada, s'aixecà del camp d'Howden la colossal màquina aèria, havent sigut assenyalada sense novetat l'endemà vers migdia, prop la costa del comtat de Norfolk, des d'on s'anuncià que esperaria l'esvaïment de la boira per a aterrissar a Pulham, on havia sigut establert el lloc de partida per a un nou viatge vers l'Amèrica del Nord.

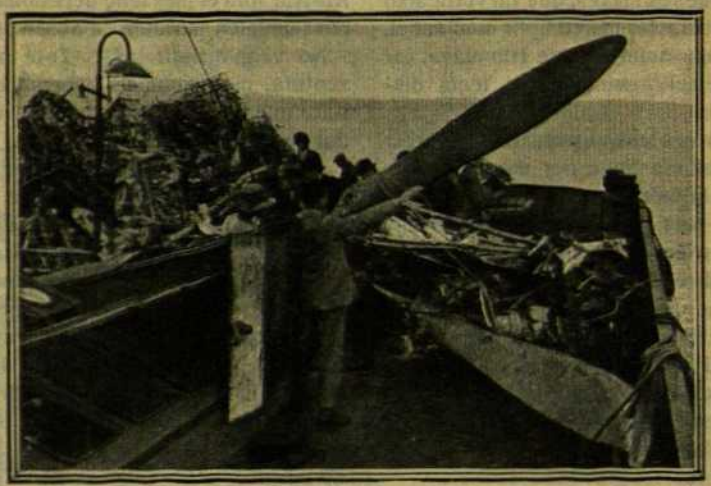

Restes de la colossal nau aèria i una de les hèlix, recollides en el riu Humber per un dels vaixells de salvament.

A tres quarts de vuit del vespre del mateix dia 24 d'agost va passar amb bona marxa per damunt d'Hull (comtat de York), quan de cop i volta, els habitants que meravellats contemplaven el pas del potent dirigible, amb terrible angoixa vegeren com l'aeronau es partia en dos, i esgarrifats oïen una formidable explosió que retrunyia per l'espai. Amb vertiginosa velocitat, l'enorme massa, presa per les flames, es desplomà, enfonsant-se completament destruïda al riu Humber. Fets els treballs de salvació, resultà que del total de la dotació, que es composava de 49 homes, 18 americans i 31 anglesos, sols cinc pogueren ésser salvats, entre els quals hi figurava el tinent anglès Wann, comandant del dirigible. El general Maitland, un dels caps de l'aeronàutica britànica, morí en la catàstrofe.

Aquest colossal avió fou construït per encàrrec del govern americà, el qual tenia de fer-ne la recepció després d'aquest viatge de prova, que estava calculat per 34 hores.

La carcassa del gran dirigible «R. 38», emergint de les aigües de l'Humber, a Hull (Comtat de York)

El popular "Charlot" a Europa

Grandiosa recepció feta pels admiradors londinencs del gran «Charlot», a la seva arribada a la capital d'Anglaterra.

Al circol: Retrat de Charlie Chaplin, un dels homes actualment de més fama mundial.

L'arribada del «Rei del Riure» a Southampton.

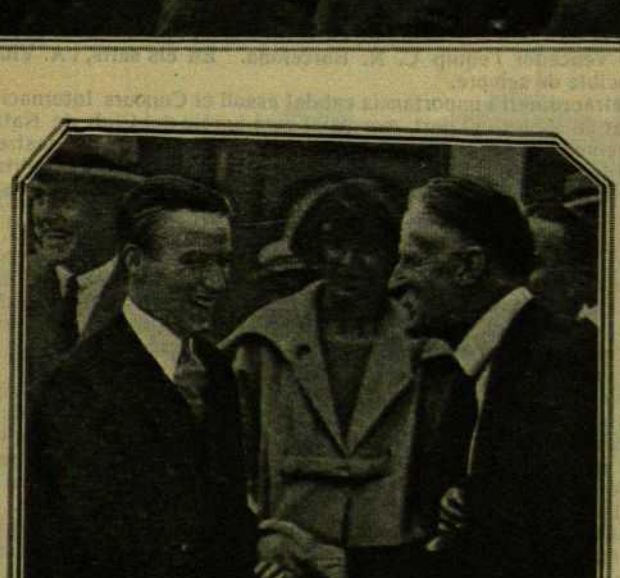

L'alcalde de la ciutat donant la benvinguda al simpàtic «Charlot», la nota més sana i alegre de la post-guerra.

ELS ESPORTS

En arribar setembre, el cos esportiu comença a deixondir-se, i, enc que no amb molta intensitat ni extensió, ens otrena les primeres manifestacions de cultura física de la temporada; d'aquelles manifestacions més popularitzades que criden i entusiasmen i agiten les incomptables multituds, s'entén; que la vida esportiva a casa nostra forma, ja, part consubstancial de l'activitat inquieta i multiforme de la raça i no es veu, per tant, mai estroncada; ço que, per si sol, canta, eloqüentment, l'elogi entusiàstic de la generació catalana actual.

El campionat ciclista de Barcelona ha estat el primer dels actes esportius d'imortancia, celebrats durant el setembre. Tingué lloc a la nit, al parc de la Ciutat i, enc que la prova resultà interessant i competida, no arribà a emocionar els sis o set mil espectadors que la presenciaren. Dels nou corredors que hi prengueren part es classificà en primer terme en Miquel Bover, de Palma de Mallorca, el qual cobrí els 100 quilòmetres (67 voltes) en 2 h. 17 m. Fou el segon en Josep Saura, essent proclamat campió de Barcelona, titol que poden ostentar només els fills d'aquesta Ciutat.

Els campionats d'Espanya de Natació, celebrats els dies 8 i 11, han assolit un èxit ben remarcable, resultant molt interessants i competides les diverses proves disputades. Entre els premis de nova creació que foren oferts, mereix especial esment el cedit per en Gerard Collardin, el qual és d'un valor artístic gens comú, trofeu que es disputarà onze anys seguits i passarà a ésser propietat del Club que l'hagi guanyat més vegades. Constitui una nota simpàtica i atractívola d'aquests campionats la participació de senyores en les proves a elles reservades.

Els vencedors foren: Mme. Chassemosse, en la prova de senyores; Joaquim Cuadrada, en la de 1.500 m.; Manifold, en la de 100 m. lliure. En la prova de 250 m., relleus, sortí vencedor l'equip C. N. Barcelona. En els salts, l'A. Vila, es mostrà l'atleta invencible de sempre.

Relleu extraordinari i importancia cabdal assolí el Concurs Internacional de Natació, celebrat en aigües del port, mercès al gest heròic del Club de Natació Barcelona, brindant-nos el goig de presenciar una magna lluita entre els nostres nedadors i els formidables atletes del Libellule de París. Totes les proves realitzades resultaren interessantíssimes, posant-se de manifest la força i l'empenta dels parisencs i l'estil clàssic i elegant dels nostres.

Registrem en fútbol, l'inauguració del nou camp d'esports del C. D. Júpiter, popular club del Poble Nou, i dos partits entre l'equip portuguès «Bemfica» de Lisboa i el nostre «Barcelona», sortint aquest vencedor en tots dos encontres. Entre equips locals, s'han celebrat, també diversos partits, com aperitiu dels del pròxim campionat.

Les regates nacionals a vela, que anyalment organitza el Club Marítim de Barcelona, han començat amb èxit insuperable, i és d'esperar que les proves successives revestiran el mateix interès.

Les sessions de boxa s'han prodigat d'una manera excesiva; en algunes d'elles, però, ha presidit l'honradesa esportiva, havent de fer remarcar la celebrada a l'Espanyol, en la qual en Gaston i en Sáez efectuaren un combat bellíssim i emocionant que fini amb el triomf d'en Sáez, el millor pugilista que tenim del seu pes.

La Secció d'Esports i Excursions del C. A. D. C. i I. s'ha apuntat un èxit sorollós amb l'organització de la cursa excursionista Tiana-Mollet-Montcada. Prengueren la sortida uns 50 equips, entre els quals hi figuraven belles damisel·les que donaren a la prova, animada i presenciada per nombrós públic, l'encant de la seva gràcia i gentilesa.

CORRECUITA

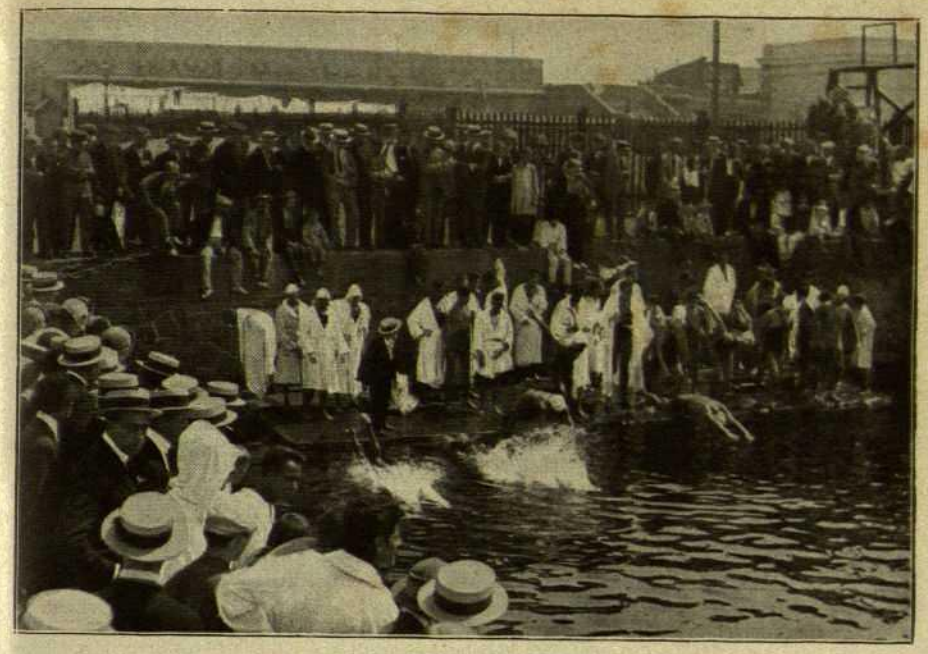

Moment de llençar-se els concursants a l'aigua

Del Campionat d'Espanya de Natació

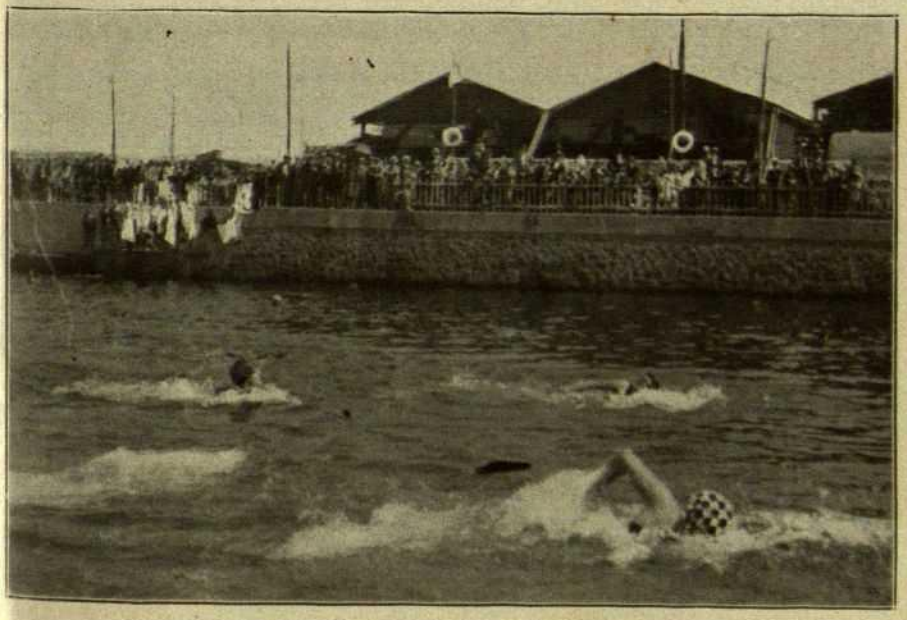

Un moment interessant de la prova de senyores

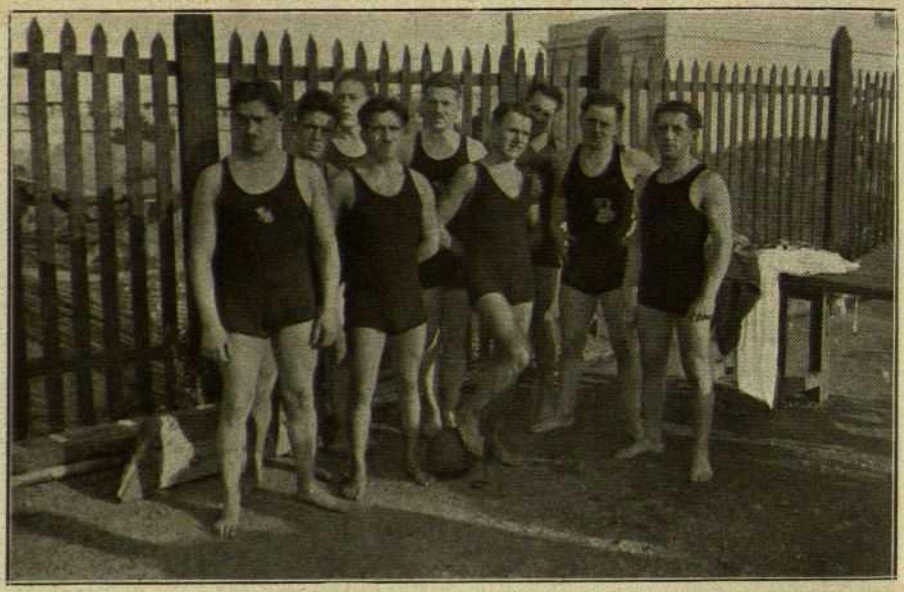

Els formidables atletes del Club «Libellule», de París, que lluitaren amb els nedadors del Club de Natació «Barcelona»

Del Concurs Internacional de Natació

Grup de nedadors que prengueren part en el Concurs Internacional

(*Fots. Sagarra*)

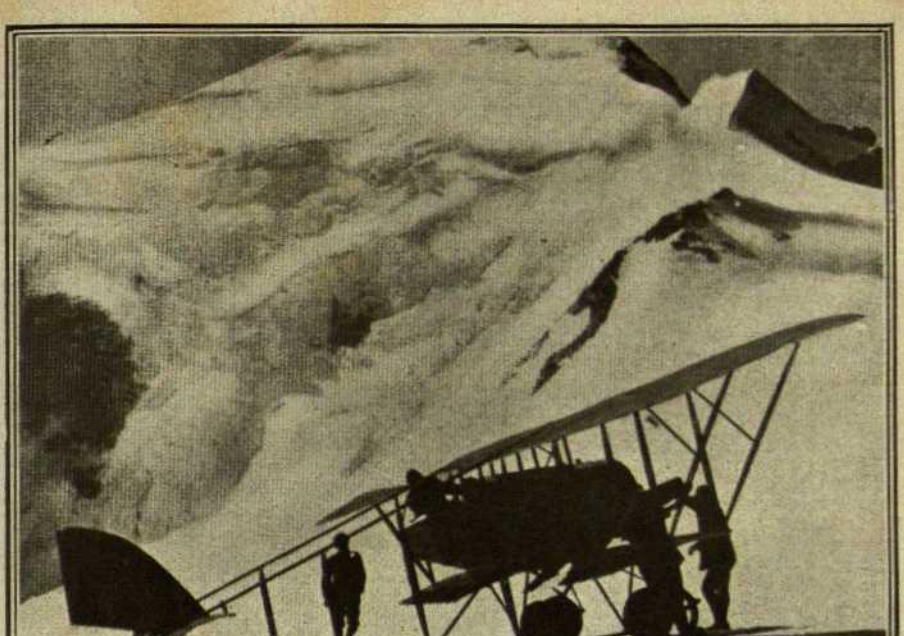

Fotografia de l'avió de Mr. Durafour, aterrissat a 4,810 metres d'altura

Un avió aterrissa quasi al cim del Mont-Blanc

Heus aquí l'avió de Mr. H. Durafour *aterrissat* (!) a una *altura de 4810 metres* (!!). La cosa és un xic paradoxal, però no per això és menys certa: es tracta, com indiquen els dos gravats que acompanyen aquestes ratlles, d'un aterrissatge en plé Alps; no-res menys que al *Col du Dame*, quasi al cim del Mont-Blanc. Aquesta nova proesa aviatriu es deu al l'intrèpid aeronauta ginebrí Durafour, que la realitzà sense el més lleu incident i amb tota felicitat, com ho indica l'estat perfecte de l'aparell al mig de la nevada planície i com ho testimoniaren els alpinistes que formaren caravana i dirigits per Mr. Brunet, president del Club Alpinista de Ginebra, varen anar a comprovar al mateix Mont-Blanc, la temerària gesta d'en Durafour.

Curiosa fotografia de l'avió tal com el veieren els excursionistes del Club Alpí de Ginebra

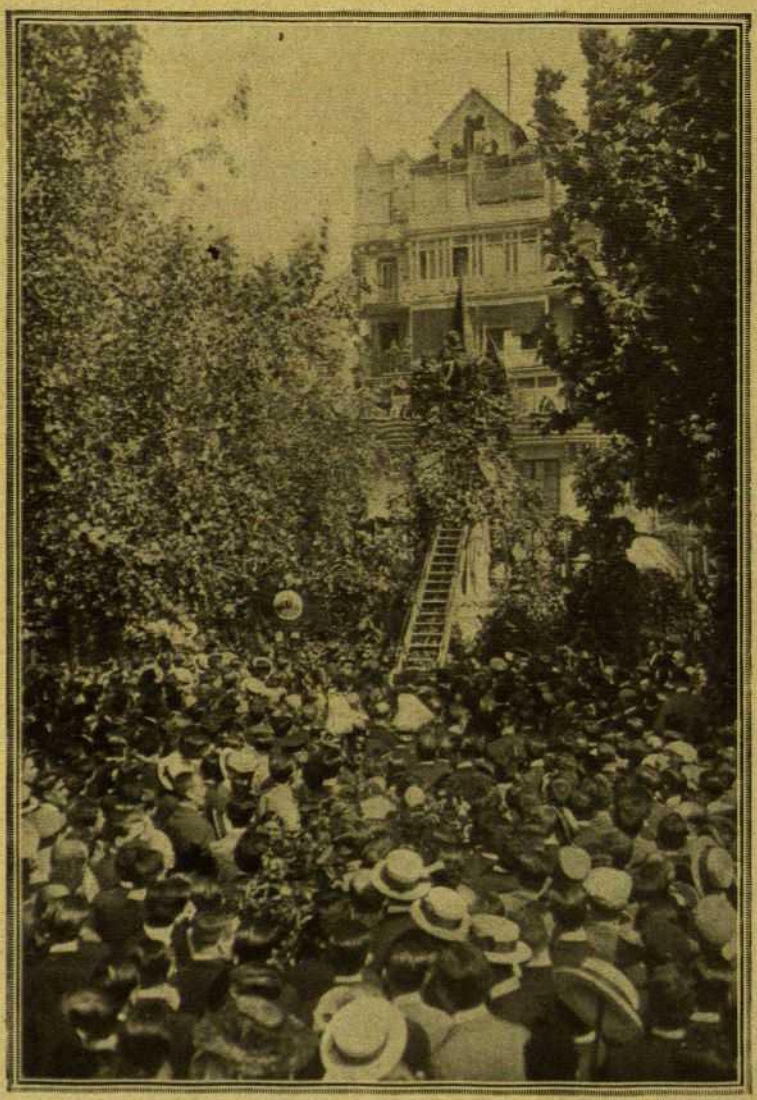

L'ANYAL HOMENATGE DE CATALUNYA A EN RAFEL DE CASANOVA

Magnífic aspecte que presentava el monument a l'il·lustre heroi català, el matí del dia 11 de setembre d'enguany

(*Fot. Sagarra*)

DOS PETITS PATRIOTES

Els dos xamosos infants que homenatjaren a Rafel de Casanova, després d'haver deixat llurs patriòtiques ofrenes al peu del monument

(Fot. Sagarra

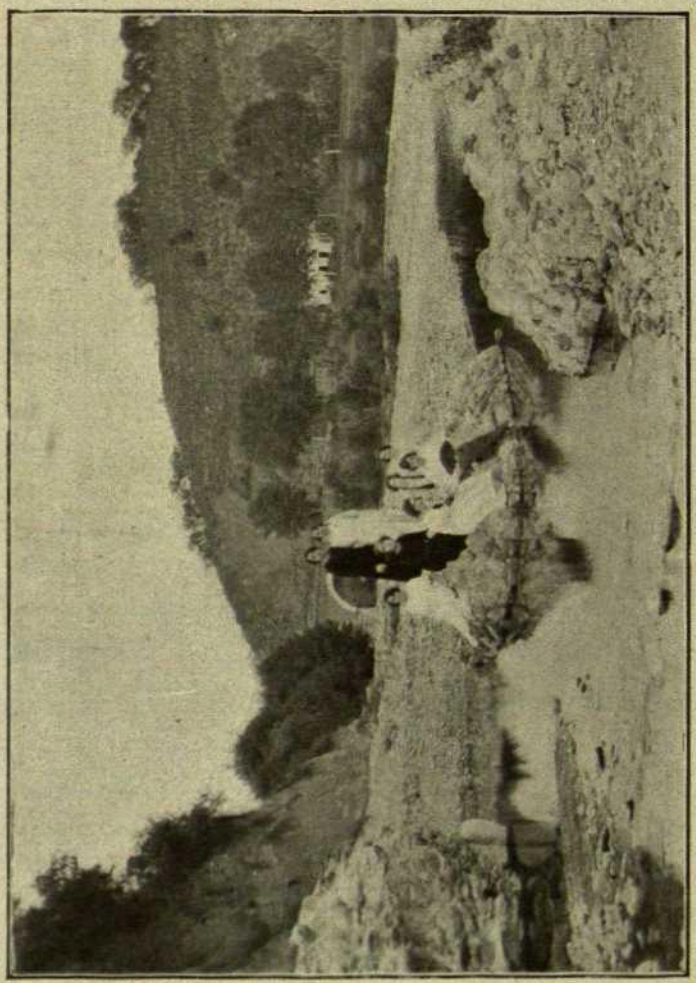

RECORDS D'ISTIU

Bell grup de damisel·les al peu del riu Tordera, a Sant Celoni (*Fot. P.*)

LES NOSTRES DAMISEL·LES

La senyoreta Teresa Galí, de Servià, en honor de la qual han celebrat darrerament patriòtics actes els elements autonomistes del Districte de Torroella, per la seva actuació cultural i digna, sobretot en les darreres provocacions dels elements caciquistes.

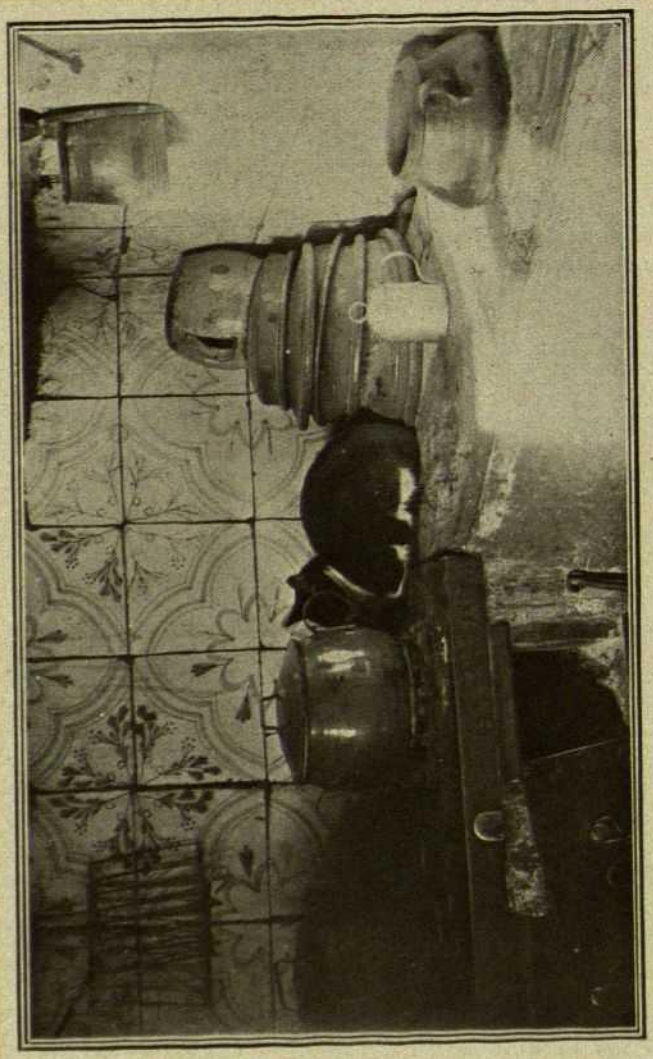

VORA EL FOGÓ

Interessant fotografia del distingit aficionat En Sixt Vila

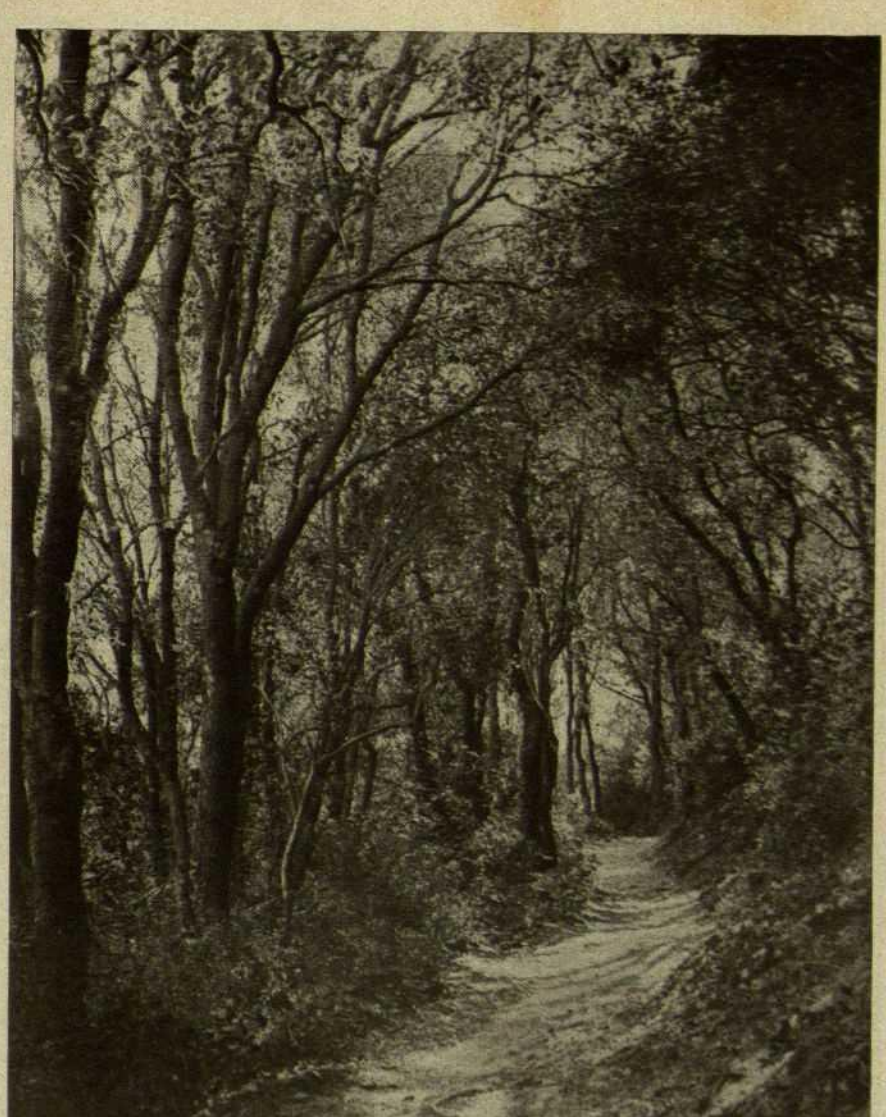

MONTSERRAT

Camí de Sant Jeroni, a l'hivern.

Bella fotografia del nostre distingit col·laborador literari i artístic F. Ribera i Font.

QUATRE GENTILS NEDADORES

Les belles damisel·les que prengueren part en els darrers Campionats d'Espanya de Natació (*Fot. Sagarra*)

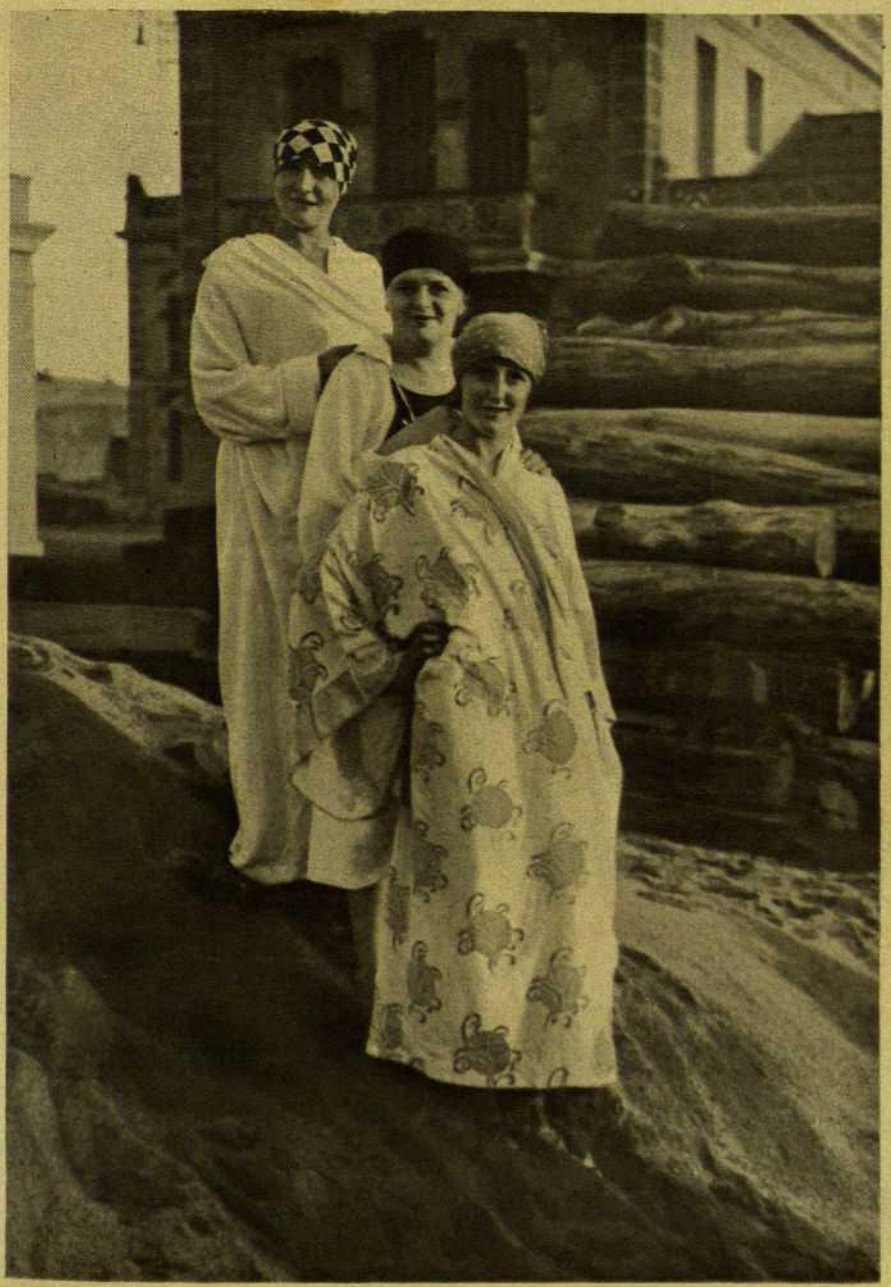

LES GUANYADORES

Les tres intrèpides guanyadores de premi en els Campionats d'Espanya de Natació
(*Fot. Sagarra*)

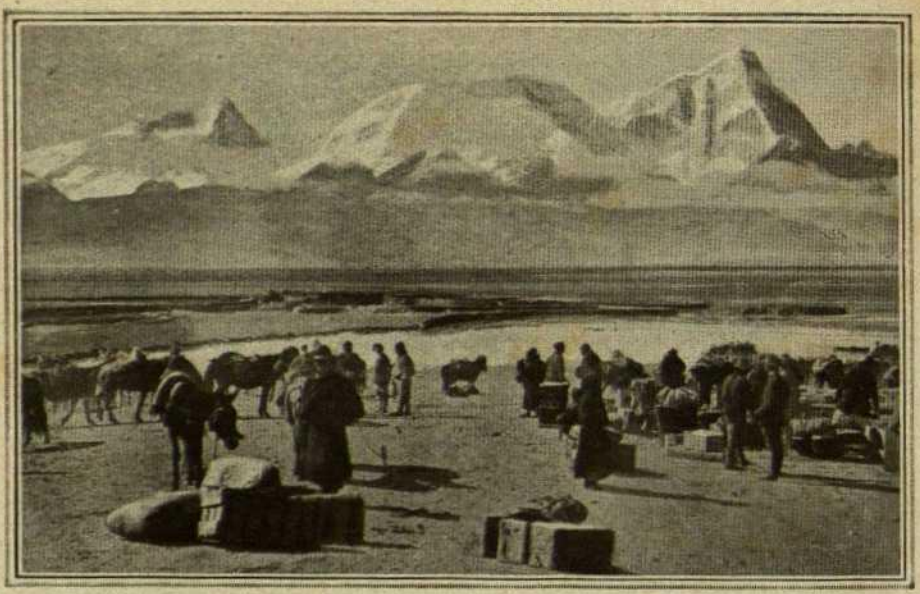

Els expedicionaris fent un repòs sobre la vessant Thibetana de l'Himalaia, enfront de Chomolhari, muntanya de 7,345 metres d'altura

UNA EXPEDICIO A LA MUNTANYA MES ALTA DEL MON

De veritablement sensacional pot qualificar-se aquesta expedició que s'han emprès els anglesos. L'objectiu principal d'ells és pujar al mont Everest per a fer-ne la seva exploració científica. L'Everest es troba a 8,882 metres d'altura segons les darreres recerques del geògraf Bruce, qui ha rectificat la xifra 8,840 que fins ara figurava a tots els manuals geogràfics. Aquesta altura classifica en primer lloc aquesta muntanya que forma part del formidable massís de l'Himalaia. L'Everest és, doncs, no sols el punt culminant de l'Himalaia, sinó que és la muntanya més alta del nostre planeta.

L'expedició partí el dia 10 de maig de Darjeeling, població situada al nord de Calcuta.

Una formidable organització ha sigut precisa per a portar a cap l'expedició, la qual es compon, ultra el personal de servei, d'un nombre considerable de tècnics que són assessorats per diversos guies indians.

Per a poder seguir el curs de l'expedició, quan s'és complert una etapa important, el cap-director envia per un peató un despatx el qual és portat a la estació telegràfica més pròxima. Per a tal cosa cal fer trajectes de 200 i 300 quilòmetres des d'altures superiors a les del Mont-Blanc, per exemple, i per camins absolutament perillosos.

Aquesta organització ha permès que s'hagi pogut saber ja a hores d'ara els resultats aconseguits durant l'istiu, els quals, segons les darreres noves arribades a Londres el passat setembre, són relativament satisfactoris. Amb les noves, el despatx portà diverses interessants fotografies, algunes de les quals publiquem, per a què els nostres lectors puguin conèixer quelcom d'aquesta muntanya fins ara inaccessible i més desconeguda per nosaltres que la mateixa lluna.

La muntanya més alta del món

Magnífica fotografia del Mont Everest

Aquest clixè fou pres a 5,400 metres d'altura, essent la primera vegada que es coneix la configuració d'aqueixa desolada regió muntanyenca de la terra

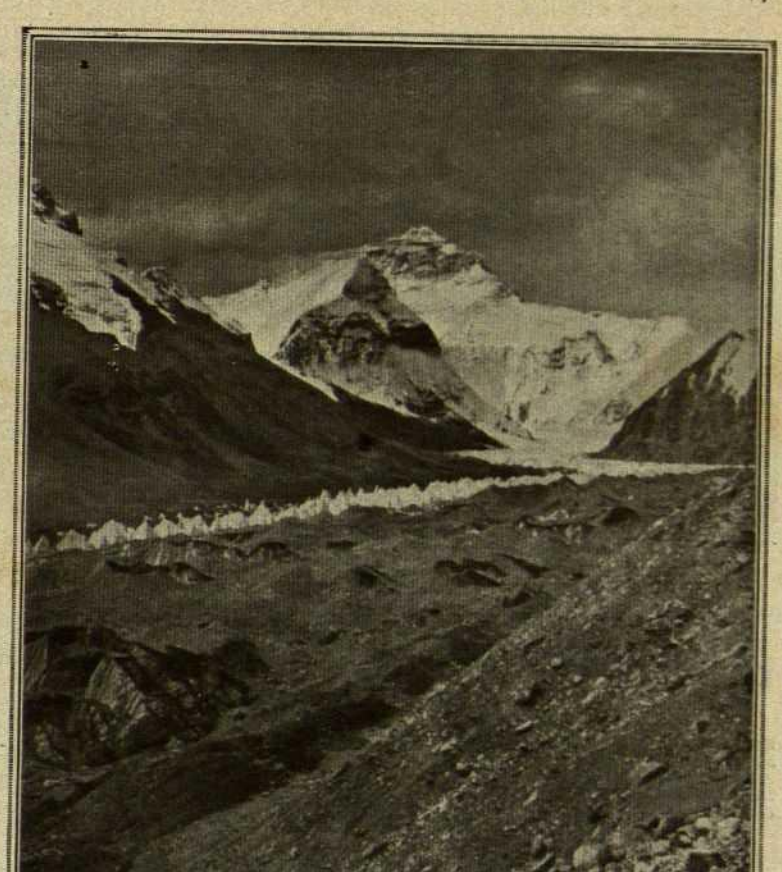

El Major Morshead alçant un plànol topogràfic a 5,000 metres sobre el nivell del mar

(Copyright. Mont Everest Com.)

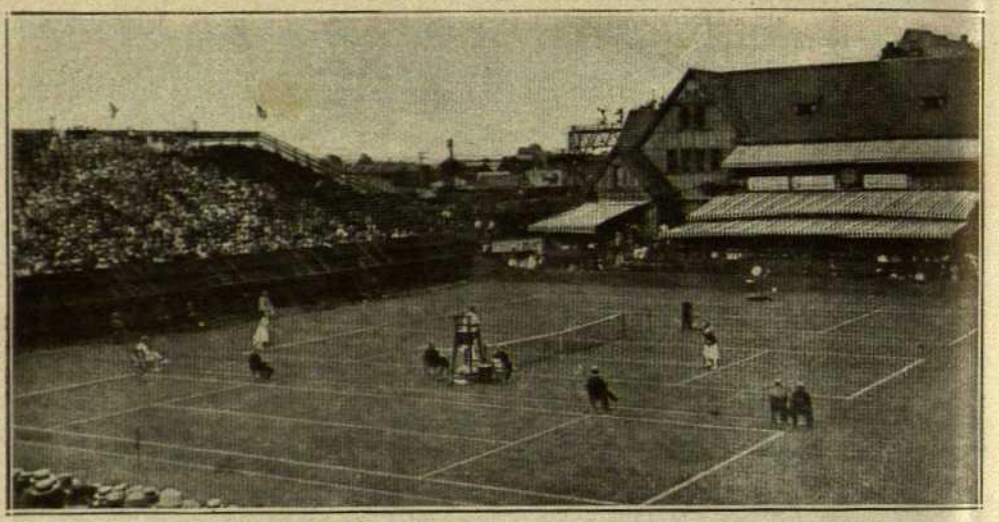

El camp *Forest Hills*, de Nova York, durant el *match* Lenglen-Mallory (esquerra i dreta respectivament)

Un «match» sensacional, suspès per un atac de tos

Convalescent encara Suzanne Lenglen, la campiona europea de lawn-tennis, d'una grip que la retingué un temps allunyada dels camps de lluita esportiva, volgué disputar malgrat això amb Mrs. Molle Bjurstedt Mallory el passat agost el títol de campiona americana. Fou al *Forest Hills*, de Nova York, i davant de 8,000 espectadors que tingué lloc l'encontre, el qual fou fatal per a la campiona francesa, que en el moment àlgid del *match* tingué d'abandonar el camp a causa d'un fort atac de tos que la impossibilità de continuar la lluita. Com és de suposar, el *match* es donà per no celebrat, esperant-se amb veritable interès el nou encontre de les dues eminents *tennis woman*.

Mrs. Molle Bjurstedt Mallory, campiona americana de tennis

Mlle. Suzanne Lenglen, campiona d'Europa, al moment de retirar-se del camp a causa d'un fort atac de tos

FIGURES D'ACTUALITAT

EN JOSEP COMAS I SOLÁ

L'il·lustre astrònom i home de ciència, al qual s'acaba d'homenatjar per la seva labor cultural, amb motiu del desè aniversari de la fundació de la Societat Astronòmica d'Espanya i Amèrica, que presideix.

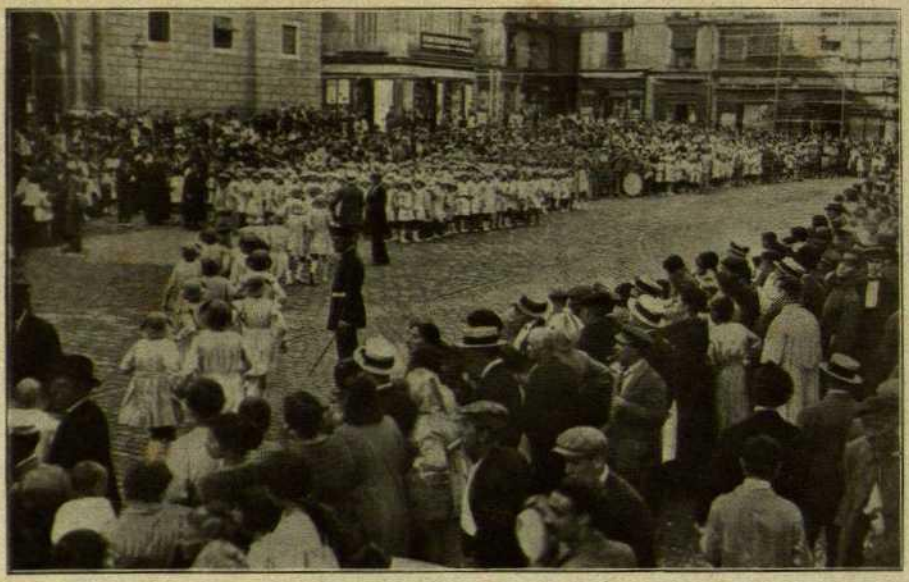

Els infants pertenelxents a les Colònies Escolars de l'Ajuntament, organitzant-se a la Plaça de St. Jaume per a dirigir-se al Parc.

La festa dedicada a les Colònies Escolars

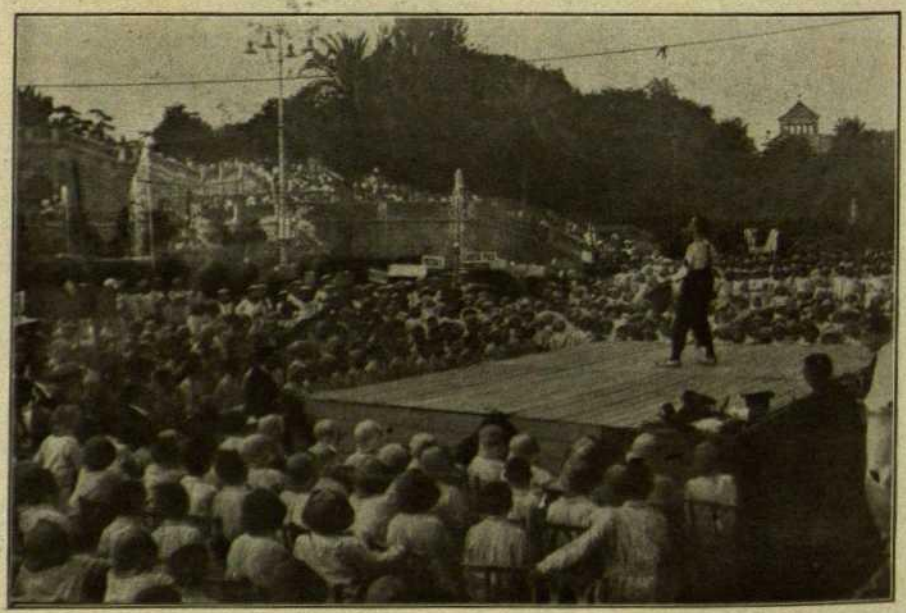

La gran esplanada de la Cascata del Parc durant el festival amb què s'obsequià als infants pertenelxents a les Colònies Escolars. (*Fots. Sagarra*)

BONTCHÉ EL SILENCIÓS

per

I. L. PERETZ

A David Goldstein: En penyora de cordialíssima amistat

El Traductor

En aquest món d'ací baix la mort de Bontché el Silenciós no féu cap impressió. En va demanarieu: ¿Qui era Bontché? Quina vida portava, de què va morir? Fou que el cor se li va rompre, que les forces l'abandonaren o bé que un fardell massa pesant va trencar-li l'espinada...? Ningú no ho sabria dir. També podria ésser que hagués estat la fam el que l'occís.

Si al carrer hagués caigut un cavall d'òmnibus, hom s'hi hauria interessat molt més que no per aquest pobre home. Els diaris n'haurien parlat; un seguit de badocs haurien acudit a veure la bestiola i àdhuc a contemplar el lloc del accident.

Mes si fossin els cavalls tan nombrosos com els homes — centenars de milions — la mort d'una rossa no excitaria el més mínim interès.

Bontché va viure silenciosament i silenciosament moria. Va passar per la terra com una ombra.

Per sa circumcisió, hom no begué pas vi; les copes no dringaren les unes amb les altres. Per sa majoritat religiosa, no va dir ni una paraula... Vivia com un gra de sorra obscur aprop de l'Oceà, confós entre els milions de sos semblants. I quan el vent el va aixecar i se'l endugué a l'altre cantó, ningú no se'n captingué.

En vida, la pols dels camins no servava cap petja de sos passos; després de mort, el vent va dur-se'n la tarja de la seva tomba. La dona de l'enterramorts va trobar-la lluny i va servir-se'n per a fer bullir l'olla. Tres dies tot just eren passats de la mort de Bontché, i haurieu demanat debades a l'enterramorts a on l'havia soterrat; ja no se'n recordava.

Si Bontché hagués tingut un epitafi, potser un savi arqueòleg l'hauria descobert al cap d'un segle, i el nom del Silenciós hauria corregut un altre cop la nostra atmosfera.

Ell, però, nò fou sinó una ombra. Ni una testa ni un cor no en servarà la imatge; d'ell, no n'ha quedat ni el rastre!

Ni fills ni riqueses. Després de viure miserablement, miserablement moria.

No hagués estat per l'aldarull de la gentada, qui sap si algú, casualment, hauria sentit cruixir l'espinada de Bontché sota el fardell; si el món no fos tan enfeinat, qui sap si algú, casualment, no s'hauria captingut de què ja en vida tenia els ulls somorts i les galtes espaventosament

xuclades; que fins quan no portava un fardell damunt de l'esquena, el cap se li torçava vers la terra com si hi cerqués la

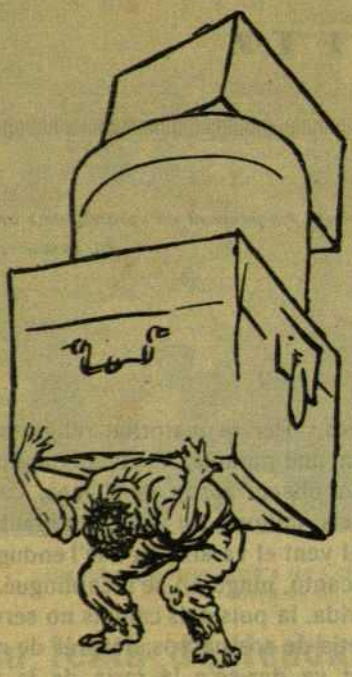

No hagués estat per l'aldarull de la gentada, qui sap si algú, casualment, hauria sentit cruixir l'espinada de Bontché sota el fardell...

seva tomba! Si la gent pobra hagués estat tan poc nombrosa com ara els cavalls d'òmnibus, qui sap si algú no hauria demanat: «¿I doncs, d'aquell Bontché, que se n'és fet?»

Quan el portaren a l'hospital, el seu recò de soterrani no va romandre buit per gaire estona. Deu de sos germans ja l'esperaven: l'adjudicaren «a qui en donava més». Quan del llit el dugueren a la cambra mortuòria, vint pobres malalts esperaven ansiosament el lloc... Tot just deixava la cambra mortuòria, que ja hi portaven vint cadàvers trets de sota el munt de runes d'una casa que acabava d'ensulsiar-se... ¿Qui sap per quant de temps estarà tranquil dintre la tomba? ¿Qui sap el nombre dels cadàvers que ja estan esperant aquell bocí de terra?...

Nat en silenci, va viure silenciosament; mort silenciosament, fou enterrat encara amb un major silenci.

. . . . . .

No fou pas així que van passar les coses a l'altre món. Allí dalt, la mort de Bontché va fer-hi una impressió profunda!

El gran corn del Messies retrunyia per tota l'estesa dels set cels: «¡Bontché el Silenciós acaba de finar!» Els àngels de llargues ales voleiaven de l'un a l'altre per dir-se a cau d'orella: «¡Bontché és estat enviat davant de la Seu suprema!» En tot el Paradís no es sentia sinó una remor, un crit, una gran joia: «¡Bontché el Silenciós! ¿Us capteniu ben bé del què és Bontché?»

Uns angelets molt joves, amb ulls de diamant, les ales de fil d'or, i amb unes petites sabatilles d'argent, volaven plens de joia vers Bontché. La fressa de les ales, el clapotejar de les sabatilles, i les felicíssimes rialles d'aquelles boquetes tan bufones, fresques i vermelles, omplien tots els cels, arribaven fins al tinell su-

... Era que al Paradís feien rodar dos àngels un cadirat per a Bontché

prem, i el mateix Déu havia esment de què Bontché el Silenciós ja s'acostava.

Abraham, el patriarca, s'era plantat a la porta del cel, boi extesa la mà per a un cordial «Déu vos guard!» i una dolça rialleta il·luminava deliciosament la seva cara antiga.

—¿Què deu ésser ço que així rodola pel cel?

Era que al paradís feien rodar dos àngels un cadiral per a Bontché.

—I aquest llampeg tan lluminós, què és?

Era que duien una corona d'or, ornada de les pedres més precioses. ¡Tot això era per a Bontché!

—¿I el Tribunal Altíssim no ha judicat encara? demanaven els Sants tot admirats, no exempts de gelosia.

—Això rai! feien els àngels; no serà sinó una pura formalitat. En contra de Bontché el Silenciós, l'acusador mateix no trobarà un sol mot. ¡La «causa» no durarà ni cinc minuts!

—I doncs, ¿què no ho sabieu qui és Bontché?

* * *

Bon punt els angelets hagueren agafat a Bontché pels aires i per ell sonaren una melodia; quan Abraham el patriarca va encaixar amb ell com un antic company; quan ell va haver esment de què el seu cadiral ja estava a punt al paradís, que una corona esperava el moment de cenyir-li el front, que al Tribunal Altíssim ni un mot de massa no seria dit en el seu «plet», Bontché, talment com allà baix a la terra, va callar tot astorat! Tenia la fermansa de què tot plegat no fóra sinó un somni o bé una senzilla errada.

¡Bé prou que hi estava acostumat a ambdues coses! Més d'un cop, allí baix, havia somniat que recollia diners damunt del trespol; veritables tresors hi eran escampats... i l'endemà es despertava més pobre encara que la vigília. Més d'un cop, al carrer, algú li havia somrigut, i per equivocació li havia adressat una paraula afectuosa; mes tan aviat l'error desfeta, li havia escupit per a menysprear-lo!

... quan Abraham el patriarca va encaixar amb ell com un antic company...

—És la meva planeta, feia ell.

¡I ara no gosa d'aixecar els ulls, de por que no se li esvaeixi el somni; de por de despertar-se en un catau, entremig d'hidres i serpents! No deixa escapar de la seva boca ni un suspir, no gosa bellugar-se de por que no el reconeguin i no el gitin a l'abim.

Tot ell tremola, no sent les felicitacions dels àngels ni veu la dansa llur al seu voltant: ni menys correspon a la benvinguda cordial que li adressa Abraham el patriarca, i conduït davant de l'areòpag celest, no sap ni saludar...

Estava tot encongit!

I la seva por va créixer, quan sense voler vegé les grades del Tribunal celest. No hi havia sinó alabastre amb diamants. «I mos peus trepitjaran aquest trespol!» Estava tot encarcarat. «¡Qui sap per a quin ric, per a quin savi, per a quin sant

es fa la festa... Ell arribarà, i tot això acabarà ben malament!»

Tot ple d'espant, ni menys s'adonà de què deia el president amb veu molt clara: «El plet de Bontché el Silenciós», i de que tot trametent les actuacions al defensor, li deia: «Parleu, però breument».

Al voltant de Bontché, la sala, el tribunal, tot dansa; un soroll confós li omple les orelles; més ell, en el soroll, copsa cada vegada més distinta la veu de l'advocat angèlic, tan dolça com el cant de la viola:

— El seu nom li esqueia com a un cos gentil un bon vestit tallat de mà de mestre!

— Què diu, feia Bontché; i sent una veu impacient que interromp a l'orador.

... més ell, en el soroll, copsa cada vegada més distinta la veu de l'advocat angèlic, tant dolça com el cant de la viola.

— Res de metàfores, si us plau.

— Jamai, segueix el defensor, jamai no s'és queixat ni de Nostramo ni dels homes; mai un llampec d'odi no ha lluït en els seus ulls, mai no ha alçat al cel el seu esguard irat.

Novament, Bontché no comprèn res, i la veu dura torna a interrompre un altre cop.

— Poques retòriques!

— Job ha cedit; Bontché ha sofert més del que Job no va sofrir.

— Fets, fets positius, crida el president amb impaciència.

— El circumcidaren a l'edat de vuit dies...

— Està bé; però res de realisme.

— L'operador, poc traçut, no sabé estroncar la sang...

— Endavant! Endavant!

— I ell callava sempre, segueix el defensor, fins quan va finar la seva mare i quan als setze anys va tenir per marastra una dona dolenta, una serp...

«Aixi, potser si que es tracta de mi, tant mateix» va pensar Bontché.

— Res d'insinuacions respecte de terceres persones, féu el president tot enfutismat.

— Bon goig si li llençava un mos de pa ressec, pelleringues de vianda... i mentretant, ella no mancava pas de beure's el seu bon cafè amb llet.

— Al gra! cridà el president.

— En canvi, no li escatimava els cops ni els pessics, i sota dels parracs haurieu vist la carn masegada i sangonosa de l'infant. A l'hivern, ell, al pati, li estellava llenya, nusos els peus àdhuc en les més grans glaçades; les mans seves eren massa tendres, massa febles, els tions massa grossos, la destraleta tota oscada. Més d'un cop se li desllorigà la mà i s'ompliren sos peus de penellons; mes ell, callava. Adhuc davant de son pare...

— A, si, l'embriac, observa l'acusador fent-hi una rialla; i una esgarrifança corre per tots els membres de Bontché.

— Fins davant de son pare, ell no deia un mot, segueix el defensor. I sempre

miserable: ni un amic, ni escola, ni vestits nets, ni un minut de respir.

— Els fets, citeu els fets, crida novament el president.

— Ell callava àdhuc quan son pare, embriagat, va agafar-lo pels cabells i va gitar-lo a fora al mig d'una terrible nit d'hivern. Va aixecar-se sense un crit, i es va posar a córrer tot dret al seu davant...

Durant tota la marxa, va callar; al fort de la fam, no va pidolar sinó amb els ulls; i no fou sinó un capvespre tèrbol i humit de primavera, que entrava a una ciutat. Va entrar-hi com una gota d'aigua cau al mar, i això no va lliurar-lo de passar aquella primera nit a la garjola... Ell, no féu sinó callar, sense demanar-ne la raó. Un cop n'eixia, va posar-se a cercar feina, i de la més penosa; i sempre, sempre, no féu sinó callar!

En canvi, no li escatimava els cops ni els pessics, i sota dels parracs haurieu vist la carn masegada i sangonosa de l'infant.

El que era, però, més dur que no la feina, era trobar-ne. I ell, callava sempre!

Xop d'una suor freda, aixafat sota dels fardells més feixucs, buits els budells i caragolats, sempre callava.

Tot maculat del fang dels infidels, vilipendiat amb les escupinades dels fidels, llençat, amb son fardell, al mig del pas dels carros, dels cotxes, dels tramvies, fits els ulls en els de la mort a cada pas, sempre callava!...

Mai no havia calculat quants *pouds* portava per un cèntim, quantes vegades queia per un sou i quantes curses i quants precs li calien per a cobrar el què li era degut.

No gosava alçar la veu, ni tan sols per a demanar el preu de la seva cursa, sinó que com un captaire o com un gos, es quedava a la porta i es dibuixava en sos ulls el prec humil. «Torna més tard», hom li cridava. I ell es fonia com una ombra per a tornar un altre cop, més silenciosament encara, a pidolar el seu salari.

Callava àdhuc quan hom regatejava per pagar-lo, quan hom li feia passar alguna peça falsa...

Callava sempre.

«Tant mateix, deu ésser de mi, de què es tracta» va dir-se Bontché ja més refet.

Una vegada, segueix el defensor després de beure un glop d'aigua, la sort de Bontché va canviar... Dos cavalls desbocats arrocegaven en llur cursa mortal una rica carretel·la... El cotxer era ja per terra amb el cap badat. Vessava l'escuma de la boca torçada dels cavalls, de sota les ferradures llurs n'eixien espurnes, els ulls llurs brillaven com un flam ardent en la nit negre; i al fons de la carretel·la, més mort que viu, hi havia un home!

Aquell a qui ell havia salvat, era un home ple de caritat qui no oblidà pas el benifet rebut.

Trameté a Bontché el fuet de son servidor mort, i Bontché devingué cotxer. Féu més encara: va cercar-li muller. Encara va fer més: va proveir-lo d'un infant.

I Bontché callava sempre.

«És de mi, de qui es tracta; de mi», pensava Bontché, qui no gosa per això aixecar el cap vers el Tribunal suprem...

I continua d'escoltar l'advocat angèlic.

— Bontché callava àdhuc si son benefactor, qui féu fallida temps aprés, negligia de pagar-li la soldada.

Va callar si la muller fugia tot deixant-li als braços un infant encara de pit.

Va callar també quinze anys més tard, quan aquell mateix infant fou abastament fort per a posar-lo a la porta...

«És de mi, de qui es tracta; de mi», pensa Bontché tot ple de joia.

—Callava encara, seguí l'àngel defensor amb una més dolça i més trista veu, quan el benefactor indemnitzà a tothom, llevat de Bontché, a qui no va donar ni una malla... I quan amb son 50 HP el va rebotre a terra i li passava pel damunt, també callava. Ni menys digué a la policia de qui era estat la víctima.

Trameté a Bontché el fuet de son servidor mort, i Bontché devingué cotxer.

A l'hospital i tot, a on el cridar hi es permès, ell va callar.

Adhuc callava quan el metge refusava d'acostar-se-li al seu llit per mor de treure-li deu sous; o bé si l'infermer es refusava de mudar-li els llençols si no li donava algun diner.

Callava a l'agonia; callava a l'hora suprema.

¡Ni un mot contra Nostramo, ni un mot contra ningú!

He dit.

***

Bontché torna a tremolar de cap a peus. Prou sap que després de la defensa ve l'acusació. Què van a dir? Bontché no se'n recordava poc ni molt de la seva vida. Allà baix mateix oblidava a cada minut el minut que el precedia... L'àngel defensor de tot li ha fet memòria... ¿Qui sap el que pugui recordar-li l'acusador?

— Senyors! comença una veu d'espinguet, malagradosa i incisiva, que tot d'una s'interromp.

— Senyors! reprèn la veu, aquest cop, però amb un to menys sec; i s'interromp encara.

Al capdevall, dels mateixos llavis en surt una veu gairebé amable...

— Senyors! Ell va callar. ¡Jo callaré també!

Pregon silenci. Ara, d'allà dalt en ve una veu dolça i tremolosa.

— Bontché, fill meu, diu la veu qui ressona com una arpa; Bontché, mon estimat...

I el cor de Bontché plora de joia. Ara voldria obrir els ulls i els te tots plens de llàgrimes. Mai no havia sentit, en plorar, tanta de joia.

«Fill meu..., estimat meu...» D'ençà que la mare va finar, que no havia sentit semblants paraules ni una veu aixi.

— ¡Fill meu, continua el president del Tribunal, tu ho has comportat tot en silenci! Ni un membre sencer, ni un os intacte, ni un recò de l'ànima que no ragés sang... i tu, callaves sempre...

Allí baix no t'han comprès. Tu mateix, poc ho sabies que podies cridar i que el teu crit podia fer extremir i fer caure les muralles de Jericó. Tu no en sabies res de la teva força endormiscada...

Allí baix el teu silenci no fou recompensat. Allí baix, però, és el regne de la mentida. Ací, és el regne de la veritat; ací hi trobaràs la recompensa.

El Tribunal suprem no té perquè judicar-te, no té perquè condemnar-te, no té perquè donar-te aquesta o aquella altra recompensa. Pren tot el què vulguis! Tot és ben teu.

Per primera vegada, Bontché gosa aixecar els ulls; és tot enlluernat: tot és esclat, tot és llum, tot són irradiacions.

I abaixa sos ulls afadigats.

— Tant mateix? demana amb un aire de dubte i d'engúnia.

— Es clar! li respon el president; es clar, et dic; tot és ben teu, tot el que hi ha al cel és cosa teva. Car tot el que ací esclata i resplandeix, no és sino reflexe de la teva bonesa silenciosa, un rebrollament de la teva ànima. Tu ho poues en la teva pròpia deu.

— Ben cert? demana encara, aquesta vegada, però, amb veu un xic més ferma.

— Es clar, ben cert, li diuen de tot arreu.

— Doncs bé, ja que és així, diu Bontché tot somrient, jo voldria tenir cada matí un llonguet calent amb una mica de mantega fresca.

Angels i jutges van acotar el cap. L'acusador, esclafia una rialla.

Traducció de M-P. SANDIUMENGE

Il·lustracions de Junceda

El cavall àrab

Per fer-se ben bé càrrec de ço que és el cavall àrab, és necessari conèixer el poble àrab i la vida dels beduins. A les planes de l'Aràbia, els animals formen amb els homes una societat íntima; per això les seves costums són més dolçes i la seva intelligència és més desenrotllada. D'una part les seves relacions amb l'home donen més amplada al seu instint; i d'altra part la influència del clima i l'entera llibertat dels moviments, afegeixen a les seves formes, més bellesa i elegància. Aquests resultats es noten especialment a la raça cavallina. La dels cavalls àrabs, és l'única que és conserva pura, multiplicant-se entre els individus de la raça mateixa. Es degradaria per la mescla en les altres. Les altres, pel contrari, s'embelleixen encreuant-se amb ella. Això és una prova indiscutible de la superioritat i l'excellència dels cavalls àrabs. La seva pàtria sembla ésser el gran desert que al Sud de Damasc separa la Síria de les vores del Eufrates i de les muntanyes del centre de l'Aràbia. Aquest desert és el domini de tribus nombroses, reunides en aparicièncía per costums semblants, encara que separades en efecte per aquestes mateixes costums. Elles posseeixen races de cavalls, distintes les unes de les altres, com les tribus són també distintes entre elles. Les més estimades són les de Nedj i de Agnesch. Aquesta última és més alta, té formes més elegants, els seus membres són més prims i més allargats. La primera és més espessa, més tallada en força i per això els otomans sempre l'han preferida. Els àrabs quan venen una euga, es reserven sempre una part de la cria i el preu de les eugues és molt superior al dels cavalls. Els àrabs prefereixen per al seu ús les eugues; en canvi els turcs s'estimen més els cavalls enters. Les primeres són més suaus, més sòbries, més encarinyades als seus amos i soporten més fàcilment les grans fadigues. Els cavalls, al contrari, presenten en els seus moviments més vivacitat, però la seva brillantor és feta a

costa dels moviments útils, i la seva força, així malgastada, s'esgota més aviat. Les eugues, més calmoses, calculen els seus mitjans i no els despleguen més que per utilitat del amo. Tranquilles al començament de la marxa, s'animen a mesura que la marxa es prolonga, elles estalvien l'esforç pulmonar, la qual cosa els permet de tenir un galop de moltes hores, a diferència dels cavalls enters que van al començar més depressa que elles, però que després es queden endarrera, sense poder recuperar el camí perdut.

Els àrabs menyspreuen els cavalls el cos dels quals és d'un color més fosc que les cames. Una ratlla blanca en mig del cap estenent-se fins el morro, és per a ells un defecte. El blanc, el gris i els seus diversos matisos són els colors dominants en les races de cavalls àrabs. En els pobles nòmades, que no viuen més que del pillatge, la fortuna del cavaller està sempre unida a la del seu cavall. Per això hi ha especialistes que s'envaneixen d'endevinar en certs detalls del cos, en certes taques de la pell, l'esdevenir d'un cavall, que és, en certa manera, el pervenir del seu amo. Alguns pretenen que aquest noble animal té la facultat de descobrir des de molt lluny a l'enemic del seu amo, que ell ensuma a l'assassí que està emboscat, i que refusa de caminar quan l'àrab, no fent cas dels seus avisos, vol continuar el camí. Així en aquest poble pastor, el cavall no és solament l'animal de la família, el company de l'amo; és també un ésser intelligent que vetlla per la seva seguretat.

Molt s'ha parlat de l'excellència dels cavalls àrabs. Ells posseeixen, en efecte, en llurs formes i en llurs moviments, una elegància i una noblesa que no pertenеix sinó a ells. Aquesta elegància és tant més remarcable, per quant existeix en el conjunt, i que sovint manca en els detalls. No és pas rar que tinguin les cames del davant massa baixes, el cos massa curt, el cap i la gropa d'una mula. A desgrat d'aquets defectes, la seva superioritat és reconeguda. Ells presenten el tipo de l'espècie. Mentre que els nostres cavalls, més perfectes potser en els detalls, són més aviat l'obra de l'home, per encreuament de les races i per l'educació del picader. Els cavalls àrabs que no tenen res artificial, quina sang és pura i sense mescla, són l'obra de la naturalesa. Ells conserven l'encis que és particular a totes les obres que l'home no ha pas alterat ni desfigurat a la seva manera.

Aquest animal té el desig d'apendre i d'endevinar la voluntat del seu amo. Però una lliçó massa llarga, i els càstics, l'enerven, i li fan contraure vicis que, després, són molt difícils de corretgir. Els turcs, en la seva dominació de l'Aràbia, han contribuït a fer malbé els cavalls. La proesa que consisteix en detenir-los bruscament en mig d'una carrera molt ràpida, els arruïna aviat i els priva dels seus mèrits. Els que es distingueixen en aquest exercici empleen frens que pesen molts quilos. Els àrabs, al contrari no se serveixen pels seus cavalls més que de frens excessivament lleugers i molt prims.

Els àrabs no venen cap cavall sense acompanyar el certificat de la tribu a què perteneix i la geneologia del animal. En general les bones races no estan en venda; a Nedj és casi impossible comprar un cavall; més fàcil és a Aleg i a Damasc, sobretot en les èpoques de gran sèquia quan els pasturatges són escasos, perqué els beduins han de desfer-se de les seves bèsties, per a no deixar-les morir de fam. Generalment aquests cavalls no els ferren mai. Al Nord de la Síria hi ha els cavalls dels Turcomans, de pél llarg, membres espessos, coll reforçat. A l'Est de la Síria es troben els cavalls dels Kurds, més fins que els turcomans i més corpulents que els àrabs. De la mescla dels cavalls àrabs amb els cavalls turcomans, han sortit els cavalls indígenes de la Síria, que sovint es fan passar per cavalls àrabs de sang pura. Alguns d'ells posseeixen excellents caràcters, i pels que no en són coneixedors, es confonen amb els més hermosos exemplars de Nedj.

SARNI

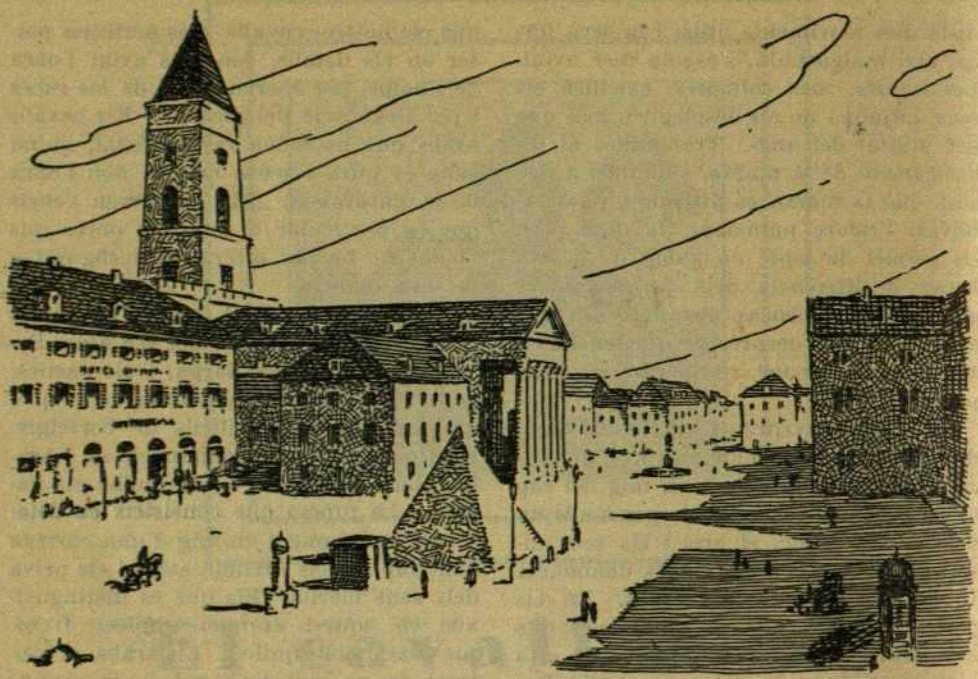

EL CAMÍ ERRAT

Novel·la de JOSEP LLEONART

(Continuació)

CAPITOL IX

EL CAMI ERRAT

Casada la noia Walker, la Bertha se n'havia tornat a Karlsruhe. D'això feia vora dos mesos. I ara era el de juliol.

En Víctor rebé una carta del seu pare. Tot joiós dels progressos de l'hereu, es desplegava: ja no sabia estar més temps sense ell; convindria que es posés en viatge cap a Barcelona per allà el vint del mes. Després anirien a Sant Hilari. També hi serien els Ribas.

A Víctor no li agradava entrosellar a corre-cuita, i ja tenía el bagul fet i una maleta oberta mig plena, l'avant vigília del viatge.

Esvaïda la crisi de vint i quatre hores que li ocasionà l'avís de Frau Weiss, al mig de la Plaça de la Vila, un cert diumenge d'abril malfadat, havia tirat ratlla. Però ara que anava a trencar el darrer lligam, jatsia hipotètic, amb aquelles terres, el començà a rondar una dèria: despedir-se de la Bertha. No-res de sentimental. El seu esperit era tot encarat cap a Barcelona: la vida nova; la promesa que l'hi esperava. Qui sap si tot just per això (l'home té velleitats de criatura) li fèia gràcia aquell comiat. Ell ja procurava vestir-ho de deure social,

d'atenció merescuda, més que més per si cas els enquiriments d'aquell policia manifasser haguessin anat a oïdes de la noia i pogués sospitar que ell se n'havia esquivat expressament de resultes d'això. Excuses de la voluptat imaginativa, purament platònica, que el minyó trobava en l'experiment de la despedida per ella mateixa, com una manera de rabejar-se més en l'evidència de la gran volada cap a una vida nova.

Aquella avant vigília del seu viatge era en dissabte. Va recordar-se de què la Bertha, un moment, parlant dels diumenges a Karlsruhe havia dit que solia oïr tal missa en una determinada església de les dues catòliques que tenia la ciutat.

Per això, l'endemà de matinada, engambava el millor cavall del picader de Mestre Müller, i per l'ample camí ral fresc, s'afuava cap a les dresseres de Karlsruhe.

En arribar-hi (encara la missa no podia haver començat) féu una petita marrada. Trobava grat de passar per davant dels indrets d'on s'exhalava el sentiment d'unes hores ben diferents d'aquella: la dolceria-cafè on la Bertha feia irrupció un vespre de les festes d'abril, amb un ram de gelosia al pit; la plaça que, per aprop, s'entrava al carrer on habitava la Bertha (al carrer no gosà entrar-hi), els despatxos dels negociants coneguts, amb les persianes closes; cap enllà, el jardí de la vila...

Sota el parell d'esglaons i el gran vidre pulcre de la dolceria, l'acera era ombrejada d'una regadeta recent. Amb un gest de condescendència hi decantava el perfil i un somriure li lluïa a la galta borrissolada. De l'angoixa d'aquell vespre d'abril, no-res. Ho tapava tot una enramada de soleiet i fulles clares que se li esparramava de l'ànima exuberant de les saons que l'endemà mateix s'enduria cap a la ciutat mediterrània, feta per a ell, i tot s'ho mirava amb una alegria despresa com si ja estés viatjant.

Establat el cavall en l'anexe de l'hotel avesat, i havent-hi desdejunat, deixà en penyora el fuet a l'obligat Franz i se n'anà cap a l'església. I ara mireu quins matisos tenen les ànimes! ell no era pas un xicot que pequés de curt; doncs la idea d'entrar a missa amb els *breeches* i les canyes i la dringadora estrelleta al taló li fèia una vergonya, que, no sent per les complicacions i que ja era tard, s'hauria trasmudat.

La missa era començada. Es posà endarrera a l'ombreta d'un altar. Sota la nau mitgera, endavant, amb un vestit fluix, però que semblava tallat de sastre, i un capell afelpat gris perla amb cinta satinada, un matís del to del vestit, d'una exquisida simplicitat de noia americana, hi descobrí la Bertha. Però ¿qui podria dir, anomenant robes i colors el que ell sentí en aquell vestit sobre la Bertha?

Sortí a fora, amb les darreres oracions de la missa. A cada ram de fidels que brollava la porta li creixia el baticor. Quan la veié al dret del seu aguait, s'hi acostà, tan neutralment correcte, tan superior exteriorment, però, cal dir-ho, amb un vel d'emoció en la veu.

Ella semblava la rosa te intacta i esbandida gronxant-se en la tija, fresca del matí. S'havien posat a caminar i una pampelluga de sol se l'hi posava ara a la galta, ara al coll. Fets uns quants passos, En Víctor ho inicià i s'aturaren arran de la paret del temple. Quan li digué que l'endemà sortia cap a Barcelona, ella, amb aquella veu de timbre claret però una mica engolada, i el frisament als llavis de quan volia frenar un afecte, un dels seus moments més fins, va respondre: — Francament, massa aviat. —

En l'arrabal tranquil (ja passaven clars els darrers fidels) va semblar que aquelles paraules ratllessin el diumenge polit amb la dolorosa senyoria d'una inscripció.

I ell: — Per curt que hagi estat (tanmateix més d'un any) he aprofitat el temps i el meu pare n'està content. Això fa molt feliç. D'altra banda es daleix de la meva companyia. Malalteja temps ha, i, encara que no ho digui, prou es coneix que això el fa més enyoradís.

— Pobres pares! — digué ella. — Quan els sabem estimar com es pertany, i comencem a tocar el què han fet per nosaltres...

I saltà a un tema distint: — Si m'estés bé, per les coses del viatge us faria com de germana. La senyora Levy atinarà en els detalls convenients. Perquè hores així tots necessitem d'una germana o d'una mamà.

— Si fos el primer viatge... — va insinuar ell amb una mitja veu entre agreujada i presumida i el posat de suficència inefable dels vint-i-dos anys.

La Bertha va esclafir una rialleta: — Ara se'ns pica el milord. — va fer. Però la rialleta era entravessada d'un sanglot, amb aquell esbogerrament adolorit que de vegades li esdevenia. S'havia fet un íntim propòsit: D'emoció no me'n coneixerà ni espurna. I aquella forma esgarriada de l'emoció va cuidar trair-la. Com per a esbargir-la, mentre Víctor, amb una ombra acaricianta al volt de les pestanyes la sotjava, erecte i cavaller, va saltar: — Sabeu que se'm imagina? ¡I m'agradaria veure-us-hi! Se m'imagina com si, ara, quan pujareu a cavall, ja us en anessiu de dret a Espanya, talment un cavaller d'altres temps.

— Prou voldria romandre més, Bertha. Quin greu! — va fer ell, intens, però amb veu volenterosa i sentint un íntim coratge, del qual ell mateix es sorprenia.

—Si us arribessiu més tard salutarieu la tia. La farieu contenta. ¡Li sabrà un greu!...

— Tinc el temps molt just — féu ell.

Què em dirà? pensava ella per dins. Prou sé l'antipatia que li té a la tia... Però és clar que no en va dir paraula. Només preguntà:

— ¿I per on es surt cap a Nagolda a cavall?

Mentre ell deia el camí, restà com imaginativa i desficiosa de dir tot de coses que no gosava dir:

El comiat fou curt, i quan ja s'havien girat les espatlles i eren unes quantes passes carrer enllà, Víctor, com qui sent una recança es va tombar:

— Bertha, Bertha—va fer amb una veu càlida, una mica tremolosa. Es sentia fraternal, i, sigui dit, superior. Ella s'havia girat i ell, tot fitant-li els ulls a les nines, així de lluny, li va fer adéu amb la mà. Ella li tornava l'adéu. Després es tombaren cada un pel seu camí, i la Bertha sentí una anguniosa buidor. Però, un instant més enllà, la cara se li esbarrellava d'un llampec d'alegria. Apressant el pas corregué a una cantonada; un tram anava a arrencar i va pujar-hi. Volia veure com sortia Víctor a cavall. D'amagat, però veure'l; sense que ell no ho sabés mai, però veure'l. En aquell cap de la ciutat per on ell sortiria hi habitava l'Augusta.

Va arribar-hi. Silenci dels suburbis on el caseriu es dilueix; perspectives com braços oberts a la calma i a la pietat d'uns camps d'abundor. Un pom d'arbres de copa espessa a deu passes de la casa. La Bertha guaità camí enllà. Ningú. No; encara no podia haver passat. Si ara se'l veiés venir! Girà els ulls endarrera. Tampoc. Ullà les finestres de dalt de tot de la casa poc alta, que era on demorava l'Augusta; justament eren obertes.

L'Augusta, figura de Junó contenta de la seva beutat, carinyosa de paraula, però per dins tan indiferent com en tot, li féu d'escomesa: — Tu Bertha! Ens hauríem de veure més sovint. — I la besava. — Perquè no vens més sovint? — I se l'enduia cap a la saleta.

La Bertha delia les finestres:

— No has sortit aquest matí? ¡Fa un aire d'un rastre net, d'una frescor! Una es sent aliviada de les calors passades.

Amb l'ànima abocada a les orelles i el perfil afamat s'acostava a les finestres.

— Ara, quan torni la mamà i el meu germà sortiré — fèia l'Augusta, mentre pensava: Quina animació tan especial té avui aquesta xicota! Tornà a besar-la i se l'hi asseié davant en un dels dos replans que feien costat al finestral que era d'àmpit baix i de doble obertura partida per un pilar. — Quin capell tan bonic portes. — La Bertha se'l tragué, i soptadament es quedà immòbil, a l'escolta. Si; era un galopar de cavall... S'abocà. Si... Va tirar el capell a la falda de l'amiga, la qual, intrigada, deixant-lo sobre una cadira, tragué el cap a l'arcada bessona. A cinc passes de la casa s'acostava Víctor dalt del cavall; una alegria neta li vermellejava a la cara, i el sol feia un

mirallet sobre el pèl caoba del cavall llustrós. Víctor, amb un perfil erecte de Sant Jordi presentava el pit. Uns colloms rossos aixecaren el vol a la seva esquerra i d'una gran noguera veïna sortir una pedregada grisa d'ocells. El cavall havia redreçat les orelles; i Víctor es girà un moment a la fressa de les ales. Ai, aquell tomb del coll, aquell únic gest mentre el cavall se l'enduia! Agenollada, amb el mentó clavat a l'àmpit, la Bertha el seguia. Volia ésser el nuvolet de pols daurada que havia aixecat el cavall, despendre's en cosa immaterial i anar-se a fondre amb el caliu vital del pit del viatger i conèixer els seus batecs; però sempre amagada, que ell no ho sabés.

S'havia tingut de contenir per no cridar-lo. Però ara que ja es veia lluny i els ocells tornaven a cantar en el gran arbre d'abaix, no es pogué contenir més, i sanglotant, amb veu d'un altre món, deia el nom del viatger. Va arrencar el plor com una nena de quinze anys. El genet tot just s'afigurava. Sí; talment semblava que ja anés de dret a l'encalç d'una vida nova.

L'Augusta va compendre quelcom. L'aixecà, i tot besant-la: — Anem, no ploris. — I després: — M'ho podies haver dit — Sàvia en consolar perquè no en patia gaire, rebejant-se en la complaença de la seva figura fresca i formosa, deixava reposar el cap de l'amiga sobre el seu muscle.

Un cop refeta, la Bertha començà:

— T'ho haig de contar perquè mai no et creguessis el que no és... —

Mentrestant, en una grandesa d'esperit germana de tot allò que s'enlaira i vola sense noses de remordiment ni d'enuig, els pensaments d'En Víctor s'eixamenaven cap a la vida nova: el comerç del seu pare... La Núria... Tenia raó la Bertha: era com si aquell cavall ja el dugués cap a Espanya, d'espatlles a l'anyada passada. Però aquesta anyada li havia deixat dins essències de fortitud per l'esdevenidor.

Encara en el moll de la estació de Nagolda, l'endemà de matí, En Meyer que era dels qui l'acomiadaven, li deia: — No et trobo més alt, ni gaire més fornit de com vares arribar, però tens un no sé què de més segur, com una ombra de virilitat. Gairebé enyoro aquells primers dies que eres indecís i una mica massa reservat, tot inquietant-te el rull que et venia sobre el front. — I ell somreia de la plenitud de la seva ànima, mirant en els ulls el seu tutor honorari, com devegades li deia.

* * *

El cap-tard d'aquell dia inclement de juliol els penells senyalaven un llevant ensopit. La Llotja, emergint dels grans plàtans imposava la seva massa colrada de clàssica grandesa, mentre, no gaire lluny, el campanar ben cossat, salabroset i pallid de Santa Maria, allà dalt, cantava la llum. En la plaça, ran d'una pila de melons, un home del poble, recolzat a una soca, en menjava una tallada, com si tot el món fos entre ell i aquella fruita líquida i dolça. Udolava alguna sirena amb veu poderosa; rams de gent s'abocaven als marxa-peus dels tramvies...

A l'estació de França els vehicles grocs i negrossos que solen esperar les arribades, anaven afluint al pati davant del passadís de sortida dels viatgers. El cotxe llargarut de Correus amb la franja espanyola i l'escut entre la palma i la oliva, els d'agència amb cotxers que entretenien la rutina asseguts en el marxapeu fent els seus pensaments o bescamviant quatre paraules amb el vei, els luxosos cotxes d'hotel, amb cortinetes sedoses a mig tirar sobre el vidratge biselat, un que altre auto, uns carrets dels corresponsals de periòdics... Arribà un auto obert i el motorista hagué d'enginyar-se entre el gran acopament per a enquibir-se vora el passadís. El senyor Pons venia en l'auto, i un cop aturat s'hi acostà un minyó qui passejava. Era el criat. Encara arribaria un altre tren primer. Don Ferran decidí esperar dins del cotxe. El motorista s'habia girat; ell i el criat, sabedors de la malaltia que li vedaba els trasbalsos, es miraven l'amo amb una sollicitut lleument acompadida.

A la porta de la quadra dels equipat-

ges unes dones desinvoltes que sotjaven vagues arribades cercaven conversa a uns carrabiners. En un recó de banc una altra dona, venerable, petita i esblanqueïda, amb roba de dol, bona, però molt marcida, estava a l'espera, amb una cara que implorava com si hi voleiés una oració seguidament. A cada tren, amb posats tímids i excusadors es posava entre els qui esperaven i cercava algú que no arribava. I així a cada tren. ¿Quin fill pròdig, quina filla o qui cercava amb aquella espera pacient que semblava la teranyina prima que encara l'aguantava a la vida?

Es sentí xiular tres vegades un tren que s'acostava. El senyor Pons, amb una pujada d'esglai amorós al respir ja s'alçava, però el criat se li acostà. No era aquell. L'exprés de França no arribava fins a les set vint. Un trontoll poderós es movia part d'allà de la quadra d'inspecció d'equipatges; obertes les portes, aviat començaren a entrar els viatgers, isolats, a parells, en confosos redols. Els cotxers dels hotels, arrenglerats afora, sota el toldet del passadís cridaven cadascú el nom del seu; camàlics, amb una corretja entravessada al front, suats, però amb una immutable resistència bovina, portaven el pès de grans baguls; un empleat de l'Agència Cook, amb els galonets daurats a la gorra i a les solapes, i una prima llibreta als dits, servicial i correcte entrava en quest d'algú; passaven altres mossos amb un enfilall de maletes entre pit i espatlla.

Ara el senyor Pons començava a instruir el criat, qui ja tenia emparaulat un cotxe d'agència, per a l'equipatge d'En Víctor.

En el Passeig de la Duana, part d'amunt dels terrats més propers, el blau s'esblanqueïa, però encara era ben clar. Amunt, amunt, bolves negres estranyament posseïdes de moviment, evolucionaven uns ocells. El senyor Pons hi havia aixecat el cap d'esma i li venia com una enveja d'aquells voladors rabejantse en l'atmosfera més alta, que semblava refrescada del ventet pressentit del vespre, mentre abaix la calda de tot el dia encara s'entretenia en tota cosa, pesadament. Aquell any la sentia com mai la calor. Sedejava. La malaltia anava treballant, i semblava que les rigors del temps s'aprofitessin a costes de la naturalesa colpida del pobre senyor Pons.

En un d'aquells terrats, un menestral barceloní s'havia tret el banc de fuster al ras i, en cos de camisa, ribotejava pacient i abstret, coronat de la diadema del cel. En un altre, un matrimoni, amb un nen al mig enfilat arran d'una de les reixes de partió, miraven enllà, embadalits, un mateix objecte: potser un barco de vela o un vapor, mentre s'amaraven en el repòs del jornal. Un estel, al qual una mà invisible amollava cordill, pujava contra la rasa puritat de l'altura com una boireta fina.

Ara els plàtans gegantins d'aquell tros del Passeig, que del pati estant de l'estació només se'n veien les grans copes, començaren a tremolar de les fulles i a brandar de les rames altes amb una indolència beneïdora. Aquell brandar fresc semblava que assenyalés una arribada.

Don Ferran s'havia tornat a alçar. Ara sí; era el seu tren. En posar el peu a terra, amb el bastó capçat de plata al puny, semblava que cerqués alenar fondo i el respir incomplet se li dibuixava a la cara un xic trasbalsada, amb les aletes del nas tremoloses i els ulls vius, petits, animats de lluïssors, recte i volenterós el cap, tanmateix, difonent l'energia i la dignitat interior que eren el foc de la seva vida.

Tornaren a obrir la porta i s'abocava altre vegada el fris de viatgers amb les mateixes cares recuites del viatge en istiu, i es refeia l'aldarull de cotxers i macips i de gent en espera.

L'abrassada amb la qual el senyor Pons rebé el fill sobre el pit va ésser diríem disimulada, i acompanyada de poques paraules. No-res menys ell es sentia quelcom gran sense mida entre braços, que el confortava com si ja hagués passat el trànsit mortal i abracés feliç en la eternitat aquella vida, perpetuació d'ell en la terra.

El criat s'acostà a donar la benvinguda, i mentre Víctor li allargava el sac de

mà i una maleta plana, el pare li deia:

— Dóna-li el taló de l'altre equipatge. En Joaquim te'l farà treure. Ja té un cotxe d'agència. Nosaltres passem endavant.

En Víctor copsava el primer embatol de la Barcelona d'infant amb una amor somrient i tutelar. Com abans certes miserietes del material mòbil, ara sense intent, reparava la vellura sutza de les parets, els vidres entrenyinats i malmesos de la quadra d'inspecció d'equipatges: quelcom desidiós de mala caserna.

Del braç del fill, Don Ferran anà a l'encontre de l'auto. El noi amb una ullada en féu un repàs.

— A l'últim t'has decidit, papà.

—No, noi; el tinc abonat i prou.

— Es clar, pobre pare; té por de desdinerar-se.

El motorista va comparèixer sortint d'entre l'aldarull d'altres cotxes, mentre el pare somreia de l'allusió. Els ulls li brillaven de les moltes paraules que no deia, i les galtes jaspiades d'un lleu congestionament semblava que aguantessin el bes d'escomesa del fill en les seves conques demacrades, amb un orgull paternal.

Però Víctor sentia el seu goig atravessat d'una espina, veient al volt de la boca del pare la senyal del respir incomplet, i en no sé què dels seus ulls brilladors l'aprensió de l'home que sap que l'hoste enutjós del dolor físic pot tornar a garfir-lo d'un moment a l'altre, i en la seva mà d'una nerviositat distingida i volenterosa la tremolor del brillant de l'anell en el dit xic, més marcada que altre temps.

Quin confort, quina medicina pel pare, tan mateix, de veure's el noi davant, amb les robes que duien com un aire de les terres deixades, ample d'espatlles i amb aquella resplendor més d'home que li rondava la cara, el caliu reservat dels ulls, i com si el cisellat del perfil brú encara s'hagués accentuat en perfecció.

El que li feia molta gràcia sentir-lo enraonar en català amb aquella vaguetat estrangeritzada: — ¿Com ho has dit això: «Passem pel cantó de mar i per la Rambla, papà»?

A Víctor també el català li tornava a venir de nou, cantador i dialectal com al foraster qui no hi té l'oïda avesada. L'amor tutelar hi trobava gràcies novençanes. Un moment que el cotxe s'havia hagut d'aturar, travessaren un parell de noies, i tot just l'una, amb el deix sibillant i deseixit de les noies de fàbrica deia: — «Tantseval que m'hi arribés» — I un senyor qui, amb uns companys caminava, cap a l'estació probablement, secretari o advocat de marina, amb un eixeribiment curialesc incisiu, lluint la possessió d'una confidència com qui llueix un diamant, deia *coram populo*: «A mi m'ho va dir un de la colònia.» Aquests tarannars, com aquells deixos, feien somriure el mig foraster, com qui arribés a una festa major vilatana. Per entremig de l'espès platanar proper a la massissa brunor de la Llotja suraven en els traus dels balcons oberts les primeres llampades del vespre, mentre, allà dalt, el campanar de Santa Maria semblava que encara fes claror de sol. Passeig endavant, s'escaigué a brunzir, de mar estant, una sirena de barco de veu paorosa que va anar desmaiant com un drac ferit que es dessagnés. Més enllà, en tombar cap a la Rambla, un gran vaixell de vapor relliscava immens i silenciós sobre l'aigua mansa com un gel, amb regalims de llum. Amunt, en dos pals distanciats penjaven dos farons vermells. Uns viatgers, del vaixell estant movien mocadors. Del Tibidabo enfocaven el raig del reflector amb claror blava. — ¿No et fa l'efecte que avui tot es mobilitza per tu, gran foraster? — somreia el pare.

Les Rambles, francament, ara vistes de fresc comparegueren a En Víctor com un carrer engiponat de retalls, amb cancells ínfims, botigues aclofades sota la foscor dels caus dels entressols, amb lletrers heterogenis; una via marejada del seu propi tribull. Però aquells poms d'arbres enarborats sobre el sarau bastant democràtic del trànsit, aquell aire típic, i almenys la Vireina i el Palau Comilles feien oblidar l'altre.

Quan, tombada la Gran-via, foren a redòs de la intimitat sumptuosa, i, una vegada a taula conversaven, els temes

cobraren intensitat i entraren en matèria del negoci, expontàniament. El senyor Pons tantejava, i s'omplia d'orgull. Després va començar a enterar el fill, a situar-lo: gairebé diríem que li traspassava el comanament del seu negoci, com si alenés sobre d'ell gran part de la seva autoritat per a infondre-la-hi. Cosa curiosa i cosa humana, ho feia com qui es desprèn amb dolor de quelcom propi adherit a la naturalesa. Li costava; ho formulava amb paraula lenta; però ara una mica ara una altra li anava cedint. En Víctor ho reparà; li va dir, i en rigueren francament al plegat; el pare amb els ulls entendrits.

Al penúltim plat, prop les deu, els Ribas enviaren a preguntar de l'arribada del jove, i això acompanyà la conversa cap a l'altre gran tema. En Víctor es recordà que un d'aquells dies caldria fer retirar un embalatge que arribaria amb presents per a els parents, i també per a la Núria.

L'endemà anirien plegats a casa els Ribas.

Recalcat en una cadira de sesta, afora el jardí, aquest demà tornava entre la maror meravellosa dels pensaments i projectes de l'home nou. En la ciutat de naixença, el segon cap d'aquella vida jove enfondia satisfet en la terra i l'arc vegetal anant de la ninesa al ple començament de l'actuació trobava el seu bell compliment. El Senyor Pons, temorenc de la humitat de la nit no pogué fer-li gaire companyia.

En l'androna de vegetació i galeries s'hi escolava l'hora pia de cada dia d'istiu. Hi havia pisos aclucats; però en aquells que els estadants no eren a estiuejar s'esfondraven tanques. Rera les persianes alçades, o el seu encanyissat traüllador com una verneda, en menjadors de clarors d'or, d'ambre, de pinya d'Amèrica, s'hi desplegaven els gestes indolents, atents, amorosos de la vida familiar. Una senyora, rutilant de joies rebia el bes del fill qui, amb el nard a la solapa, anava a sortir; una noia vestida de blanc, nua de braços, arruixava unes plantes; de no se sabia on s'espandia una dolça sonada de violí en una peça clàssica, senzilla. Sota l'araucària i les magnòlies florides, En Víctor havia girat els ulls a un jardí proper: sota una gran vela lluïen cristalls; converses atravessades de rialles afalagaven l'aire, i un jove fornit, vestit de piqué, cantussejava una romança amb un romanticisme indiferent.

Per dalt d'una cornisa de terrats, en la placa del cel sorgien fantàstiques lluentors blavoses, llambregades del reflector del Tibidabo, llampecs com un batec d'ala de llum que feien les guspires dels trolleys, el desmai d'un coet com una constel·lació; i en una alta araucària afinada per la nit semblava que baixessin a combinar-s'hi estelades vapors escàpoles d'allà dalt.

Ara En Víctor encetava una breu conversa amb el criat, En Joaquim, qui abans de retirar-se va sortir a oferir-se. I després, en la solitud creixent com l'aclucar-se ràpid d'una parpella anaren apagant-se adés una tulipa, ara una cúpula de làmpada de peu, després tots els llustres d'un salamó luxós... i amb aquests aclucaments les cases es transfiguraven, s'anorreaven en una penombra enigmàtica. Fins que només vetllaven un parell de llums, o un de tant en tant que s'encenia i aviat tornava a aclucar-se.

Tocaren les dotze d'un campanar i d'un rellotge fi alhora, i aviat, gairebé sense interrupció, altres pèndoles i altres campanars, en un concert que a En Víctor l'acompanyava com el diàleg de les eternes mares de la ciutat.

Tot d'una, en la solitud fresca, va obirar-se pujant aire amunt, amb una llumeneta que s'encenia i s'apagava, una bomba de paper fi. Tots els desigs i ambicions, petits i grans, amb la seva complanta indecisa, semblava que s'enlairessin en aquella forma humil, solemnial i infantívola, a una fi de repòs.

En Víctor somreia. S'aixecà, i, entrant a la casa, de puntetes s'abocà a la cambra del pare. Dins l'entapissat sumptuós imperava l'ample llit de xicranda amb un cobrellit de damasc or vell. El senyor Pons s'hi regirà. La tulipa de la tauleta li auriolava la cara congestionada. El

fill s'acostà a besar-lo. — ¿Necessites alguna cosa? — li preguntà. Ell li assenyalà l'ampolla d'aigua de Sant Hilari que fulgurava amb el seu broc hermètic patentat, posada dins d'una galledeta de metall amb gel: — Si m'aboquessis tres dits d'aquella aigua. — El fill prengué el vas que hi havia en la safata prop de l'ampolla, girà la clau del galet i l'aigua gorgolà. La delícia de la frescor i el contacte viu del fill el confortaven com a una criatura. En pendre el vas, aquell dit xic una mica contrafet s'encenia de les facetes del brillant amb la tremolor. Demés del coixí de sota el cap en tenia altres dos a un costat del capçal. I en la cambra propera En Joaquim fidelíssim mig dormia amb l'aurella alerta.

—Demà a la tarda, pensa-hi, tenim d'anar plegats a casa els Ribas. Si tens paciència fins a la tarda, eh? — I es donaren la bona nit. Però En Víctor sentia l'agre-dolç de tornar a veure el seu pare, i ell amb tantes esperances a punt de collir, però veure'l d'aquella manera, drecereta avall.

EPIGRAMES

D'UN LLIBRE

Llibre: tresor i preu d'una amistat.
No et faci nosa la meva paraula;
si amb ella em té l'amic a son costat
amb tu jo tinc l'amic, vora la taula.

DE LA NEU

La neu davalla amb un ritme de pau
i cau de branca en branca.
I sent la terra, com si amb l'ala blanca
l'afalagués una au.

DE LA MANGUERA DE REGAR

Serpent ferèstec, que ondulant s'enuja;
redreça el cap, xiulant, i escup verí.
Brunzint en l'aire, la metzina puja.
El sol la desfà i cau com mansa pluja
deixant son rastre en l'Arc de Sant Martí.

RICARD PERMANYER

L A M A R T I N E

GRAZIEL·LA

TRADUCCIÓ CATALANA

J. MASSÓ VENTÓS

(Epileg)

La primera pena

Vora la mar on posa Sorrento resplendent
les seves cases blanques que ombreja el taronger,
es veu vora'l camí de l'herba ben olent
una pedra petita, estreta, indiferent,
als peus distrets del foraster.

S'hi amaga un nom devall de un cercle de verdura,
i en l'eco mai un nom més dolç ha ressonat.
Algun cop, el passant foraster s'hi ha aturat,
llegint edat i data per dins de l'espessura,
sent humits els seus ulls i en anar-se'n deu dir:
— Quinze anys tan sols! Me sembla massa aviat per morir!...

Però perquè entregar-me a les coses absents?
deixem sospirar el vent i l'onada cantar.
Torneu, torneu a mí oh tristos pensaments!
que us vui per somniar!

Quinze anys! L'astre seré d'aquesta bella edat
sobre un front més formós no havia mai brillat,
ni mai l'esclat d'aquest rivatge palpitant
s'havia reflectit en un ull més aimant!
Ara la veig passar, com el record talment

en l'ànima on res mor l'ha deixada vivent.
Vivent! com quan mirant-nos sense veuren'ns encar,
les primeres converses teníem vora'l mar,
oferts els cabells negres al gran vent que'ls exalta,
amb l'ombra de la vela errant sobre la galta,
tot escoltant el cant nocturn del pescador.
De la brisa enbaumada bevia la frescor.
Me mostrava en el cel la lluna resplendent
com una nau que ha obert una vela d'argent,
i em deia mig dormida, dolçament: — Perquè així
totes les coses brillen en els aires i en mi?
Mai aquests camps d'atzur que cada nit s'enfloren,
mai les arenes d'or on les onadas moren,
ni aquests monts en el cims celestials alterosos,
ls cales coronades de boscos silenciosos,
les llums sobre la costa, els cants sobre l'onada,
de tan vagues delícies m'havien mai breçat!
Mai m'he sentit tan bella com aquesta vesprada;
és que dintre el meu cor una alba s'hi ha aixecat?
¿I tu, digues, aquestes nits fills del mtí,
a les del teu país s'assemblen sense mí?... —

Però perquè entregar-me a les coses absents?
Deixem sospirar al vent i l'onada cantar.
Torneu, torneu a mi, oh tristos pensaments!
que us vull per somniar!

Que càndid el seu llavi, que pura la mirada!
Tot jo n'estava ple de la seva innocència.
El bell llac de Nemí, que no mou cap ventada,
del seu esguart no té la fina transparència.
No hi havia secret possible dintre d'ella.
Encara que baixés sobre els ulls la parpella
el seu esguard es veia translúcit i pregon.
Cap dupte li havia enterbolit el front.
To era joc en ella, vibrant del goig de viure,
dels llavis entreoberts mai fugia el somriure,
i es veia la candor en tot el seu flotant,
com un pur arc-del-cel sobre un dia esclatant.
No velava cap ombra la gràcia del seu vís
i cap núvol l'havia lleugerament velat.
El seu pas balançat, natural, indecís,
era suau o altívol en la seva honestat,
o corria per corre, i la veu argentina,
eco ple de dolçô de l'ànima infantina,
música d'aquesta ànima feta amb mel de besar,
encisava fins l'aire que el sentia pujar!

Però perquè entregar-me a les coses absents?
Deixem sospirar el vent i l'onada cantar.
Torneu, torneu a mi, oh tristos pensaments!
que us vull per somniar!

En el seu cor l'imatge del meu cor s'hi posà,
com la llum en l'esguart que el demati s'obria.
I ja no va mirar res més des d'aquell dia,
tot el món va ser amor des de que va estimar.
En la llei de l'amor hi tenia confiança,
i pregava pels dos amb clara delectança
quan anava, el cor ple de joia i no de plors,
a l'altar predilecte deixant-hi un pom de flors.
Per la mà se m'enduia als graons del seu temple.
I jo no resistia la mel del seu exemple
i ella deia: — Els dos junts tindríem de pregar,
que al teu costat me sembla que Déu m'ha d'escoltar! —.

Però perquè entregar-me a les coses absents?
Deixem sospirar el vent i l'onada cantar.
Torneu, torneu a mi, oh tristos pensaments!
que us vull per somniar!

Mireu en un basal l'aigua de una font viva
arrodonir-se tota fins a l'estreta riba,
blava i clara a l'abric del vent que ve a torbar-la
i de la llum cremant que podria estroncar-la.
Un cigne sobre'l límpit espill seré del cel,
amb delícia hi enfonxa el seu llarc coll esvelt,
i orna sense obscurir-lo el seu palau humit
i s'hi breça devall dels astres de la nit.
Però si tot de cop té por i entre les branques,
dels arbres, mou i agita les llargues ales blanques,
el cel s'esborra el sí de l'ona que bruneix,
la ploma a tofes grans hi cau i l'obscureix,
i cau ferit i l'hoste d'aquell llac encantat
mor en l'ona agitada on el fanc ha muntat.
Així, quan vaig partir, tot va ésser dol per ella,
s'extingí la claror gentil de la parpella
i va remuntar al cel volant del món mesquí.
Ella no va esperar un segon avenir.
Begué d'una tirada el vas de la dolor,
i en una sola llàgrima hi va negar el seu cor!

Però perquè entregar-me a les coses absents?
Deixem sospirar el vent i l'onada cantar.
Torneu, torneu a mi, oh tristos pensaments!
que us vull per somniar!

Quinze anys en un sepulcre d'argila ha ben dormit,
i ja no plora res al seu asil darrer.
El segon llenç dels morts, l'irreparable oblit,
d'aquests llocs apartats ha esborrat el sender.
Ningú visita ja la pedra ni aquests vols,
ningú hi prega, només que l'ombra del meu front,
quan remuntant l'onada dels meus dies revolts,
pregunto a el meu cor per tots els que no son,
i que amb els ulls perduts sobre les cares vides,

en mon cel ploro a tantes estrelles extinguides!...
Ella fou la primera i la seva lugor
d'una llum pia i tendre l'he duta sempre al cor!

Però perquè entregar-me a les coses absents?
Deixem sospirar el vent i l'onada cantar.
Torneu, torneu a mi, oh tristos pensaments!
que us vull per somniar!

Un arbuste espinós de pàllida verdura,
és el sol monument que li dat la natura.
Batut pels vents del mar, pel sol calcinat,
com un fúnebre dupte en el cor arrelat,
en la gran penya viu sense donar-li ombratge.
La polç dels caminants li blanqueja el fullatge,
arran de terra corre i els brancalls torturats
per les dents de les cabres són sempre rosegats.
Si hi neix alguna flor el vent prou li despulla,
cruel, i la corola desfà fulla per fulla,
com una vida tendra que han segat massa aviat,
abans d'haver desclós el seu baume amagat.
S'hi posa per cantar l'ocella temorega,
tota melincolía sobre l'arbust que es plega,...
Digues, flor que la vida tan aviat desfullà;
en l'encontrada vius on tot reflorirà?...

Remunteu, remunteu a mi, hores absents!
Vostres records penosos, com me fan sospirar!
Aneu on va mon ànima, aneu mos pensaments,
tot sol, tot sol, vull plorar!...

És així que expiava, amb aquestes llàgrimes escrites, la duresa i la ingratitud del meu cor de divuit anys.. No puc mai rellegir aquests versos sense adorar aquesta fresca imatge i aquest nom que diran eternament per mí les ones transparents i planyívoles del golf de Nàpols... i sense odiar-me a mi mateix! Però les ànimes perdonen allà dalt. La seva m'ha perdonat. Perdoneu-me vosaltres també, perquè jo he plorat!...

FI

El Ministre de Marina a Barcelona

EL SENYOR MINISTRE EN ARRIBAR A BARCELONA, ACOMPANYAT DE LES AUTORITATS LOCALS

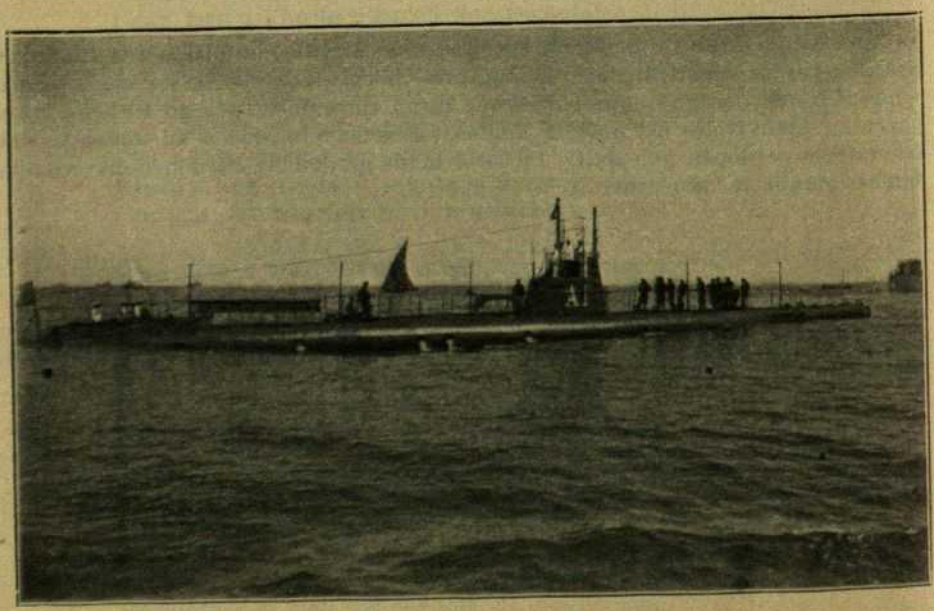

UN DELS SUBMARINS DE L'ESQUADRETA ESPANYOLA FENT EXERCICIS

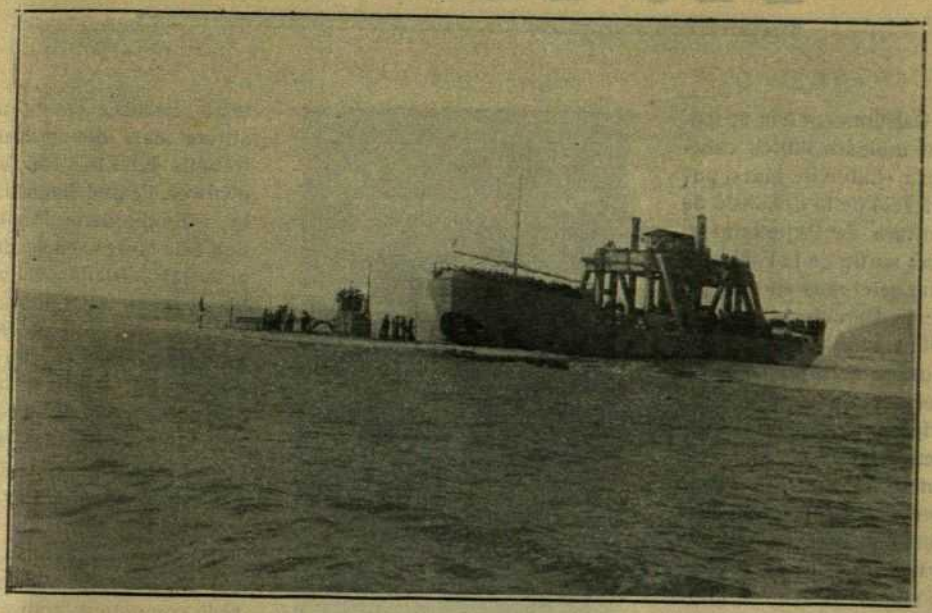

VISTA DEL «KANGURO» VAIXELL-DIC DESTINAT EXCLUSIVAMENT A LA REPARACIÓ DELS SUBMARINS

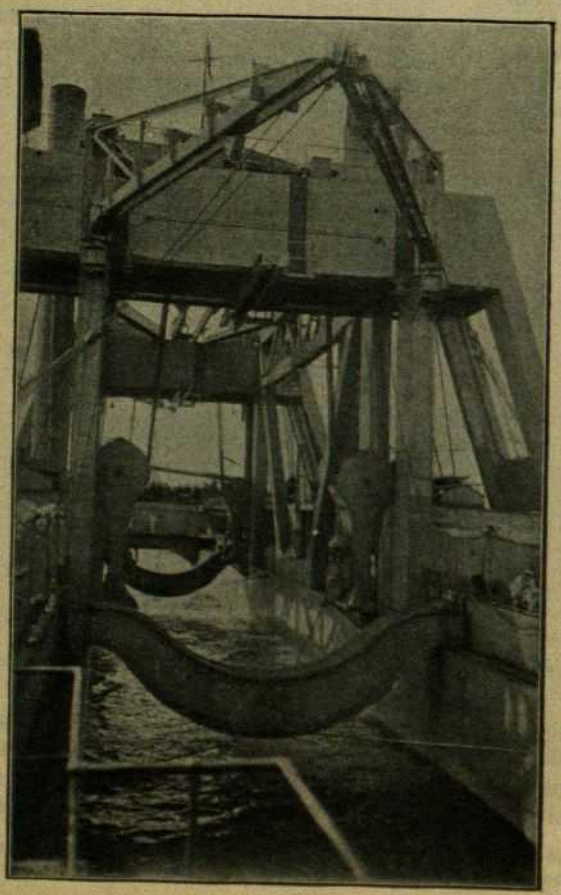

VISTA INTERIOR DEL CURIÓS VAIXELL QUE, AMB MOTIU DE LES MANIOBRES DELS SUBMARINS, ESTIGUÉ UNS DIES AL NOSTRE PORT

(Fots. Sagarra)

ELS LLIBRES[1]

Darrerament han aparegut aquests llibres catalans: «Llibre de Mar», publicació de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament, amb motiu de la Festa del Mar celebrada en l'Escola de la Barceloneta; és un llibre exquisit que conté trossos selectes, proses i poesies de coneguts escriptors nacionals i estrangers relatius a la mar. «Pirineu Català (Ripollès)», per C. A. Torras; molt complet, bellament il·lustrat i utilíssim per l'excursionista. «Confins», llibre de poemes, de Salvador Albert, d'una intensitat lírica forta i clara. «L'horitzó interior», poemes de J. Vives i Borrell, que ve a corroborar la personalitat d'aquest notable escriptor. «Una atzagaiada i altres contes», del pulcre i fi Carles Soldevila, que es fa llegir tan bellament. L'«Estel de l'escamot», poesies del rossellonès Josep Sebastià Pons, poesies fresques i delicioses. «Del diàleg en la poesia medieval catalana», publicació de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic; «Les representacions teatrals en els camps de batalla de França» i la «Memòria de Secretaria», també de la mateixa Escola, essent-ne autors dels dos primers treballs En Lluís Nicolau d'Olwer, l'eximi humanista, i En Frederic Pujulà, home de tantes aciençades activitats. «Irlanda, el Batlle de Cork i Catalunya», pel culte escriptor R. Negre i Balet, amb una introducció d'A. Rovira i Virgili; és un aplec molt ben enllestit i de força interès. «Contribució a l'Osteologia comparada del Cavall i de l'Ase.—Zootècnia de la raça asinal catalana», per M. Rossell i Vilà, estudi competent, amb què la reconeguda cultura del seu autor contribueix en un tema de tan vívid interès. «Chopin a Arenys de Mar», apuntacions històriques suggerides per la lectura d'un dietari, per Mossèn Josep Palomer, pròleg de N'Ignasi Folch i Torres, és un llibret ben suggestiu, d'estil planer i correcte, que es llegeix amb molt de plaer. «Homenatge a la memòria d'En Cosme Vidal (Josep Aladern)», que conté una notable sèrie de treballs de crítica i de biografia del malaguanyat escriptor, que tan havia treballat en favor de la cultura de la nostra terra.

GUIA DEL RIPOLLÈS

Darrer volum de les cèlebres «Guies Pirineu Català», que publica l'eminent excursionista En Cèsar A. Torras

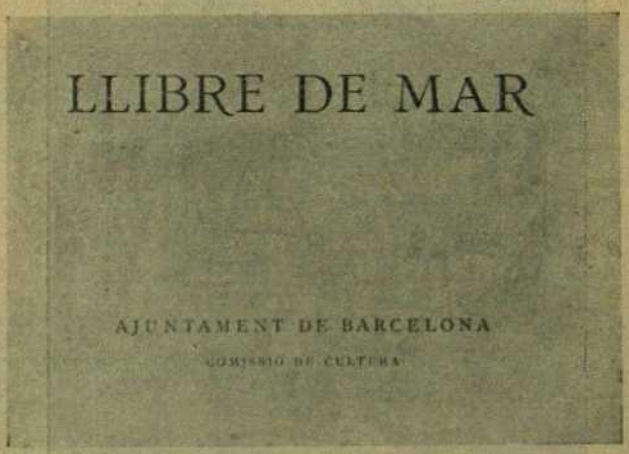

EL «LLIBRE DE MAR»

Publicat per la Comissió de Cultura, amb motiu de la «Festa del Mar»

(1) En aquesta secció es parlarà dels llibres que a juí de la Direcció s'ho mereixin, sempre que els autors o editors n'enviïn dos exemplars a la Redacció (Mallorca, 257-259).

ALGUNS VOLUMS CATALANS DE RESCENT PUBLICACIÓ

FACSÍMILS DE TRES DE LES NOTABLES PUBLICACIONS DE L'«ESCOLA CATALANA D'ART DRAMÀTIC»

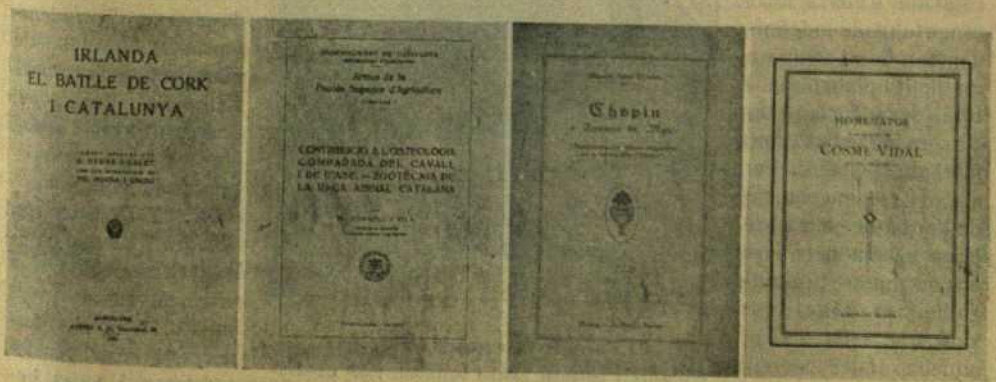

ALTRES QUATRE VOLUMS DE RESCENT PUBLICACIÓ

Crònica Catalana

SENYALEM amb pedra blanca la crònica d'aquest mes (setembre 1921), per tal com en ell s'ha escaigut la solemnissima celebració del 207 aniversari de la caiguda de Catalunya, sota els exèrcits invasors de Felip V. La commemoració de l'onze de setembre va prenent tot l'aire d'una diada nacional. I això ha d'esdevenir, en efecte: d'aquella luctuosa data se'n han d'escórrer els vels negres i ha d'aparèixer nua i fulgurant al nostre esguard la resplendor d'aquell patriotisme que feia vibrar els herois catalans. Més que no pas una data funeral, la caiguda d'En Rafel Casanova, al front de les milícies catalanes, va apareixent com el primer símptoma d'una futura regeneració que d'aleshores ençà ve acomplint-se lentament. Tal vegada de no esdevenir-se aquell sotrac tan punyent, la consciència catalana hauria anat esmortuint-se indefinidament, fins a arribar a un límit d'absoluta i total decadència, precursora immediata d'un fatal anorreament. Per això la commemoració de l'onze de setembre ja no es tradueix avui en una lúgubre tirallonga de lamentacions; sinó que més aviat aquella diada serveix per a fer eixir del cor i dels llavis dels catalans himnes patriòtics i anhels de joia de retrobament de la nostra personalitat. Aquest any la diada d'onze de setembre ha constituït una manifestació estupenda del sagrat i valent nacionalisme que brolla per tot Catalunya. No ha estat únicament Barcelona la que ha dut l'ofrena del seu homenatge a En Rafel Casanova; sinó que a penes no trobaríem ni un sol poble de Catalunya que en aquell dia no fes acte d'afirmació catalana rememorant els herois de la Pàtria. A milenars foren els rams i corones depositats damunt l'ara santa; ¡oh magnificent espectacle! ¿qui no en servarà memòria d'aquella manifestació grandiosa, sota aquell sol victoriós, i sota l'esguard d'aquella gran bandera catalana?

El senyor N'Agustí Massana

L'il·lustre i potentat patrici barceloni mort darrerament a n'aquesta ciutat, a la qual ha llegat una quantiosa fortuna per a obres culturals i de beneficència

* En la vida política d'aquesta crònica hem de consignar amb explícit entusiasme la diada nacionalista de Torredembarra. Torredembarra, riolera vila de mar, prop de la vetusta i imperial Tarragona, que estotja en el seu sí d'or les despulles mortals de Jaume Conqueridor. Torredembarra, vila graciosa que bateja al ritme de les ondes marines, que té joves sapats, i homes ferrenys, i intel·ligències preclares, i noies boniques com la flor dels

La conferència de Psicotècnica Aplicada de Barcelona
Durant una de les seves sessions que tingueren lloc al Grup Escolar Baixeras
(Fot. Sagarra)

seus ametllers, encisadores com el perfum de les seves vinyes florides. En aquesta vila un nou fogar de patriotisme és bastit, el Centre Nacionalista. D'ara en avant la bandera catalana que hi oneji podrà encomanar als pescadors ardits el brau coratge de les nostres grans gestes; i els pescadors podran endurse'n mar endins aquelles cançons de pàtria i de llibertat, perquè ressonin en l'amplitud dels espais marins fins que arribin de l'un cantó a l'altre de la terra catalana, com a missatges de germanor. Joiosos poden estar-ne els fills de Torredembarra de la superba diada Nacionalista que han celebrat: amb el record d'aquells càntics que l'Orfeó Tarragoni feia voleiar, podran conservar el record d'aquells altres càntics dels oradors, que, inflamats en el foc d'una paraula roent, els deixaven el testimoni de la companyonia de tot Catalunya. Celebrem aquest nou baluart de la causa de les nostres reivindicacions i esperem que la seva tasca donarà una forta empenta devers la obtenció de la nostra llibertat.

❁ Una altra festa catalanesca ha tingut lloc en una altra vila de la costa: Caldetes. Allí ha estat que el magnífic Baró de Güell, Diputat pel districte, ha rebut un efusiu homenatge, que es convertí en un esponerós acte d'afirmació catalana. El Centre Català de Caldetes té guanyada ja fama de saber fer, com pocs, actes d'aquesta guisa. Les parets d'aquella casa pairal són ja testimonis d'altres celebracions patriòtiques, i per altra banda el Baró de Güell, que sap relluir les nobiliàries insígnies sota el sol de Catalunya, té donades abastament proves del seu exquisit catalanisme perquè els catalans ens associem al merescut homenatge que ha rebut entre oreigs dels pins i la remor de la mar.

❁ Al costat d'aquestes gaies notes, una remor dolorosa perdura en els llavis de Catalunya: es l'oració per als seus fills morts en les estepes tòrrides d'aquella Africa sagnant, on les joventuts tomben sota les estrebades de les vils gumies. Tothom pregunta: ¿i bé, això quan s'acabarà? I a aquesta àvida pregunta respon el so de les sirenes esfereïdes dels vaixells que s'enduen encara més fills de Catalunya. No hi ha dolor com aquest dolor, perquè no hi ha res més bonic que la joventut en flor; però pensem i preguem que en dia no llunyà retornin aquests germans nostres al sí de la seva terra estimada que tant els enyora.

Premià de Dalt: La bandera del Sometent després de la solemnial benedicció, és portada pels seus padrins
(Fot. Sagarra)

Una nota sentimental podriem posar al marge d'aquest expatriament: els nostres poetes. Els nostres joves poetes també han marxat cap a l'Africa, i no per gaudir-se en els espectacles d'un Nil o en les romanalles evocadores d'una Alexandria; sinó que hi han anat empesos també en el remolí de la guerra. Josep Prous, Joaquim Ventalló, Rossend Llatas, (per ara no ho sabem de ningú més), tres poetes jovenissims, que ens han deixat entre mans, a mig tastar, la mel dels seus madrigals; que han hagut d'abandonar la dolça llar catalana, camí del Marroc. Esperem també que Déu salvarà llurs vides, i que de retorn a nosaltres, colrats del vent i del sol cremadors d'aquelles terres eixutes, faran vibrar novament amb un estre molt més agut encara i exquisit: llavors els direm els poetes de la guerra, llavors en els seus versos hi trobarem sens dubte aquella lluïssor dels rubins en que s'hauran convertit les gotes de sang catalanes, que nosaltres tan estimem per això que són catalanes.

❁ Passant a relatar els cabdals moviments de la nostra vida cultural, fem avinent la celebració tinguda a casa nostra del Sisè Centenari de la mort del Dant. Si els poetes universals, com ara el Dant, tenen pàtria, aquesta pàtria no serà per a ell sols la Toscana, que també ho serà Catalunya. Perquè una de les Nacions, una de les literatures que més aviat s'integraren i s'identificaren amb l'esperit poètic del Dant, fou sens dubte Catalunya, i és la llengua Catalana una de les millors, per no dir la millor de totes, que s'acomoden a la divina expressió del diví poeta. Difícilment de cap altra producció poètica humana podria fer-se una producció essencialment catalana; la llengua del Dant i la llengua de Catalunya són immillorables com a material poètic de primera qualitat, podriem dir que són les dues llengües poètiques per excel·lència de les d'avui en dia. Per això a Catalunya la celebració del Sisè Centenari ha tingut tan vasta i colpidora eficiència, perquè Dant ens el sentim com a poeta plenament nostre, i ens adscrivim a la seva glòria com a glòria dels nostres capdavanters del segle d'or.

L'eximi diputat poeta, En Magí Morera i Galícia, una de les veus més autoritzades en la italioanofilia, que havem de conrear estrènuament, ha dit la seva paraula en una

cèlebre conferència tinguda a Vilanova i Geltrú. El poeta reencarnador de Shakespeare ha trobat el concepte just també en la reencarnació del Dant, en els temps actuals de Catalunya. Mireu cap a Itàlia, ens diu el mestre, deixant a banda certes bufarades d'un interés polític més o menys dubtós: i hem de mirar cap a Itàlia perquè allí davant la porta augusta del Renaixement, hi ha el Dant que té la clau d'aquesta estança, perquè té el secret de la paraula nova.

❋ Fet notable ha estat la celebració a Barcelona de la Segona Conferència Internacional de Psicotècnica Aplicada. De tot arreu del món han vingut les més famoses eminències per a tractar a casa nostra d'aquests problemes altíssims de psicologia, sociologia, pedagogia, en els qué distingides personalitats catalanes han excel·lit notòriament. Es una agradable cosa de rebre visites dels capdavanters de l'intel·lecte humà, que venen a deixar-nos penyores del seu patrimoni, a canvi del qual, nosaltres també procurem d'aportar-hi el nostre concurs benevolent i entusiàstic. De boca d'un d'aquells eminents professors, vinguts de fora, hem pogut oir, amb íntima delectança, que si havia vingut a Barcelona per a ensenyar-nos coses, fruits, del seu estudi i de la seva experiència, venia també a apendre coses que Barcelona li oferia. Convé que no ens deixem endur fàcilment per un ridícul ventet de presumpció; però convè que tinguem de nosaltres mateixos aquella justa estimació que estimula i és propulsora de nous enginys i prolifiques energies: per aquesta avinentesa serveixen pla bé manifestacions com la Conferència Internacional de Psicometria celebrada a Barcelona, i a l'ensems els fills de les terres estrangeres poden assabentar-se de què cosa és Catalunya, i aixi el nom d'un poble que és hi ha d'ésser com els altres pobles, amb tots els drets inherents a tal categoria.

❋ Les darreries de setembre són especialment atractívoles pel que es refereix a l'inusitat moviment pre-escolar: les aules dels col·legis són a punt de tornar a reviure; s'han abatut les melangies estivals i un foc nou va crepitar amb reflexes jovenívols. Ja no seran més buides les aules solitàries de l'estiu, que aviat hi tornarà la remor dels infants i dels adolescents, amb els llibres nous i olorosos, i els compassos lluents, i els papers sonors, i les llibretes flamants i els llapis per estrenar.

Entremig de tant d'anunci d'escoles i col·legis com han estat vistos, una nota gentil es destaca: volem dir els cartells que la Mancomunitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona han fet enganxar per places i carrers, anunciant l'obertura dels cursos d'ensenyaments que les esmentades entitats tenen a llur càrrec. Si tantes vegades els nostres carrers han estat embrutats amb cartells poca-soltes, carrinclons, quan no embrutidors i immorals, gosem-nos que ara siguin enaltits amb la presència clara i ennoblidora d'aquests cartells culturals. Davant ells, la multitud dels nostres ciutadans s'hi ha agombolat per llegir-ne àvidament llur contingut; després, en girar el dors, un comentari somrient xiuxiuejava de boca en boca, deien: això és la nostra Catalunya.

❋ Agustí Massana. Mort il·lustre. Es un nom d'aquells que es perpetuen en la història d'una civilitat. Tipus d'home barceloní, pel qual la ciutat era un culte i una veneració, i per la qual deixa una ampla herència munífica, destinada al patrimoni cultural de la mateixa. Senyalem aquest acte, senyalem el seu nom com a exemple per tots els ciutadans de Barcelena, per tots els ciutadans de Catalunya.

X.

La mort del rei de Sèrbia

El fèretre conduint les restes mortals del rei Pere, travessant els carrers de Belgrad.

De la "Festa dels Combatents"

El príncep Eitel-Frederic (a l'esquerra) i el general Lundendorff presencien la desfilada dels ex-combatents de la gran guerra.

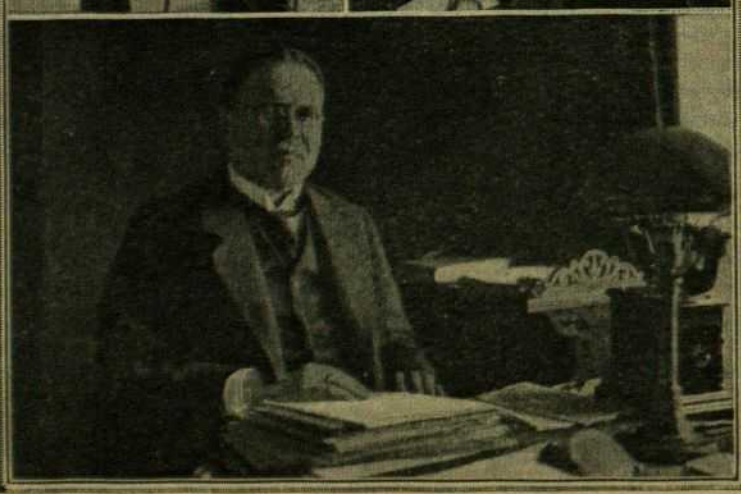

El casament de Venizelos

El famós polític grec, ex-president del Govern d'Atenes, i Mlle. Schilizzi, amb la qual s'ha casat recentment.

L'assassinat de Maties Erzberger

Retrat de l'il·lustre estadista alemany, el campió de la pau i un dels delegats de l'ex-imperi, que firmà l'armistici de l'11 de novembre de 1918, assassinat darrerament a la Selva Negra.

Crònica Gràfica Estrangera

(Mes de setembre)

Gelats de nata
Biscuit Glacé
Caramels

CONFITERIA
PASTISSERIA

Bombons fins
Objectes artístics
per a regals

Pastes per a te
Pa : de : luxe
Riquíssim pa
de Gènova

BARCELONA

Carrer Pelai, 38

Telèfon 2975 A

ARISTOCRACIA de coneixements :: Aptituds de RIQUESA

SENYORES I SENYORETES

L ICEU ICEO YCÉE YCEUM DALMAU L ICEU ICEO YCÉE YCEUM

DEMANEU PROSPECTES GRATIS

VALÈNCIA, 245, entsl. - (Cant.ª Ptge. Domingo. - Entre Passeig de Gràcia i Rbla. Catalunya)

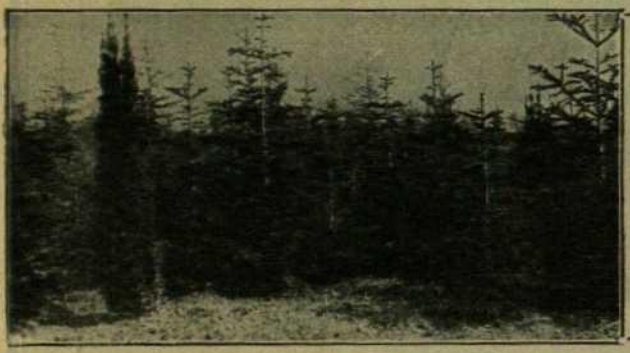

Les coníferes en el nostre viver de Gavà

ENCARREGUI EL PROJECTE I LA CONSTRUCCIÓ DEL SEU

JARDÍ

A LA CASA

Vicens Aldrufeu

Grans vivers d'arbres i arbustes

Director artístic: ARTUR RIGOL

Despatx: Plaça Tetuan, 18

: BARCELONA :

LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GALERIES LAIETANES

CORTS, 613

SALVAT PAPASSEIT LLIBRERS BARCELONA

ACABA DE SORTIR

POEMA BARBRE DE SERRALLONGA

PER

JOSEP M.ª DE SUCRE

EDITORIAL CATALANA, S. A.

SECCIÓ D'IMPREMTA

IMPRESSIONS COMERCIALS I DE LUXE

Llibres de tota mena

Especialitat en les edicions catalanes

Mostraris, Cartes, etc.

Edició de tota mena de revistes

Targes : Talonaris : Factures : Estats

Carrer de Mallorca, entre 257 i 259

Telèfon 58 G.

BARCELONA